

บทที่ 4

ความแพร่หลายของเพลงลูกทุ่งจากเมืองสู่ชนบท(พ.ศ.2507-2511)

เพลงลูกทุ่งซึ่งได้พัฒนารูปแบบขึ้นมาในลักษณะที่สัมพันธ์กับท้องถิ่นพื้นบ้านได้รับความนิยมและสนใจมากขึ้นเป็นลำดับ ในด้านหนึ่ง งานประกวดแผ่นเสียงทองคำพระราชทานครั้งที่ 2 พ.ศ.2509 ได้จัดเพลงลูกทุ่งเป็นเพลงไทยสากลอีกประเภทหนึ่งที่ได้รับการพิจารณารางวัลด้วย นอกจากนี้จะเป็นการรับรองอย่างเป็นทางการแล้วยังสะท้อนให้ทราบถึงความนิยมเพลงไทยสากลที่มีลักษณะเฉพาะตัวโดดเด่นจากเพลงแนวอื่นๆตามความเข้าใจทั่วไปในขณะนั้น ซึ่งงานประกวดดังกล่าวได้กำหนดความหมายของเพลงประกวดประเภท ค.(ลูกทุ่งหรือพื้นเมือง) ไว้ว่า “คือ เพลงที่มีลีลาการบรรเลงคลอฉาบเนื้อร้อง ทำนองเพลงและการขับร้องไปในแนวเพลงพื้นจะเป็นทำนองเพลงผสมหรือดัดแปลงมาจากทำนองเพลงไทยภาคต่างๆ ซึ่งเรียกเพลงประเภทนี้ว่า “ลูกทุ่ง”¹ ซึ่งก็ใช้ในความหมายของการประกวดครั้งต่อๆมาด้วย

เพลงลูกทุ่งได้รับการตอบรับจากผู้ฟังแฟนเพลงทั่วไปโดยเฉพาะผู้ฟังในสังคมชนบทที่บทเพลงได้ค่อยๆแทรกเข้าไปมีบทบาทแทนที่สิ่งบันเทิงของเดิม ซึ่งสังคมชนบทนั้นก็ยังมีสิ่งบันเทิงเก่าๆแพร่หลายเป็นที่นิยมอยู่มากน้อย ดังที่เล็ก โดปานักเขียนท่านหนึ่งเขียนบรรยายถึงวัฒนธรรมการบันเทิงในแต่ละท้องถิ่นภูมิภาคที่ได้ไปเยือนมาว่า

...แต่ละจังหวัดที่ผมไป สิ่งที่น่าสนใจมากที่สุดคือรายการบันเทิงของแต่ละจังหวัด ซึ่งนับวันแม้จะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของท้องถิ่นและวิวัฒนาการของบ้านเมือง แต่ผมก็ยังพบคนสองคนเดินคิดซึ่งพร้อมทั้งร้องเพลงที่เรียกว่า “คำวซอ” อยู่ทางเมืองเหนือ ยังได้ยินเสียงโชน เสียงกลองอยู่หลังจอหนังตะลุงภาคใต้ และทางภาคอีสานซึ่งไม่รูดหน้าถึงกับมีระบำแคน-แคน แต่ก็ยังได้ยินเสียงแคนหลายๆคนคั่งทุ่มๆอยู่หลายแห่ง ทำให้ผมเกิดความรู้สึกว้าวยวายนึกถึงบรรยากาศเก่าๆที่เป็นพื้นประเพณีของวงบันเทิงในแต่ละภาคนั้นยังไม่ถูกกลบให้ลบเลือนไปเพราะวาคูซอหรือทวิสต์ที่กำลังถล่มพลอร์อยู่ทั้งในกรุงและหัวเมืองใหญ่ๆเช่นขณะนี้ ...จากการเดินทางไปเชิงลิแวนโคราชเมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ที่แล้วนี้เอง เคียวนี่ “เมืองคุณแม่โม” ก้าวไปไกลโหมมีไนท์คลับขนาดเปิด

¹ ฐานิตรงานประกวดเพลงแผ่นเสียงทองคำครั้งที่ 2 พ.ศ.2509

Tea-Danoc สองสามแห่งเพื่อความบันเทิงของฝรั่ง “หน่วยสันติภาพ” ที่มาตั้งอยู่ในเมืองนี้แค่คามวิกอีกหลายวิก ชาวโครราชก็ยังนิยมหนังไทย และชาวบ้านส่วนใหญ่ของโครราชก็ยังนิยมนาฏดนตรี หรือจะเรียกอย่างที่เขาเรียกกันทั่วๆ ไปว่าลิเก ยี่เกคามถนัด ผมอยากจะเรียกโครราชว่าเป็น “ชุมทางลิเก” และกล้าพูดว่าเท่าที่ตระเวนไปจนเกือบจะทั่วเมืองไทย ยังไม่เห็นเมืองไหนมีลิเกมากเท่าโครราช...²

และจากข้อเขียนของสง่า อารัมภีร์ สะท้อนให้ทราบว่าในสังคมชนบทนั้นยังนิยมเพลง และดนตรีพื้นบ้านพื้นเมืองกันอยู่ ในขณะที่เพลงลูกทุ่งและเพลงไทยสากลอื่นๆ ซึ่งเป็นรูปแบบ บทเพลงอันทันสมัยจากเมืองได้แพร่กระจายเข้าไปเป็นที่สนใจอยู่ไม่น้อยโดยเฉพาะบรรดาศาวรุ่นหนุ่มสาว ดังข้อเขียนที่ว่า

“เดินทางไปทางอีสานแถบกาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม พบนักดนตรีหลายแบบ แบบแคนก็มี แบบคึกคักต่างๆ แบบโน แบบกลองยาวมากมายหากันหลายคนจึงจะดีได้ แบบตีกลองต่างๆ ซอซู้ กระทั่งจิ้งห่องและเอาใบไม้มาเป่าให้เป็นเสียงเพลง บางพวกก็ทำหน้าที่ยี่เกหรือพิณ คือรับเงินจากผู้บริจาคด้วย บางพวกก็ไม่ต้องการเงิน ต้องการแค่บรรเลงอย่างเดียว เขาบอกว่ามาเล่นเพลงถวายพระธาตุ มาเล่นเพลงให้พระยานาค ที่เฝ้าพระธาตุฟังและมาเล่นกล่อมเทวดา ฯลฯ...

เมื่อเพลงที่เขาใช้ร้อง หากเป็นวงหนุ่มๆ สาวๆ ก็ใช้เพลงฮิท จากกรุงเทพฯ เป็นส่วนมาก แล้วแต่ใครจะเป็นแฟนของใคร เขาร้องทั้งเพลงเพราะๆ และเพลงแบบลูกทุ่ง ส่วนผู้มีอายุก็มักจะนำคำกลอนจากใบลานซึ่งปราชญ์โบราณของอีสานแต่งไว้มานานแล้ว...”³

สังคมชนบทนั้นค่อยๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยรับรูปแบบความทันสมัยจากเมืองมากขึ้น ทุกขณะ รวมทั้งทางด้านการบันเทิงที่เปิดรับสิ่งบันเทิงจากเมืองเข้าไปเป็นของใหม่ด้วย เพลงลูกทุ่งนั้นได้รับความนิยมสนใจในหมู่ชนบทอย่างรวดเร็วและขยายขอบเขตกว้างขวางมากขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ ทั้งนี้เนื่องจากหลายเหตุปัจจัยก็คือความน่าสนใจของบทเพลง ความน่าสนใจของของวงดนตรีที่ออกเดินสายไปทุกหนทุกแห่ง และยังมีสื่อวิทยุ โทรทัศน์ที่ช่วยเผยแพร่และกระตุ้นความสนใจอีกทางหนึ่งด้วย

² เล็ก โคปาน, “ลิเกเร่ที่โครราช,” *ไทยโทรทัศน์* (มีนาคม 2509) : 22-23.

³ สง่า อารัมภีร์, “เพลงของ “ไทยลานช้าง,” *ไทยโทรทัศน์* (มิถุนายน 2509) : 24.

4.1. เพลงลูกทุ่ง : บทเพลงที่สัมพันธ์กับสังคมและวิถีชีวิตของคนชนบท

บทเพลงลูกทุ่ง ในระยะที่ถูกเรียกขานว่าเพลงชีวิตหรือเพลงคตาคมานั้นมักหยิบยกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมากล่าวถึงโดยเฉพาะเรื่องราวของประชาชนทั่วไปไม่ว่าจะเป็นด้านการทำมาหากินหรือสภาพวิถีชีวิตแง่มุมต่างๆซึ่งสามารถสร้างความประทับใจให้กับผู้ฟังที่เป็นประชาชนทั่วไปในวงกว้างได้อย่างดี(ก่อน 2500) และเมื่อได้พัฒนาคุณลักษณะมาสัมพันธ์กับท้องถิ่นพื้นบ้านอย่างชัดเจนทำให้ได้รับความนิยมสนใจในวงกว้างขวางยิ่งขึ้นไปทั่วประเทศ ในประการหนึ่งนั้นนอกจากจะนำเสนอความรื่นเริงบันเทิงใจ สาระของบทเพลงได้นำเสนอสาระที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวชนบทในแง่มุมต่างๆทั้งความสุขและความทุกข์ยากที่เกิดขึ้น

บทเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนถึงสภาพความทุกข์ยากในการทำมาหากินของประชาชนในชนบทดังเช่น เพลงชีวิตชาวนาที่มีเนื้อร้องว่า

ชีวิตชาวนา	เกิดมาเหมือนคนมิกรรม
แต่เช่าจดเข็นย่นค่า	คราดไถหว่านค่าไม่รู้จักสิ้น
พลิกพินძินคินหากินด้วยนา	บางคราเช่านาเขามาทั้งปี
ปะเหมาะเคราะห์ดี	พอมีฝนช่วย
ฟ้าดินอานวย	ช่วยให้ น้ำหล่อ
ข้าวแตกชูช่อ	เหลืออร่ามตา
บางคราวปะเหมาะเคราะห์ร้ายยามช่วย	เทวดาไม่ช่วยพวกชาวนา
นาแล้งนาถุ่มมิเป็นท่า	เจ้าของมองดูแทบเป็นบ้า
หาเงินไม่พอ	ให้ค่าเช่านา
นี่แหละท่านขา	ชาวนาของไทย
ขึ้นชื่อชาวนา	ชีวิตไร้ค่าเกิดมาคร่อมครม
แควคร่อนหรือว่าหนาวลม	ต้องทนคร่อมครมตั้งแต่คันไถ
ชีวิตชาวนา	เกิดมาดำเค็ญเหลือใจ
หากใครเป็นอย่างเราบ้าง	คงจะครวญครางว่าไอ้เขเหลือทน
ซ้ำจริงซ้ำจน	เหลือทนสุดทน
ชาวนา	ที่ว่าป็นกระดุกถันหลัง
พิไรพิถังมีแต่กระดุก	ผมว่าอย่างนี้ผิดหรือถูก
เหลือเพียงกระดุก	เพราะถูกเขามอม
ทำงานทั้งปี	ได้คินเคียว
บางทีหน้าเขียว	เพราะนาถ่ม
ถูกเมียแทบไม่มีผ้าจะห่ม	หน้าหนาวอนสู้เสียนตัวกลม

กอดลูกกอดเมียแทนผ้าห่ม ออกกรรมนอนหนาวโซ่เย็บชาวนา

(เพลงชีวิตชาวนาแต่งโดยสุรพล สมบัติเจริญ)

เพลงดังกล่าวมีสะท้อนถึงชีวิตของชาวนาในชนบทที่อยู่ในสภาพตกทุกข์ได้ยาก ซึ่งการประชุมของคณะกรรมการผู้นำกลุ่มชาวนาระดับประเทศณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่นำเสนอให้ทราบว่าชาวนาที่มีจำนวนถึง 80% ของพลเมืองทั้งชาติกำลังประสบปัญหานานาประการทำให้ต้องตกเป็นหนี้สินถึง 70% และเป็นผู้ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง 50% ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อถึงฤดูกาลทำนาก็ต้องกู้เงินเขาเพิ่มอีกและดอกเบี้ยที่ชาวนาต้องไปกู้ก็นั้นสูงมาก ปัญหาราคาข้าวชาวนาขายข้าวได้ราคาไม่คุ้มกับต้นทุนผลิต เพราะต้องไปกู้ยืมเงินของนายทุนมาลงทุนและใช้หนี้ไปด้วยการขาย “ข้าวเปียก” หรือกู้เงินมาแบบ “คกข้าว” เป็นต้น อีกทั้งเป็นผู้มีการศึกษาน้อยจะหวังพึ่งพาข้าราชการบางแห่งก็เข้าไม่ถึงประชาชนและขอบวางตัวเป็น “จ้าวนาย” อีกต่างหาก นอกจากเพลงชีวิตชาวนาก็ยังมีเพลงอื่นๆที่สะท้อนถึงชาวนาในความหมายเดียวกัน อาทิ เพลงทุกข์ร้อยแปด(2509) แต่งและขับร้องโดยชาย เมืองสิงห์ มีเนื้อร้องว่า

ไอ้อ...กลัวแล้วตายแล้ว กลัวแล้วเข้าข้า

ความทุกข์เจ้าข้าเวทนาข้าบ้าง ยากคิมิจนก็ไม่พ้นกองเวร
ทุกข์ยากทุกข์เข็นไม่วายเว้นหม่นหมาง ดินฟ้าเหี้ยมโหด
โกรธซึ่งเกลียดชัง ไม่สงสารถูกช้างโง่ช่างกระไร
เกิดเป็นคนจนก็ต้องทนอดออม แต่งตัวอมชอม
ยอมทุกข์ทนได้ ทุกข์อดทุกข์ยากลำบากลำบาก
ทุกข์เกิดมาจนบ่นได้ไฉนข้าวสารกรอกมือ จะไปขอรทานใคร
ทนหิวทนโหยไอ้อไอ้อปวดใจ อยากรจน อยากรจนเสียเมื่อไร
อยากกอดเข้าร้องไห้ทุกข์ ไม่มีกิน
เกิดเป็นชาวนาโลดต้องหน้าคำ ลำบากตรากตรำงำทุกข์ทั้งสิ้น
หากเทวดาฝนฟ้าฮ่านวย ก็เหมือนได้ช่วยหมดหนี้หมดสิ้น
ถ้าฝนตั้งฟ้าลงมาท่วมดิน นาถ่มปีไหนไม่มีข้าวกินต้องแต่งตัว
แต่งตัวขาดวิน ทุกข์ไม่สร้างสิ้นนอนกะดินกินกะทราย...

(ทุกข์จั่ง ทุกข์จั่ง ธรรมดา ทุกข์จั่ง ทุกข์จั่ง ธรรมดา)

คนชนบทที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการทำมาหากินทางการเกษตรมีแนวโน้มที่จะพึ่งพาเมืองมากขึ้นในการหารายได้มากขึ้น ดังปรากฏว่าคนชนบทเข้ามาทำงานในสถานประกอบการต่างๆ โดยเฉพาะเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งกิจการด้านนี้ได้รับการ

ส่งเสริมลงทุนทำให้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เฉพาะการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม ได้ออกบัตรส่งเสริมให้แก่ อุตสาหกรรมประเภทต่างๆถึง 668 ราย เงินลงทุนทั้งสิ้น 23,118 ล้านบาท⁵ การขยายตัวของแรงงานในค้ำอุตสาหกรรมโรงงาน พาณิชยกรรมซึ่งเป็นลักษณะงานในเมืองมีแนวโน้มดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3

อัตราประชากรผู้ทำงานในกิจการเกษตรและอุตสาหกรรม พ.ศ.2480-2510

สาขา	พ.ศ. 2480	พ.ศ. 2490	พ.ศ. 2503	พ.ศ. 2508	พ.ศ. 2510
เกษตรกรรม	89%	84.8%	81.6%	79.8%	73.8%
อุตสาหกรรม การพาณิชย์ และบริการ	11%	15.2%	18.4%	20.2%	26.2%
รวม	100	100	100	100	100

ที่มา : นิคม จันทรวิฑูร, แรงงานไทยกับอุตสาหกรรม

(กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2515), หน้า 31.

ทั้งนี้การขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ จอมพลถนอม กิตติขจรภายหลังจาก อสังกรรมของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์พ.ศ.2506 ได้ดำเนินนโยบายบริหารราชการแผ่นดินทั้ง ภายในและภายนอกเป็นไปตามนโยบายเดิม⁶ ผลการดำเนินงานที่ปรากฏออกมาเป็นตัวเลขรายได้ ประชาชาติซึ่งเชื่อถือกันว่าเป็นนครชนิษฐ์ให้เห็นถึงความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอย่างค่อเนื่อง คือจาก 2,306 บาท/คนในปี 2506 เป็น 3,157 บาท/คนในปี 2513 หรือเพิ่มโดยเฉลี่ยร้อยละ 4.6ค่อปี⁷ ในขณะที่รายได้ของประชากรในประเทศระหว่างพื้นที่ภาคต่างๆแตกต่างกัน โดยเฉพาะ ประชากรในเมืองมีรายได้ค่อปีค่อคนสูงกว่าประชากรในชนบทภูมิภาคต่างๆอย่างโดดเด่น คร้วเรือนในเขตชนบทที่มีรายได้เป็นค่อเงินค่อกว่า 1,000 บาทค่อปี โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียง

⁵ ถนอม กิตติขจร ชีวิตที่ผ่านมาในระยะ 60 ปี (พระนคร : โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร, 2514), หน้า 373.

⁶ “นายกรัฐมนตรีคนใหม่,” ไทยรัฐ (วันพฤหัสบดีที่ 12 ธันวาคม 2506) :3.

⁷ ถนอม กิตติขจร ชีวิตที่ผ่านมาในระยะ 60 ปี, หน้า 361.

เหนือ ได้เพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 43 ในปี 2504 เป็นร้อยละ 45 ในปี 2512⁹ รัชชัย ยงกิตติกุล ได้ตั้งข้อสังเกตว่าในช่วงพ.ศ.2506-2512 การกระจายรายได้ของครัวเรือนในชนบทมีความเหลื่อมล้ำมากกว่าในเมืองและยังมีแนวโน้มที่จะทวีความเหลื่อมล้ำมากยิ่งขึ้น¹⁰ ความเหลื่อมล้ำดังกล่าวที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะปัญหาความยากจนของคนชนบทสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการขยายตัวของเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างรวดเร็วต่อเนื่องมิได้เป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจโดยตรงแต่เป็นเพราะว่ามีปัจจัยสำคัญจากภายนอกเข้ามากระตุ้นคือสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการสงครามเวียดนาม นับจากปีพ.ศ.2508 เป็นต้นมาสหรัฐอเมริกามีค่าใช้จ่ายด้านต่างๆเติบโตสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ค่าใช้จ่ายเหล่านี้แยกออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ การใช้จ่ายตามโครงการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและสังคม โดยทั่วไปมักเป็นเรื่องโครงการพัฒนาชนบท บริเวณเขตแทรกซึมเช่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ค่าใช้จ่ายประเภทนี้แม้จะเป็นไปในรูปความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจที่อเมริกาให้แก่ไทย แต่มีส่วนสัมพันธ์กับสงครามเวียดนามและการต่อต้านการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ ประเภทที่สองหมายถึงค่าใช้จ่ายทางราชการสงครามแยกออกเป็นเงินตามโครงการช่วยเหลือทางทหารที่อเมริกาให้แก่รัฐบาลไทยและรายจ่ายด้านการก่อสร้างฐานทัพต่างๆ รวมถึงการสร้างถนน การขนส่ง ที่พักอาศัยและประเภทสุดท้ายคือค่าใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวที่เกิดจากการที่ทหารอเมริกันในเวียดนามมาพักรบในประเทศไทยซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ¹¹ การใช้จ่ายดังกล่าวนี้ทำให้รายได้ประชาชาติโดยส่วนรวมเพิ่มขึ้น และอุตสาหกรรมหลายสาขาขยายตัว เช่น อุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ การบริการขนส่ง รวมถึงอุตสาหกรรมภาคพาณิชยกรรมอื่นๆทำให้เงินตราต่างประเทศเข้าประเทศเพิ่มขึ้น อเมริกาใช้เงินระหว่างปี 2507-2512 ราว 20,000 ล้านบาท หรือเท่ากับประมาณผลผลิตรวมของชาติกว่าร้อยละ 50¹¹

⁹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ผลการพัฒนาความ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-6, หน้า 3.

¹⁰ รัชชัย ยงกิตติกุล, "การกระจายรายได้" ในธีระพงษ์ วิคิดเศรษฐ.บรรณาธิการ, เศรษฐกิจของประเทศไทย: ปัญหาและนโยบาย(คณะกรรมการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, เมษายน 2520) อ้างถึงใน โกวิทย์ กังสนันท์ วิเคราะห์ผลกระทบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทยตั้งแต่ 2504 ถึงปัจจุบัน : มองจากทัศนะพีเคาระห์วิจารณ์ เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องนโยบายการพัฒนาประเทศ : แนวทางการศึกษาวิจัย สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 13-15 มิถุนายน 2527.

¹⁰ แดมสุข นุ่มนนท์, ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกาภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง(กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2525), หน้า 27.

¹¹ เรื่องเดียวกัน

เพลงผู้ใหญ่วลี (พ.ศ.2507) เป็นอีกบทเพลงหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของ
 ชาวชนบทในยุคเศรษฐกิจทุนนิยมขยายตัวอีกแง่มุมหนึ่ง เพลงผู้ใหญ่วลี(จังหวัดราชบุรี)แต่งโดย
 พิพัฒน์ บริบูรณ์และ ศักดิ์ศรี ศรีอักษรขับร้อง มีเนื้อร้องว่า

พ.ศ.สองพันห้าร้อยสี่ ผู้ใหญ่วลีคิดถึงประชุม
 ชาวบ้านค่างมาชุมนุม มาประชุมที่บ้านผู้ใหญ่วลี
 ค่อยไปนี้ผู้ใหญ่วลีจะบอกกล่าว ถึงเรื่องราวที่ได้ประชุมมา
 ทางการเขาสั่งมาว่า ทางการเขาสั่งมาว่า ให้ชาวนาเลี้ยงเปิดและสุกร
 ฝ่ายคาสีหัวคลอน ถามว่าสุกรนั่นคืออะไร
 ผู้ใหญ่วลีลุกขึ้นตอบทันใด สุกรนั่นไซ้หรือหมาน้อยธรรมดา
 หมาน้อย หมาน้อยธรรมดา หมาน้อย หมาน้อยธรรมดา
 สายัณห์ตะวันร้อนดี ผู้ใหญ่วลีขี้ม้าบักซ้อน แดค้อฮ่อนๆใส่แว่นคาค่า
 ผู้ใหญ่วลีกลัวฝนจะคกฮ่า ผู้ใหญ่วลีกลัวฝนจะคกฮ่า
 ถอดแว่นคาค่าฟ้าแจ่มจางปาง ฟ้าแจ่ม ฟ้าแจ่ม จางปาง ฟ้าแจ่ม ฟ้าแจ่ม จางปาง
 คอกกลมเหมือนคังคอกข้าง เหวบางเหมือนขางรถยนต์
 รูปหล่อเหมือนคอไฟลอน หน้ามนเหมือนเบียงน้อยชอยซา
 เบียงน้อยเบียงน้อยชอยซา เบียงน้อยเบียงน้อยชอยซา

บทเพลงยังได้สะท้อนถึงสภาพความเป็นอยู่ของชาวชนบทอีสานในขณะนั้น สำหรับชาว
 ชนบทอีสานนั้นเป็นเป็นกลุ่มคนที่ประสบปัญหาในการทำมาหากินไม่น้อยไปกว่าภาคอื่นๆเลย
 ส่วนใหญ่ทำการเกษตร มีฐานะยากจน จากการศึกษาบรรดากสิกรในจังหวัดร้อยเอ็ด
 มหาสารคามและกาฬสินธุ์ของกองเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรฯ ในจำนวนพลเมืองที่มี
 อาชีพทางเกษตรทั้งประเทศเป็นจำนวน 74.60% เป็นกสิกรภาคอีสานเสีย 30.24% ภาคเหนือ
 17.26% ภาคใต้ 16.85% และภาคกลาง 10.25% กสิกรภาคอีสานรายได้ต่ำกว่าเพื่อนกสิกรอีสานมี
 รายได้สุทธิครัวละ ประมาณ 1,887 บาท กลาง 3,344 บาทและในจำนวนรายได้เหล่านั้นกสิกร
 อีสานมีรายได้จากการเกษตรเพียง 954 บาทเท่านั้น แต่จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของภาคอีสาน
 กลับมีมากกว่ากสิกรในภาคอื่นคือประมาณ 6.59 คน สาเหตุที่รายได้น้อย เนื่องจากที่ดินเป็นดิน
 ร่วนปนทราย การเพาะปลูกต้องพึ่งพิงฟ้าอากาศมากกว่าภาคอื่น¹² กรณีที่มีการดำเนินโครงการ
 ใหญ่ๆเพื่อการพัฒนามากมายหลายโครงการไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหาการทำมาหากินของประชาชน
 ในพื้นที่ได้เท่าใดนัก ประชาชนประสบปัญหาความยากจน โครงการชลประทานซึ่งรัฐบาล
 สามารถทำงานตามโครงการโดยช่วยเหลือเกษตรกรทางด้านชลประทานได้เพียง 1 ใน 4

¹² ไทยรัฐ (2 เมษายน 2508) : 8.

ของเนื้อหาทั่วประเทศ ในจำนวนนี้เกษตรกรภาคอีสานได้รับผลน้อยที่สุด¹³ นอกจากนี้ชาวอีสานยังเป็นผู้ได้รับการศึกษาน้อยด้วย จากการสำรวจที่ทำเมื่อระหว่าง 1-31 ธันวาคม 2508 เผยให้ทราบว่าประชาชนของทั้ง 3 จังหวัดเฉพาะผู้มีอายุตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป เรียนจบประโยคประถม 75.52% และที่เรียนไม่จบมี 13.31% จำนวนที่ไม่ได้เรียนหนังสือเลยคิดถัวเฉลี่ยทั้ง 3 จังหวัด ประมาณ 11.17%¹⁴ บทเพลงสะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำห่างไกลของเมืองกับชนบท ซึ่งคนในชนบทที่มีสภาพความเป็นอยู่ยากจนและการศึกษาน้อยนั้นก็ ไม่อาจตั้งตัวรับกับวิทยาการสมัยใหม่จากเมืองที่รุกเข้าไปอย่างรวดเร็วได้

บทเพลงผู้ใหญ่นั้นเป็นที่ชื่นชอบอย่างกว้างขวางในหมู่มนเมืองที่ชอบหัวเราะความเป็นของคนชนบทและคนชนบทโดยเฉพาะคนอีสานซึ่งคุ้นเคยกันดีกับเรื่องของผู้ใหญ่นั้น ก่อนที่ผู้ใหญ่นั้นจะมาเป็นเพลงฮิตแห่งยุค เรื่องราวของผู้ใหญ่นั้นนิยายปรัมปราที่สังคมชาวบ้านในภาคอีสานเล่ากันเป็นเรื่องราวชวนหัว ที่เด็ดของผู้ใหญ่นั้นมีมากแล้ว แต่ผู้เล่าจะผูกเรื่องราวขึ้นมาเล่ากัน นอกจากสุกรคือหมาน้อย...ใส่แว่นคาด่านักว่าฝนตกคามโนเนื่อเพลงเป็นเพียงส่วนหนึ่งในอีกหลายพันมุขเรื่องผู้ใหญ่นั้น หมอลำทางภาคอีสานเคยแต่งกลอนลำทำความครื้นเครงแก่ผู้ฟังมีมากเรื่อง¹⁵ ความฮิตของเพลงนี้คู่ได้จากยอดจำหน่ายแผ่นเสียงที่ได้ทำลายสถิติการจำหน่ายแผ่นเสียงลงอย่างรวดเร็ว เพียงเดือนเศษขายได้ถึง 5,000กว่าแผ่นแล้ว ทุกครอกทุกมุมเมืองไปที่ไหนจะได้ยินแต่ "หมาน้อยธรรมดา" ให้ถันเพราะมีผู้ขอร้องต้องการฟัง สถานีวิทยุบางแห่งถึงต้องเปิดออกอากาศถึงวันละ 80 กว่าครั้ง ซึ่งพูดได้อย่างเต็มที่เลยว่า "ผู้ใหญ่นั้น" ฮิตเหนือกว่าเพลงใดๆในยุคนั้น บรรดาผู้สร้างภาพยนตร์ต่างแย่งกันสร้างเพื่อฉวยโอกาสทำเงินหลายรายดังเป็นข่าวเกรียวกราว และยังได้มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์เกิดขึ้นว่า "ผู้ใหญ่นั้น" มีตัวจริงหรือไม่และใครเป็นผู้แต่งเพลงนี้ขึ้น¹⁶

พิพัฒน์ บริบูรณ์ผู้แต่งเพลงดังกล่าวนี้เผยถึงความเป็นมาของเพลงผู้ใหญ่นั้น ก่อนที่จะนำมาบันทึกแผ่นเสียงว่าเมื่อประมาณปีพ.ศ.2504 เขาได้นำวงดนตรีออกตระเวนทางภาคอีสาน และได้ฟังเพลงผู้ใหญ่นั้นที่อุบลราชธานีเป็นครั้งแรกโดยหนุ่มนักเพลงขับร้องเพลงเชียร์รางวัลตามงาน แต่เป็นเนื้อเพลงบางท่อนเป็นคนละเนื้อกับที่นำมาอัดแผ่นเสียง บังเอิญเพลงนี้ศักดิ์ศรี ศรีอักษร นักร้องประจำคณะก็ร้องเพลงนี้ได้ด้วย เมื่อเขานำวงดนตรีไปที่ไหนลองให้ศักดิ์ศรีร้องโชว์ปรากฏว่าเป็นที่พอใจของแฟนเพลงยิ่งกว่าเพลงอื่นและเพลงนี้เริ่มฮิตในภาคอีสานขึ้นเป็นลำดับจนถึงต้นปีพ.ศ.2508ที่เขาได้นำดนตรีพร้อมกับคาราภาพยนตร์หลายคนเช่น ภาวนา ชนะจิต

¹³ ไทยรัฐ (วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2509) : 3.

¹⁴ ไทยรัฐ (2 เมษายน 2508) : 8.

¹⁵ ไทยรัฐ (23 พฤษภาคม 2508) : 5.

¹⁶ ไทยรัฐ (23 พฤษภาคม 2508) : 5.

เขาวเรศ นิศากร หักฉิม แจ่มผล ประจวบ ฤกษ์ยามคือออกไปโงวให้แฟนที่ราบสูงได้เห็นดวงริ่ง
เพลงผู้ใหญ่วิ่งขึ้นอยู่ในความนิยมทั่วทุกหนทุกแห่งไม่ว่าจะไปไหน แฟนๆขอฟังเพลงผู้ใหญ่วิ่ง
ลีกันทั้งนั้น¹⁷ พิพัฒน์ บริบูรณ์ได้ให้สัมภาษณ์ในรายการของศูนย์สังคีตศิลป์ครั้งหนึ่งว่า “เพลงนี้
ร้องบนเวทีเกือบ 2 ปีไปไหนคนก็ชอบ เลยทำแผ่นเสียง ปรากฏว่า 6 เดือนให้หลังจึงดังมาก
ผู้ใหญ่วิ่ง ปี 07 เป็นแสนม้วน หลังผู้ใหญ่วิ่ง มีเพลงเมียผู้ใหญ่วิ่ง ถูกสาวผู้ใหญ่วิ่ง เด็กในวงแต่งกัน
มาเป็นขบวนและก็ขายดีด้วย”¹⁸

นอกจากสะท้อนถึงความเป็นอยู่ที่ทุกข์ยากและเหลื่อมล้ำกับภาคเมืองของคนชนบท บท
เพลงยังได้สะท้อนถึงอิทธิพลความทันสมัยของวัฒนธรรมเมืองที่เกิดขึ้นกับคนชนบทอีกด้วย
ซึ่งสังคมเมืองนั้นกำลังเปลี่ยนแปลงสู่ความทันสมัยอย่างรวดเร็ว หนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้ลงข่าวว่า
ในออสเตรเลียมีหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งคือเฮราลด์ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีผู้อ่านมากฉบับหนึ่ง
เสนอข่าวเกี่ยวกับประเทศไทยโดยผู้สื่อข่าว เฟรเดอริก คิงค์ทูลกล่าวบรรยายสภาพของกรุงเทพฯ
ในยุคเปลี่ยนแปลงระยะ 10 ปีที่ล่วงมาว่าดีกรามนับไม่ล้ากำลังถูกสร้างขึ้นอย่างรีบเร่ง พรมน้ำมัน
กลายเป็นสินค้าที่ขึ้นหน้าขึ้นตาสำหรับไปตามสถานที่ต่างๆ แสนิคบาร์รถสปอร์ตเต็มเมืองไปหมด
และกรุงเทพฯเป็นเมืองสนุกสนานเต็มไปดด้วยไนท์คลับและชีวิตราตรี¹⁹ มีบทเพลงถูกท่วงสะท้อน
ถึงสภาพของสังคมเมืองที่เปลี่ยนแปลงทันสมัยดังกล่าว ดังเช่น

ก้าวหน้าเสียจริงเมืองไทย	จะไปทางไหนเหมือนคังเมืองสวรรค์
ตึกและบ้านสวยหรู	มองดูเป็นเชิงช่อชั้น
โรงหนังโรงละคร	แลสลอนเรียงคู่กัน
มีทะเลเมืองสวรรค์	ของกรุงเทพฯราตรี

.....
(เพลงผ้าไฟแดง/สุรพล สมบัติเจริญ)

ที่อยู่อีสานบ่เคยพบพานเมืองกรุง เห็นแค่ห้องท่งเห็นเขามุงบ้านด้วยฟาง
พอม้าเมืองหลวงต้องตะลึงตาค้าง เห็นหลังคาบ้านเมืองมุงด้วยกระเบื้องสีแดง
เมืองหลวงลานดาไปด้วยไฟฟ้ามากมี ไปไหนสักทีต้องนั่งแท็กซี่พกแบงค์
จะกินอาหารหรือก็แสนจะแพง ต้องควักใบแดงกระเป๋าแห้งเป็นมัน

.....(เพลงอีสานคืนกรุง/สุรพล สมบัติเจริญ)

¹⁷ ไทยรัฐ (23 พฤษภาคม 2508) : 5.

¹⁸ คำให้สัมภาษณ์ของพิพัฒน์ บริบูรณ์ ในรายการครั้งที่ 485 “อมตะเพลงถูกท่วงครั้งที่ 7” (ศุกร์ที่ 28 เมษายน 2532) เทปบันทึกเสียงของศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขา สะพานผ่านฟ้า

¹⁹ ไทยรัฐ (19 กันยายน 2509) : 3,11.

การเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยของสังคมเมืองไทยมีผลสำคัญมาจากการติดต่อกับ สหรัฐอเมริกาที่มีได้มีความหมายเพียงเฉพาะด้านราชการสงครามเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการ นำเอาแบบแผนการค้าเงินชีวิตมาเผยแพร่ อาทิการกินอยู่ สถานที่อยู่อาศัยรวมทั้งเครื่องอุปโภค บริโภค สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งวิถีชีวิตดังกล่าวก่อให้เกิดการตามอย่างของคนในสังคม ที่มีการบริโภคสินค้าต่างประเทศ ค่านิยมที่มีต่อวัฒนธรรมทางวัตถุดังกล่าวสะท้อนให้เห็นได้จาก ลักษณะการลงทุนจากต่างประเทศที่มีลักษณะเป็นการผลิตสินค้าสำหรับคนเมือง²⁰ และ นับจาก ปีพ.ศ.2509 ปริมาณการนำเข้าของรถยนต์ รถบรรทุก สินค้าเครื่องสุขภัณฑ์ เครื่องไฟฟ้า ตู้เย็น เครื่องทำความเย็น วิทยุ โทรทัศน์ สินค้าอุปโภคบริโภคเช่น อาหาร ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รายได้ จากด้านการท่องเที่ยวมักมีแนวโน้มในการส่งสินค้าเข้าสู่ ตัวอย่างของหน่วยเศรษฐกิจนี้คือ อุตสาหกรรมการโรงแรม และผู้ให้บริการด้านอื่นแก่ทหารอเมริกันเช่นบรรดาเมียเช่า เป็นต้น มีผู้ประมาณว่ารายได้ 50เปอร์เซ็นต์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวถูกนำไปในการสั่งซื้อสินค้าอุปโภค บริโภคจากต่างประเทศ คุลการค้าระหว่างประเทศของไทยจึงเสียเปรียบและเกิดปัญหาขาด แคลนเงินตราต่างประเทศ คุลการชำระเงินและทุนสำรองเงินตราระหว่างประเทศลดปริมาณ ลง²¹

นอกจากนี้การแต่งกายที่สื่อให้เห็นจากภาพยนตร์ตะวันตกโดยเฉพาะแฟชั่นการแต่งกาย สตรีที่มีทั้งกระโปรงมินิสเกิร์ต ไมโครสเกิร์ต มิดี แม็กซี่ กางเกงฮอทแพนท์ กางเกงทรงเคฟ ม็อก เซลเลอร์ ถุงน่องยาว รองเท้าบูท แฟชั่นการแต่งกายแบบตะวันตกนี้จะสะท้อนให้เห็นได้ จากนิตยสารแฟชั่นสตรีที่ตีพิมพ์อยู่ในขณะนั้นด้วย อาทิ สยามแฟชั่น ไทยแฟชั่น ฯลฯ และการ เข้ามาของทหารอเมริกันต่อการแพร่กระจายกางเกงทรงสูง รวมทั้งกางเกงยีนส์อันเป็นแฟชั่นของ พวกเขาในปีในสหรัฐอเมริกา²² มีบทเพลงลูกทุ่งที่บันทึกและสะท้อนให้เห็นการรับอิทธิพลทาง วัฒนธรรมตะวันตกของคนในสังคมเมืองโดยเฉพาะบรรดาวัยรุ่นหนุ่มสาวทั้งด้านการบันเทิงและ การแต่งกาย ดังบทเพลงที่สะท้อนว่า

หนุ่มหนุ่มสมัยนี้	พอดันเดือนก็พาแฟนเดินเที่ยวโชว์
นุ่งคีนนุ่งปานคูโก้	ควงสาวงามเดินโชว์แทบไม่วันแต่ละวัน
รอบเช้า	รอบบ่ายไม่อื่น
ควักกระเป๋าเป็นมัน	เพราะเอราวันกำลังมี

²⁰ แอนลท์ อูเทรซท์, แรงงานราคาถูกในประเทศไทย : โครงสร้างเศรษฐกิจไทยกับการ เปลี่ยนแปลง (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คอกหญ้า, 2525), หน้า146.

²¹ แกมสุข นุ่มนนท์, ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ สอง, หน้า28.

²² "สองศตวรรษแฟชั่นสตรีไทย," สารคดี 2,19(เมษายน 2529) : 46-47.

ดูหนังหรั่งละมันไม่ถึงใจ ออกจากเฉลิมไทยไปเฉลิมบุรี
 ดันเดือนเงินใช้กำดั่งมี แค่พอปลายเดือนก็ทำหน้าซิคเซียว
 ปลดแวนตาปลดปากกาและรองเท้า ผลัดกันเข้าโรงจำนำทีเดียว
 ดันเดือนควงแฟนปราศเปรียว ปลายเดือนแห้งเหี่ยวเดินคนเคียวหน้าคำ
 เร่งวันเร่งเวลาคอยเดือน เมื่อโหระจะถึงสิ้นเดือนจะได้ไปเยือนสาวงาม
 พอหมดเงินก็ต้องเดินระกำ นอนหิววันยังคำนี้แหละเพราะความเห่อแฟน

(เพลงหนุ่มเห่อแฟน/สุรพล สมบัติเจริญ)

การแต่งกายของผู้หญิงที่ชอบนุ่งกระโปรงสั้นๆและแต่งหน้าด้วยเครื่องสำอางค์มากมาย เช่นบทเพลงที่ว่า

เสียวไส้จริงจริง คุณผู้หญิงคุณผู้หญิงสมัยนี้
 แต่งตัวออกจากบ้านแต่ละที ช่างสั้นสั้นดินะแม่คุณเอย
 ผ้าผ่อนเมครละไม้ก็ศดางค์ ทำไมน้องนางจึงขี้นี้นิวจ้งเลย
 ขาขาวขาวก็พอไหว แค่บางคนขาลายไม่เอาไหนเลย
 เสียวไส้เต็มทน ความถนนความถนนหนทาง
 ไม่ว่าสาวไม่ว่าสาวแก่แม่นาง นุ่งสั้นกันจ้งตามอย่างกันเปียบเลย
 แท้ก็ขี้นิวอยู่บนถนน พอมองขาน้ำมนรถเลยชนหมดเลย
 ช่วยมันช่วยแต่เช้า ก็เพราะไอ้ขาขาวขาวเลยค้ำค่าเช่าตามเคย

(เพลงเสียวไส้/สุรพล สมบัติเจริญ)

สาวเอย แม่สาวสมัยใหม่
 แค่งคว่จะจะไปไหนกันหนอเธอ ลูซึเออเธอสวยดี
 สงสัยว่าจะไปหาแฟน อิมแป็นออกมาคอยแท็กซี
 เขียนคิ้วเสียวโค้งเชียวหนอนงราม แค่มไฝเม็คงามระหว่างคิ้วก็พอดี
 ยืนคอยตั้งนานรถไม่ผ่านซักที เหงื่อกาฬไหลตกหยิบกระจกออกมาดู
 โข่เอ๊ยคิ้วกูมันซักจะต่ำลงทุกที แหงนมองดูฟ้ามันทำท่าไม่คอยดี
 เมฆฝนลมบนพัดมาเอาละว่าเอาละซี เปียกแน่แล้วเราราวนี้จะทำยังง
 อังคอยคอยไปรถไม่มาซักที คอยรถตุ๊กตุ๊กหรือมันก็ไม่เห็นมี
 กลับบ้านไม่ทัน ผัวคงพาลทุบตี
 แหงนมองดูฟ้าแล้วแม่ทำหน้านี้ว วึ่งหนิตัวปลิวถัวขนคิ้วจะไม่มี

(เพลงสาวสมัยใหม่/สุรพล สมบัติเจริญ)

บทเพลงยังสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบความทันสมัยดังกล่าวที่มีอิทธิพลต่อคนในสังคมชนบทด้วย ดังเช่นบทเพลงตัดพ้อเชิงเสียดสีของหนุ่มชนบทต่อหญิงสาวชาวชนบทที่จากบ้านเข้ากรุงแล้วยังไม่กลับไปก็เพราะคงจะหลงชอบกับรูปแบบชีวิตแบบเมืองที่ทันสมัยเสียแล้ว ที่ว่า

ขาวนาหน้าคำลำบากครากคร่าระกำยั้งนัก
 กินข้าวกับน้ำพริกปลาร้า ใครจะมายอมมารักกับคนบ้านป่า
 ไม่มีราคาใครจะมามอง พี่ตุครระกำต้องเข้าใจจาก
 แม่ขอรักอย่าหม่นอย่าหมอง อย่าหมอง ต้องตาก่อนแล้วคนคือคนดี
 ลาแล้วเวลาที่พิน้ำตานอง พ่อน้องรักรักคนมี พี่จนเต็มพี่พี่จึงไม่แคะต้อง
 ลืมพี่นะเงาขาว ความรักของเรามีรักสำรอง รักคนอื่นเอะนี่อง
 เจริญขึ้นวิมานทองสวรรค์ฉิมพลี

ไปรดคอบสนองพระคุณพ่อแม่ จงอย่าเขินแฉและอย่าผิดผี
 อย่าหอมผ้าห่มนิคัมพาลีเยนงราม ขาวนาหน้าคำไม่ตีไม่ตี
 ได้เศรษฐีเคียงครอง แหวนเพชรเงินเต็มถึงเขี้ยวน้องพี่
 นอนไขว่ห้างสบายคนเรียกคุณนาย งามหน้างามเนตรนารี
 นอนบนตึกเศรษฐีสุนัขกัดกายีสุนัขกายา

ขาวนาหน้าคำลำบากครากคร่าเสียจริงเธอจำ
 ทำไรเป็นคุณนายดีกว่า นอนตึกดีกว่ากระต๊อบบ้านป่า
 งามหน้างามตาคุณนายหน้าแดงๆ ไม่ต้องทำนาหน้าตาจะหม่น
 ไม่ต้องคืนร่นย่าหั่วระแหง ได้อยู่กรุงเทพฯทาเล็บแดงหน้าซื่อ
 ขนตาองแข็งมาแดง นุ่งสะเก็ดเดินกราย เซ้าๆซุดลายสายสีปูนแห้ง
 ครีมพอกหน้ามันๆปากของนวลจันทร์ทาลิปตติคแดงๆ
 ใครเล่าจะขย่ะเมขง นางฟ้าชำแสงแก้มก็แดง หน้ากันวน
 ถ้าอยู่กับพี่ไม่มีความสุข มีแต่ความทุกข์โศกเศร้ากำสรवल
 พอดีนเข้าลืมหูลืมตา หุงข้าวหุงปลาหน้าไม่นวล
 จับคันไถทำนาแคคฝนลมแรงกล้ากระอักกระอ่วน
 กลิ่นโคลนและสาบควาย พี่นึกละอายใจนักแม่เนื่อนวล
 คนขาวไร่นาสวน หน้าเห็นจะไม่นวลหรือกนะกานดา
 (เพลงขาวนาหน้าคำ/2510/ชาย เมืองสิงห์)

หรือเพลงบ้านนอกคอกนา(2511) แต่งและขับร้องโดยชาย เมืองสิงห์ ที่มีเนื้อร้องว่า

(สร้อย) ใจใจใจ เออหนอว่าใจอีสานบ้านนอก
 มัวไปหลงบางกอกจนลืมนอกเมืองไกล
 พี่ยังคอยตัวเจ้า สามปีพี่เฝ้าหวังใจ บ้านนาต้องมารัวแห่ว
 ไม่ฮาเฮเพราะขาดสายใจ บางกอกคงมีมนต์ขลัง
 ทำไมน้องนางฝังจิตฝังใจ คงหลงไ้หนุ่มเมืองกรุง
 พี่ตัวมันคงสูง ไปด้วยกลิ่นควาย กลิ่นไอบของคนผู้ดี

ทำให้น้องพีติดอกติดใจ คงเที่ยวตามบาร์ตามคลับและ
 คงไปหลับบนโอเตลใหญ่ เดินร่ำยาโยกคถึง
 น้องไม่คำนึงว่าจะเสียหาย ศักดิ์ศรีของลูกผู้หญิง
 น้องคงจะทิ้งจนหมดสิ้นไป น้องเคยหวงตัวกับพี
 แต่มาบัดนี้น้องกลับใจง่าย รังเกียจพีเป็นลูกทุ่ง
 เพราะตัวพีที่สูง ไปช่วยสาวสวย
 วันพระน้องเคยใส่บาตร เคี้ยวมีน้องขาดไม่สนใจ
 ครุฑสารทก็เคยไปวัด น้องพีมาตัดไม้เหลื่ออาลัย
 ลืมแม่กระทั่งพ่อแม่ น้องไม่เหลียวแลกันบ้างหรือไร
 ไอ้ทุยจะแถมตั้งดา เรียกหาถามหาว่าน้องอยู่ไหน
 บ้านทุ่งยังคอยต้อนรับ ขอให้น้องกลับบ้านนาไวไว
 วันใดน้องกลับบ้านนา พี่ป้าน้ำอาคงจะดีใจ
 ขอน้องจงเชื่อพี่บอก เพราะคนบ้านนอกไม่หลอกหลวงใคร

วัฒนธรรมความทันสมัยที่เกิดขึ้น ในสังคมเมืองได้แพร่หลายมีอิทธิพลต่อคนในสังคม
 ชนบททุกขณะและหลายทางทั้งการได้เข้ามาสัมผัสเองและสื่อต่างๆที่ส่งออกไป ในอีกด้านหนึ่ง
 นั้นเกิดจากทหารอเมริกันที่เข้ามาตั้งฐานทัพในจังหวัดต่างๆตามสนธิสัญญา สำหรับทหาร
 อเมริกันและฐานทัพในประเทศไทยนั้นเริ่มเข้ามาประจำในประเทศไทยมากขึ้นนับตั้งแต่ปีพ.ศ.
 2507 เมื่อประธานาธิบดีลินคอล์น บี.จอห์นสันใช้แผนยุทธศาสตร์บุกโจมตีเวียดนามเหนือตามสถิติ
 ตัวเลข ขณะที่อเมริการบกับเวียดนามอย่างเต็มที่ อเมริกาใช้ทหารซึ่งประจำอยู่ตามประเทศต่างๆ
 ในเอเชียถึง 230,000 คนและในจำนวนนี้ 49,000 คนประจำอยู่ในเมืองไทยตามสถิติสูงสุดเมื่อ
 เดือนตุลาคม 2512²³ ซึ่งจากการสำรวจของเจ้าหน้าที่กระทรวงมหาดไทยพบว่าจังหวัดที่มีทหาร
 อเมริกันอยู่ประจำบางแห่ง คือ สัตหีบ ชลบุรี ดากลี นครสวรรค์ นครราชสีมา อุบล ร้อยเอ็ด
 ขอนแก่นและอุดรธานี มีบาร์และไนท์คลับใน 5 จังหวัดได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ที่อุดรธานีเดิมไม่มี
 บาร์เลย มีไนท์คลับเพียง 1 แห่ง ก็มีบาร์เกิดขึ้น 19 แห่ง ไนต์คลับ 4 แห่ง อุบลฯเดิมมีบาร์ 2
 แห่ง ก็เพิ่มเป็น 7 แห่ง ไนต์คลับเดิมมี 3 เพิ่มเป็น 6 แห่ง นครราชสีมาเดิมไม่มีบาร์ก็เกิดขึ้น 24
 แห่ง ไนต์คลับเดิม 1 แห่งก็เพิ่มเป็น 3 แห่ง ส่วนที่ดากลี จ.นครสวรรค์นั้นเดิมไม่มีทั้งสองอย่าง
 ก็มีบาร์ 14 แห่ง ไนต์คลับ 1 แห่ง ที่สัตหีบเดิมไม่มีเช่นเดียวกันก็มีบาร์เกิดขึ้น 9 แห่ง²⁴ เป็นต้น

²³ แกรมสุข นุ่มนนท์, ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกาภายหลังสงครามโลกครั้งที่
 สอง, หน้า 24-25.

²⁴ ข่าวไทย (วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2510)

นอกจากนี้การเข้าไปตั้งฐานทัพในจังหวัดต่างๆของทหารอเมริกันยังได้เกิดมีหญิงบริการและเด็กถูกครึ่งเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากไม่น้อยด้วยจากรายงานเดียวกันพบว่าบางจังหวัดมีถูกครึ่งเกือบ 100 คน และยังมีอยู่ในครรรค์อีกมาก บางจังหวัดมีราว 20-30 คน เด็กถูกครึ่งเหล่านี้มีเพียงเล็กน้อยเกิดจากหญิงนครโตเลณี่ ส่วนใหญ่เกิดจากเมียเช่าซึ่งทหารอเมริกันเช่าเมียเหล่านี้ระหว่าง 2-3 เดือนถึง 1 ปี เสียค่าเช่าราวเดือนละ 1,000 บาทถึง 3,000 บาท²⁵ มีบทเพลงถูกท่วงที่สะท้อนถึงผู้หญิงไทยที่เป็นเมียเช่าทหารอเมริกันในสภาพการณ์ดังกล่าวด้วย เช่นเพลงผู้หญิงอย่างยูแคงโดยไพบุลย์ บุตรขันและสังข์ทอง สีใสเป็นผู้ขับร้อง มีเนื้อร้องว่า

ไม่อยากจะเซค ไอทुरुศยุเหลือเกิน	ยูเห็นไอทำเป็นเมินเพราะยูเดินควงฝรั่ง
ยูแสบมันนี่ ไอบขี้ไม่มีตังค์	ยูเห็นไอเป็นต้วงเห็นฝรั่งเป็นเทวดา
ไม่อยากจะเซค ไอทुरुศยุทุกวัน	ยูลิฟท์ว่ร่อเมริกันยูเห็นไอนั้นเป็นคนป่า
ผู้หญิงอย่างยูใครก็รู้ว่าเป้นแค่กา	นั่งรดแก้งทำวางท่าทำเอาอีกว่าข้านี้เป้นผู้ดี
เมื่อก่อนหน้านั้นเคยรักกันแบบเด็กบ้านนา	เราเคยเซคกันว่า ไอเลิฟยูยูเลิฟมี
ก็แล้ว โฉนมาเปลี่ยนใจเสียมี	ไอแอมซอร์รี่น้ำตาไหลปรีโศกาโศกา
ไม่อยากจะเซคยูมีเกรคเป็นควาสงคม	ยูเห็นไอเป็นโคลนคมยูไม่นิยมเพราะไม่มีค่า
ผู้หญิงอย่างยูใครก็รู้มาจากห้องนา	เพียงต้องการเงินคอลลาร์เลยขึ้นราคาตัวเป็นหม่ม

นอกจากนี้ยังมีเพลงอื่นๆอาทิ เพลงอย่าลืมเมืองไทย/พลิน พรหมแดน เพลงแม่ยอดยาหิ/2508/ชาย เมืองสิงห์ เพลงลูกท่วงรำลึก/2507/ท.อัศดรราช แต่ง/ชินกร ไกรลาศขับร้อง เพลงหม่มข่า/2511/ชาย เมืองสิงห์ เพลงฝรั่งขึ้นก/ชาย เมืองสิงห์ เพลงพาร์ทเนอร์ที่รัก/ชาย เมืองสิงห์ เพลงเสียงสั่งจากจงอางศึก/พลิน พรหมแดนขับร้อง (จงอางศึก คือทหารหน่วยรบที่รัฐบาลไทยส่งเข้าร่วมสงครามเวียดนามในเดือนมิถุนายน 2510) เป็นต้น

จากบทเพลงบางส่วนที่ได้ยกตัวอย่างมาจะเห็นได้ว่าบทเพลงถูกท่วงนั้นนำเสนอสาระคาม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมโดยเฉพาะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่และสิ่งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของคนชนบทที่เสมือนมีชีวิตอยู่สองโลกระหว่างโลกเก่ากับโลกสมัยใหม่อย่างสอดคล้องตามความเป็นจริง บทเพลงจึงเป็นที่นิยมสนใจของคนชนบท นอกจากนี้ศิลปินนักร้องเพลงลูกท่วงยังได้นำวงดนตรีไปเปิดทำการแสดงในชนบทที่ต่างๆอย่างทั่วถึงซึ่งก็เป็นการดึงดูดให้คนชนบทมานิยมสนใจในบทเพลงอีกทางหนึ่ง

4.2 วงดนตรีลูกท่วง : ความบันเทิงรูปแบบทันสมัยของชาวชนบท

ศิลปินเพลงลูกท่วงได้นำวงดนตรีออกไปเปิดทำการแสดงในต่างจังหวัดหรือเรียกว่าการเดินสายเพื่อเป็นการเข้าถึงผู้ฟังในวงกว้าง ซึ่งวงดนตรีลูกท่วงที่มีทั้งเสียงเพลงและการแสดง

²⁵ เรื่องเดียวกัน

เป็นสิ่งบันเทิงที่สร้างความประทับใจแก่คนในสังคมชนบทให้ได้ติดตามงานเพลงต่อไป

วงดนตรีลูกทุ่งโดยเฉพาะในระยะก่อนปีพ.ศ.2500 เหล่าศิลปินนักร้อง นักแต่งเพลงและนักดนตรี จะรวมตัวกันตั้งวงดนตรีเพื่อแสดงเป็นครั้งคราว โดยจะผลัดกันขึ้นชื่อเปลี่ยนกันเช่น วงดนตรีคำรณ สัมบุญฉานนัท วงดนตรีนคร มงคลตาชน วงดนตรีสมยศ ทศนพันธ์ วงดนตรี พงศ์ มุกดา แล้วแต่ว่าผู้มาคิดต่อต้องการใครไปทำการแสดงก็จะขึ้นชื่อศิลปินผู้นั้นแต่สมาชิกในวงก็คือชุดเดิม เมื่อเสร็จสิ้นการแสดงก็สลายวง²⁶ นอกจากนี้ลักษณะรวมตัวกันเป็นวงดนตรีรายสัปดาห์แล้วรูปแบบของวงดนตรีลูกทุ่งก็ไม่ได้เป็นเช่นวงดนตรีกรมโฆษณาการ วงดนตรีสุนทราภรณ์หรือวงดนตรีของหน่วยราชการต่างๆที่จะมีรูปแบบวงดนตรีเป็นมาตรฐานในขณะนั้น เรียกว่าห้าคนตรี(Jazz Band) วงดนตรีลูกทุ่งจะมีลักษณะเป็นวงผสม เครื่องดนตรีขึ้นอยู่กับทุนและโอกาสนั้นๆ ซึ่งมักไม่ใช่เครื่องดนตรีมากมายและอาศัยคนในวงช่วยกันโดยทำหน้าที่หลายอย่างไปในตัว ซึ่งศิลปินในยุคดังกล่าวก็ล้วนแต่เป็นผู้มีความสามารถรอบด้าน หลายคนทั้งร้องเพลง แต่งเพลงและเล่นดนตรีไปพร้อมๆกัน ดังเช่น พีระ ศรีบุปผานักร้อง นักแต่งเพลงและนักดนตรีซึ่งเคยอยู่ประจำวงดนตรีสมยศ ทศนพันธ์เล่าถึงประสบการณ์ในครั้งนั้นว่า

“พี่เคยเขามีวงดนตรีก็พวกผมเนี่ย ชาญชัย บัวบังศรี สุมิตร น้อยเศรษฐ์

3ขึ้นเข้าไปแล้ว ก็จ้างนักดนตรีกลอง เบสอีก 2-3 คน ก็ไปกันแล้ว

ตั้งวงดนตรีสมยศใช้ได้ไปถึงไหนถึงกัน”²⁷

ราวปี 2500 วงดนตรีลูกทุ่งซึ่งมีขึ้นจำนวนหลายวง อาทิวงรวมดาวกระจาย วงชุมนุมศิลปิน วงพวงค์ มุกดา วงสุรพล สมบัติเจริญ วงจุฬารัตน์ ฯลฯ วงดนตรีลูกทุ่งในระยะนี้พัฒนาการขึ้นมาอีกระดับหนึ่งเพราะมีสมาชิกประจำวงและจำนวนมากขึ้น มีหัวหน้าวง มีนักร้อง นักแต่งเพลง นักดนตรี ฯลฯ แต่ก็ยังเป็นลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน นักร้องบางครั้งก็ต้องช่วยเล่นดนตรี ช่วยเก็บเงิน รวมทั้งช่วยกันขนอุปกรณ์การแสดงด้วย²⁸ ลักษณะของวงดนตรีส่วนใหญ่ก็ยังเป็นวงผสม เช่นวงพวงค์ มุกดาหรือนักผสมเครื่องบลาส เป็นวงคอมโบ้ผสมซาโคว์ซึ่งถือว่าทันสมัยมาก

²⁶ คำให้สัมภาษณ์ของใหญ่ นภายน ในรายการครั้งที่ 711 “สมยศ ทศนพันธ์ในสายตาของข้าพเจ้า” (ศุกร์ที่ 26 พฤศจิกายน?) เทปบันทึกเสียงของศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด และคำให้สัมภาษณ์ของพวงค์ มุกดา ในรายการครั้งที่ 198 “คุยกับนักร้องเพลงลูกทุ่ง” (ศุกร์ที่ 15 กรกฎาคม 2526) เทปบันทึกเสียงของศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาสะพานผ่านฟ้า

²⁷ คำให้สัมภาษณ์ของพีระ ศรีบุปผาในรายการครั้งที่ 711 “สมยศ ทศนพันธ์ในสายตาของข้าพเจ้า” (ศุกร์ที่ 26 พฤศจิกายน?) เทปบันทึกเสียงของศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาสะพานผ่านฟ้า

²⁸ สัมภาษณ์ชาย เมืองสิงห์ วันที่ 24 ตุลาคม 2541

ในยุคนั้น วงสุรพล สมบัติเจริญหนักไปทางร่ำวง มีแอกคอยเคียนเป็นเอกลักษณ์และมีเครื่องเป่าชนิดหน้อย ในบรรดางวงดนตรีลูกทุ่งทั้งหมดวงดนตรีเป็นวงดนตรีขนาดใหญ่ที่สุด รวบรวมศิลปินนักร้องเอาไว้จำนวนมากมายและนักร้องผู้โด่งดังหลายคนเริ่มต้นไปจากวงดนตรีแห่งนี้ก่อนที่จะมาเป็นจุฬารัตน์นั้น มงคล อมาตยกุลเคยตั้งวงดนตรีลีลาศมงคล อมาตยกุล(2498) มีนักร้องหลายคนเช่น กง กาคิน นริศ อารีย์ ถัดมา ศรีวรรณท์ วงจันทร์ ไพโรจน์ สมศรี ม่วงศรี เขียว เล่นแค่เพลงแนวลีลาศเป็นส่วนใหญ่ รับงานทั่วไปตามภัตตาคารจีนแถวๆเยาวราช นอกจากนั้นยังเล่นสลับหนังตามโรงหนังจีนเช่น โรงไซบูให้-ตั้งบูให้ ซึ่งได้มาเปลี่ยนชื่อภายหลังเป็น ศรีเขาวราช-ศรีราชวงศ์ รวในปี 2500 เปลี่ยนชื่อวงมาเป็นวงดนตรีจุฬารัตน์และปรับปรุงวงใหม่ จากคำบอกเล่าของสง่า อารัมภีร์ที่อ้างข้อเขียนของชนิด ผลประเสริฐบอกว่ามงคล อมาตยกุลเอาแบบอย่างการจัดวงดนตรีจุฬารัตน์มาจากวงดนตรีชาเวีย ถูกนักดนตรีชาวลาตินอเมริกันซึ่งเป็นวงดนตรีที่ดังที่สุดในโลกซึ่งเมื่อประมาณค.ศ.ปี 2497 ได้มาเปิดแสดงที่สวนสนุกโอไบวันไ้ว(สวนลุมพินีปัจจุบัน)²⁹ นคร ถนอมทรัพย์นักร้องแนวเพลงสากลซึ่งเป็นสมาชิกรุ่นแรกเล่าถึงลักษณะของวงดนตรีจุฬารัตน์ว่า

“วงดนตรีจุฬารัตน์เป็นวงดนตรีมาตรฐาน เรียกว่าห้าคนตรีหรือวงแจ๊ส มีเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า เช่นทรัมเปต แซกโซโฟน จะไม่มีไวโอลินเข้ามา ลักษณะวงจุฬารัตน์คล้ายวงทรัพย์สินฯ วงกรมโฆษณากการ มีนักดนตรีเต็มวง เพราะครูมงคลหัวหน้าวงจุฬารัตน์เป็นนักเรียบเรียงเสียงประสาน ความสวยงามของเสียงดนตรีที่ออกมาสมบูรณ์แบบได้มาตรฐาน”³⁰

วงดนตรีจุฬารัตน์เป็นวงดนตรีวงใหญ่ถือได้ว่ามีบทบาทต่อวงการเพลงลูกทุ่งมากในการสร้างนักร้องและเผยแพร่ผลงานเพลงให้แพร่หลายตั้งแต่ในระยะเริ่มแรกนี้ นักร้องลูกทุ่งผู้โด่งดังหลายคนเริ่มต้นไปจากที่นี่ ซึ่งประมาณตั้งแต่ปี.ศ.2500ที่เปลี่ยนชื่อวงมาเป็นจุฬารัตน์ก็เริ่มรับนักร้องใหม่และผลิตแนวเพลงลูกทุ่ง มีนักร้องดังเช่นทูล ทองใจ ปอง ปรีดา พร ภิรมย์ ชาย เมืองสิงห์ สุชาติ เทียนทอง ประจวบ จำปาทอง สังข์ทอง ลีโต พนม นพพร โขสิต นพคุณ นุปลา สายชล เป็นต้น

ศิลปินนักร้องในยุคต้นไม่ว่าเพลงแนวใดที่มีวงดนตรีก็มักจะเปิดทำการแสดงกันทั้งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด ซึ่งสำหรับเพลงลูกทุ่งนั้นได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีและเริ่มออกเดินสายมากขึ้นเป็นลำดับ ชาย เมืองสิงห์นักร้องผู้โด่งดังแห่งวงดนตรีจุฬารัตน์เล่าว่า

²⁹ เจนภพ จบกระบวนวรรณ, “บุมทรัพย์แห่งความรอบรู้-ครูแจ้ว/สง่า อารัมภีร์” สยามรัฐ (22 พฤศจิกายน 2533) : 13.

³⁰ สัมภาษณ์นคร ถนอมทรัพย์ วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2542

“จุฬารัตน์ก็เล่นอยู่สถานีปชส.7 สถานีศทร. และมูลนิธิ
 คอนเริ่มคังก็เห็นว่าเฮ้เพลงคังทั่วประเทศ คนบ้านนอกคงอยากดูมั่ง
 จึงออกเดินสายทั่วประเทศ เดินสายอีสาน เดินสายเพชรบูรณ์อะไร
 ค้ออะไร มีทีมงานหาและไปปิดวิกทำการแสดงตามโรงภาพยนตร์
 ส่วนมากจะเล่นกัน 2 รอบ รอบบ่ายจะเริ่มราวๆบ่ายสองโมงเลิกหกโมง
 รอบค่ำก็สองทุ่มถึงสองยาม ยุควงกำลังคังบางทีเล่นกัน 3 รอบ”³¹

ความนิยมของชาวชนบทต่อวงดนตรีลูกทุ่งมีผลให้ศิลปินเพลงแนวอื่นค่อยๆเลิกเดินสายกันไป
 เอง สง่า อารัมภีร บุคคลในวงการเพลง ได้ตั้งข้อสังเกตถึงเรื่องนี้เอาไว้ว่า

“ระยะนี้นักร้องเพลงไทยสากลมีชื่อมักจะเข้าร้องประจำ
 ไม้ทคลับกันเสียหมด ร้องกันทั้งกลางคืนและกลางวัน เช่นๆเท่านั้น
 ถึงจะไปร้องโทรทัศน์บ้าง การยกวงดนตรีใหญ่และนักร้องออกไป
 แสดงยัง โรงหนังต่างจังหวัดจิงๆไป เมื่อวงดนตรีใหญ่ๆที่มีการ
 ประสานเสียงถูกต้อง บรรเลงถูกแบบแผนไม่ยกวงไป ประคองผสม
 ต่างๆก็ยกออกไปแทน นักร้องประเภทลูกทุ่งก็ได้รับความนิยมจาก
 พี่น้องต่างจังหวัดมากยิ่งขึ้น คนบ้านนอกนั้นดูทางโทรทัศน์ไม่ชอบ
 เท่าไหร่ ผู้ตัวไปเองไม่ได้เขาถือว่าเป็นการเยี่ยมเยียนด้วยน้ำใจไมตรี
 แบบมิตรจิตมาก็มิตรใจไป จึงมีหลายครั้งในปีที่ดนตรีวงใหญ่ นักร้อง
 ชื่อคังจากไม้ทคลับยกวงไปบรรเลงตามจังหวัดใหญ่ๆทำรายได้ไม่มี
 และหากมีการประชันกันขึ้นระหว่างดนตรีสากลวงใหญ่กับวงผสม
 แบบลูกทุ่ง มักจะถูกวงผสมเขี่ยเอาขยับเขิน เพราะดนตรีวงใหญ่นั้น
 ยกวงไปบันเลงให้ฟัง แต่ดนตรีผสมเขี่ยยกวงไปให้ฟังด้วย ให้ดูด้วย
 เพราะมีทั้งนักร้องลูกทุ่ง มีทั้งร้ายรำ มีทั้งนักเต้น เอากะเขาซี...”³²

วงดนตรีลูกทุ่งแต่ละวงมีนักร้องหลายคนซึ่งต่างก็จะมีลีลาการร้องต่างๆกันไปหลาย
 แบบซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของผู้ฟังผู้ชมที่สำคัญ จะมีการแสดงประกอบบ้างนิดหน่อยเท่า
 นั้น ดังเช่นวงดนตรีวงใหญ่อย่างจุฬารัตน์นั้น ชาย เมืองสิงห์เล่าว่า

“สำหรับจุฬารัตน์เปิดเวทีมาจะมีเพลงโชว์ 1 เพลง
 เพลงโชว์มี 3 เพลงของครูเขา แต่บางทีจะใช้แค่ 2 เพลง
 จุฬามมมไป จุฬามูก็ เป็นการโชว์โตคนตรีแต่ละชั้น พิธีกรออกมา
 ครูก็จะอัญเชิญเพลงพระราชนิพนธ์ของในหลวงที่เรียบเรียงเสียง

³¹ สัมภาษณ์ชาย เมืองสิงห์ วันที่ 24 ตุลาคม 2541

³² สง่า อารัมภีร, “ของดีในดนตรี(ตอน3),” *ไทยโทรทัศน์*(กันยายน 2507) : 104.

ประธานไว้มีสองเพลงที่อุฬารรัตน์ขับฉลากได้คือชะตาชีวิตกับ
ชีวิตอับแสง จากนั้นก็จะเริ่มปล่อยนักร้องออกมา
อุฬารรัตน์เพลงป็นหลัก การแสดงมีตลก เล่นกับโขนก
เล่นสลับบ้างนิดหน่อย ออกมาขึ้น ไม่ใช้ตลกเป็นล่าเป็นสั้น
และมีตลกสลับนิดหน่อย ไม่พิศว่าต้องสลับช่วงไหนแน่นอน”³³

วงดนตรีสุรพล สมบัติเจริญของนักร้องผู้โด่งดังสุรพล สมบัติเจริญ เขาได้ตั้งวงดนตรี
ขึ้นโดยอาศัยอิมเครื่องดนตรีและนักดนตรีที่เป็นเพื่อนสมัยร่วมงานอยู่กองดุริยางค์ทหารอากาศกัน
มาก่อน เปิดทำการแสดงครั้งแรกในวันตรุษจีนต้นปีพ.ศ.2502 ที่วัดโชติทายาราม อำเภอคำเนิน
ตะควก จังหวัดราชบุรี การแสดงครั้งนั้นได้รับการตอบรับจากผู้ชมเกิดคาดหมายและเป็นแรงใจ
ให้เขาเกิดความพยายามสร้างสรรค์และปรับปรุงวงดนตรีให้ดีขึ้น³⁴ วงดนตรีสุรพล สมบัติเจริญ
ซึ่งมีชาวคณะประมาณ 50 คนออกเดินสายเปิดทำการแสดงไปทั่วประเทศ กังวาลไพโร ถูกเพชร
สมาชิกคนหนึ่งในวงดนตรีสุรพล สมบัติเจริญเล่าถึงว่า

มีอะไรก็ช่วยกันคนละไม้คนละมือ รถบัสคันหนึ่งก็ไปกันหมดมีประมาณ
50 คน ไม่มีอุปกรณ์อะไรมาก เครื่องเสียงไม่ต้อง ใครหาคนตรีไปหรือ
ไปเล่นที่ไหนเขาก็จัดเครื่องเสียงไว้ให้ ไฟก็จัดไว้ให้ ดีไม่ดีเล่นได้ทั้งนั้น ”³⁵

นอกจากการร้องเพลง สุรพล สมบัติเจริญยังได้จัดให้มีการแสดงละครประกอบเพลงขึ้น
ด้วยโดยตัวเองและสมาชิกในคณะซึ่งอาจเป็นนักร้องทั้งหลายแสดงเป็นตัวละครตามเนื้อเพลง
ซึ่งเป็นการแสดงที่เรียกความสนใจจากผู้ชมคนดูได้อย่างมากมายเสมอ กังวาลไพโร ถูกเพชรเล่า
ถึงรูปแบบการแสดงของวงดนตรีสุรพล สมบัติเจริญว่า

“วงดนตรีเริ่มทำการแสดงประมาณสองทุ่มครึ่ง(งานหา)
หรือประมาณสามทุ่ม(เปิดวิกเก็บดั่งค์เอง) มีขึ้นตอนตามลำดับ
ดังนี้ เริ่มด้วยเพลงโคเคิลประจ่าว เพลงบรรเลง เพลงมาร์ชโดย
มีนักร้องชาย-หญิงออกมาร้องหมู่ทั้งหมด แล้วโขนกออกมา
ปล่อยนักร้องทีละคน ประมาณสี่ทุ่มครูสุรพลก็ออกมาร้องเพลง
เล่นกับคนดูด้วยประมาณหนึ่งชั่วโมงก็ปล่อยลูกวงอีกโดยครูเป็น
พิธีกรเอง พอใกล้จะเที่ยงคืนหรือประมาณห้าทุ่มกว่าๆร้องเพลง
อีกชุดหนึ่ง มีการเล่นละครเพลงไปด้วยโดยครูสุรพลแสดงเป็นพระเอก

³³ สัมภาษณ์ชาย เมืองสิงห์ วันที่ 24 ตุลาคม 2541

³⁴ เจนภพ จบกระบวนวรรณ, “19 ปี สุรพล สมบัติเจริญ” ถนนดนตรี 1(8)(มิถุนายน 2530) : 25-29.

³⁵ สัมภาษณ์กังวาลไพโร ถูกเพชร วันที่ 20 มิถุนายน 2541

นอกจากนี้ก็มีคลอกและครุฑรูปพลก็เล่นเป็นคลอกก็ได้อีกด้วย”³⁶

สิ่งที่วงดนตรีลูกทุ่งสร้างความเพลิดเพลินบันเทิงใจให้กับผู้ชมก็คือค่านเสียงเพลงเป็นหลัก และการแสดงซึ่งมีเพียงเล็กน้อยอย่างละครเพลงก็เป็นการแสดงเพื่อให้เข้ากับเนื้อหาของเพลงที่จะร้องและมีคลอกแทรกบ้างซึ่งบางครั้งหัวหน้าวงหรือนักร้องก็เป็นคลอกกันเองบ้าง เพียงแค่รูปแบบการแสดงและวงดนตรีที่มีองค์ประกอบอย่างง่าย ๆ ไม่ได้มีเทคนิคแสง สี เสียงมากมาย แต่ก็สร้างความตื่นตาตื่นใจให้กับคนในชนบทที่ไม่ค่อยจะมีโอกาสได้เสพย์สิ่งบันเทิงรูปแบบใหม่ ๆ กันได้ไม่น้อย ผลการตอบรับนั้นมีขึ้นอย่างกว้างขวางไปทั้ไหนๆก็มีผู้คนให้ความสนใจเสมอ สำหรับวงดนตรีสุพล สมบัติเจริญนั้นเป็นที่ขึ้นชื่อมากกว่าไปถึงที่ใดก็มีผู้คนเข้าชมอย่างแน่นขนัดไม่ว่างานหาหรืองานปิดวิกทำให้ทางวงก็เดินทางกันไม่ได้หยุดเลย ซึ่งกั๋งวาทไพธ ลูกเพชรเล่าว่า

“สมัยครุฑรูปพลเดินสายก็ดี เพราะว่าไปไหนก็มีคนดูเยอะ ได้สตาจมาก เลี้ยงดูลูกน้องอย่างดี ไปทุกภาคคนสนใจกันเยอะ เพราะความดังของครุ ไปทุกภาคเหนือ อีสาน ใต้มีฝนตกคนไม่ออก คัดยาก็มาดูคนครี กลับเป็นผลดีไปอีก ทัวร์เดินสายเสร็จก็อยู่ภาค กลางล่นตามชานเมือง นครปฐม สุพรรณ กาญจนบุรี ราชบุรี อุบลฯ อ่างทอง สมมติไม่มีงานหา หน้าฝนไม่มีงานหา ก็ไปเล่นเก็บเอง เป็นวิก วิกหนังกลางแปลง ก็ไปเล่นได้สบายมากเลย เพราะว่าครุจัดรายการทุกวัน ก็บอกแฟนเพลงทุกวัน โฆษณาในตัว ไปไหนๆคนก็ชอบครุอยู่ในวิทยุ ไปไหนเขาก็ คนแถวนั้นเขาก็ตามดู พอกินตลอดเลย ไม่มีการลำบากเลย”³⁷

หรือวงดนตรีมุกดาพันธ์ของพองค์ มุกดาที่เป็นวงดนตรีลูกทุ่งร่วมยุคสมัยอีกวงหนึ่ง วงดนตรีมุกดาพันธ์มีนักร้องและนักดนตรีประมาณ 40 คน นักร้องคังอาทิ ชัยชนะ บุญนะโชติ ทิว สุโขทัย ศรีธอวงศ์ ครีเนตร ฯลฯ พองค์ มุกดานั้นได้นำวงตระเวนทั่วประเทศทุกจังหวัดแล้ว พอที่จะทราบว่าแฟนนักเพลงในสวนภูมิภาคโดยทั่วไปนิยมฟังเพลงประเภทใดบ้าง เพลงไทยสากลนิยมทั่วไปตามจังหวัดและอำเภอใหญ่เช่นเดียวกับวงดนตรีซาโคว์ ส่วนเพลงลูกทุ่งตามชนบทที่ห่างไกลออกไปนิยมกันมาก บางแห่งที่ไปแสดงมีแฟนไกลๆเช่ารถมาดู แล้วก็ขอฟังเพลงประเภทลูกทุ่งมากกว่า แต่รวมความแล้วที่ทำรายได้ดีที่สุดในสำหรับมุกดาพันธ์ก็คือภาคเหนือไปทุกแห่งได้รับการตอบรับเกินคาด³⁸ มีนักข่าวของท.ท.ท.เขียนแชรถึงความสำเร็จของพองค์

³⁶ สัมภาษณ์กั๋งวาทไพธ ลูกเพชร วันที่ 20 มิถุนายน 2541

³⁷ สัมภาษณ์กั๋งวาทไพธ ลูกเพชร วันที่ 20 มิถุนายน 2541

³⁸ ไทยรัฐ (12 กันยายน 2508) : 13-14.

มุกดาว่า “ดีใจ1000หนพันครั้ง พยงค์ มุกดาแห่งสถานีวิทยุพล.1 ที่ได้พระราชทานนามสกุลเป็น มุกดาพันธ์ มีนำถ่านแสดงคนตรีคอนเสิร์ตขึ้นเหนือคืนละหมื่นห้าห้าทำลายสถิติ...โชคมงคลดีแล้ว”³⁹

ไปที่ไหนๆก็ได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีคืออย่างนี้ทำให้ศิลปินเพลงลูกทุ่งออกเดินสายกัน อย่างถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติแม้ว่าในการเดินทางนั้นจะมีปัญหานานาประการก็ยังคงจะไปกันได้ทุกหนทุกแห่ง ชาย เมืองสิงห์เล่าถึงการเดินสายของวงคนตรีจุฬารัตน์ว่า

“ไปรถบัสคันเล็กคันเดียวห้องไม่ถึง 40 ที่นั่ง
เมื่อก่อนมาราชอนเหนือเกินรถราเดี่ยวก็ฝนตก ถนนหนทางคด
บางทีเกือบไม่ทันงาน โรงหนังไม้กระดาน ที่นั่งก็น้อย
บัตรคุณขอมาก็จ้งเลย ปัญหาจีปาดะ”⁴⁰

เส้นทางการคมนาคมที่ไม่สะดวกสร้างปัญหาในการเดินสายแต่ก็ไม่เป็นอุปสรรคที่จะเดินทางไปขอให้มึเส้นทางตัดผ่านเท่านั้น ดังที่พีระ ศรีบุปผาเล่าว่า

“ผมเดินทางกับพี่ยศ การคมนาคมแต่ละจังหวัดราคาอย่างไม่เกิน
2 กิโล นอกนั้นลูกวิ่งฝุ่นตลบ ลงไปเล่นจังหวัดไหนเปีย ผมแดงกันทั้งคณะ
ขี้ฝุ่น คินแดงจากคินลูกวิ่ง ถนนวิ่งไปแสดงแต่ละจังหวัดยังกะถูกระนาด
เป็นคลื่น โอ้โฮสมัยก่อนพูดถึงการเดินทางลำบากมาก...ผมจำได้ 72 จังหวัด
สมัยนั้นไม่ได้ไปอยู่จังหวัดเดียวครับ สมยศไม่กล้าไปเพราะไม่มีทาง
เส้นทางไม่ได้ตัดไป คือจังหวัดแม่ฮ่องสอน จะไปจังหวัดนั้นต้องขี่ช้างไปนะฮะ
ไม่มีถนนครับมีแค่ป่า ไปทางช้าง ห่างมาอีก 20-30 ปีจังหวัดแม่ฮ่องสอน
ถึงมีทางเจริญ”⁴¹

แม้แต่ปัญหาจากภัยธรรมชาติฝนตกก็ยังคะลอลอนๆกันไปได้ดังที่เป็นข่าวเขียนแฉว่า
“แปลกแต่จริง นำขำนำคิด หน้าฝนยิ่งสู้ยิ่งยุ ศิลปินนักเพลงออกอากาศเสมอ กลับนำวงสู้
ธรรมชาติ พยงค์ มุกดาสู่อีสาน สุรพล สมบัติเจริญถองได้ สมยศ ทศนพันธ์ขึ้นเหนือเชียงราย
ควไปเสียงยังอยู่ในแผ่นเสียงออกอากาศหลายสถานี”⁴² ปัญหาอื่นๆ อาทิ ถูกโกง เช่น “เขาวเรศ
นิศากรและสมยศพร้อมนักร้องนักคนตรีเกือบ 50 คน เดินทาง ไปแสดงทั่วภาคใต้ ถูกผู้จัดการ

³⁹ ไทยโทรทัศน์ (ตุลาคม 2510) : 94.

⁴⁰ สัมภาษณ์ชาย เมืองสิงห์ วันที่ 24 ตุลาคม 2541

⁴¹ คำให้สัมภาษณ์ของพีระ ศรีบุปผาในรายการครั้งที่ 711 “สมยศ ทศนพันธ์ในสายตาของข้าพเจ้า” (วันศุกร์ที่ 26 พฤศจิกายน?) เทปบันทึกเสียงของศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาสะพานผ่านฟ้า

⁴² ไทยโทรทัศน์(กรกฎาคม 2511) : 9

โคงเงินค่าตัว คัดสินใจกลับกรุงเทพฯ”⁴³ การขาดทุนก็มีโอกาสเกิดขึ้นได้เสมอเช่น “เพลงทั้งเนื้อทำนองยังดีที่อยู่ตามสถานีวิทยุต่างๆ แต่คนร้องคนแต่งคือสมยศ ทศนพันธ์นำคณะกลับแล้วจากเหนือเปือแค้ ไม่ได้ทอง ใต้แค้ก่อนกรวดมาโรยถนน เฮ้อ”⁴⁴

สำหรับศิลปินความสำคัญของการเดินสายแสดงดนตรีไม่เพียงจะเก็บเงินจากการแสดงแต่ละครั้งเท่านั้นยังมีผลต่อจำนวนยอดการขายแผ่นเสียงอีกด้วย ดังที่สง่า อารัมภีร์เล่าถึงว่า

“ผมเคยเขียนจดหมายแล้วก็ส่งรายชื่อแผ่นเสียงไปทุกๆจังหวัด โดยส่งไปยังสโมสรของจังหวัดนั้นๆกับส่งไปตามวัดต่างๆในกลุ่มน้ำเจ้าพระยา,ท่าจีน,แม่กลอง,มะขามเฒ่า,ปรากฏผลว่าสโมสรของแต่ละจังหวัดไม่ค่อยสนใจเท่าใดนัก ผิดคิดว่าวัดต่างๆมาก เพราะวัดต่างๆมีงานเทศกาลปีหนึ่งหลายงาน ทั้งงานตรุษ งานสารท งานหน้าน้ำ งานศพ งานแต่งงาน ฯลฯ แม่น้ำสายหนึ่งมีวัดติดๆกันเยอะทั้งอยู่ฝั่งเดียวกันและตรงข้ามกัน เมื่อมีงานก็ประกวดประชันกัน แผ่นเสียง เพลงพื้นเมือง เพลงลูกทุ่งก็ขายดี นักร้องเพลงพื้นเมือง-เพลงลูกทุ่งก็ไปร้อง ชาวบ้านก็นิยมชมชอบนักร้องชื่อดังที่เคยมางานเช่นนี้...”⁴⁵

ความทรหดของเหล่าศิลปินเพลงลูกทุ่งที่ท่าวงดนตรีออกเดินสายไปทำการแสดงทำให้ประชาชนชาวชนบทโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ห่างไกลได้ชมการแสดงของวงดนตรีที่ถือเป็นรูปแบบทันสมัยในชนบทนอกเหนือจากการฟังเพลงและผลสะท้อนที่กลับมาในเพลงลูกทุ่งได้เข้าครอบครองหัวใจของชาวชนบทอย่างกว้างขวางและเป็นระยะเวลายาวนานเรื่อยมา และนอกจากการเดินสายของวงดนตรี ศิลปินเพลงลูกทุ่งยังสามารถเผยแพร่ผลงานเพลงสู่ผู้ฟังชนบทได้โดยผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ซึ่งมีพัฒนาการก้าวหน้าและแพร่หลายในหมู่ประชาชนมากขึ้นเป็นลำดับ สำหรับผู้ฟังชาวชนบทก็สามารถติดตามรับฟังผลงานเพลงของศิลปินเพลงที่เคยมาเปิดการแสดงได้อีกทางหนึ่งด้วย

4.3 ความก้าวหน้าของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ที่สนับสนุนการเผยแพร่เพลงลูกทุ่งสู่ชนบท

สื่อประเภทวิทยุและโทรทัศน์ที่ได้รับการพัฒนาก้าวหน้าทันสมัยมากขึ้นตามลำดับก็กลายเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการเผยแพร่ผลงานเพลงให้กว้างไกลรวดเร็วยิ่งขึ้น

สำหรับกิจการวิทยุนั้นได้เริ่มกิจการวิทยุกระจายเสียงเมื่อปีพ.ศ.2470 โดยมีสถานีทดลองกระจายเสียงคลื่นสั้นด้วยกำลังส่ง 200 วัตต์ เป็นเครื่องแรก กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธินได้

⁴³ ไทรัฐ (15 พฤษภาคม 2509) : 13.

⁴⁴ ไทโยโทรทัศน์ (สิงหาคม 2511) : 9.

⁴⁵ สง่า อารัมภีร์, “ของดีในดนตรี(ตอน3),” ไทโยโทรทัศน์(กันยายน 2507) : 104.

ทรงซื้อจากต่างประเทศในนามของรัฐบาลไทยในฐานะที่พระองค์ท่านทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมในครั้งนั้น สถานีในสมัยนั้นตั้งอยู่ข้างสะพานพุทธยอดฟ้า และในปีต่อมาได้ติดตั้งเครื่องส่งกำลังหนึ่งกิโวลต์อีกเครื่องหนึ่งที่ศาลาแดงใกล้ถนนวิฑู สถานีต่อมาเป็นสถานีวิทยุขนาดกลาง(2.5 กิโวลต์) เป็นเครื่องส่งคลื่นยาวใช้ชื่อสถานีว่า “สถานีวิทยุกรุงเทพฯ” เริ่มปฏิบัติการเมื่อพ.ศ.2472 ในวันครบรอบวันราชาภิเษก พ.ศ.2472 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว(รัชกาลที่ 7) ทรงมีพระราชดำรัสจากพระบรมมหาราชวังและได้รับการถ่ายทอดจากเครื่องส่ง ซึ่งตั้งอยู่ใกล้อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ แรกทีเดียวกรมไปรษณีย์โทรเลขมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการวิทยุทั้งหมด แต่ต่อมาในปีพ.ศ.2481 กิจการวิทยุกระจายเสียงทั้งหมดได้โอนมาอยู่กับกรมโฆษณาการและสถานีวิทยุกรุงเทพฯก็ได้เปลี่ยนเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยและนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาสถานีวิทยุต่างๆก็ได้เปิดขึ้นอีกหลายแห่งโดยเฉพาะในพระนครส่วนมากเป็นสถานีเล็กๆ ซึ่งมีเครื่องส่งขนาดตั้งแต่ 1 กิโวลต์ถึง 20 กิโวลต์ สำหรับในต่างจังหวัด สถานีวิทยุกระจายเสียงไม่ได้ขยายออกไปมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดที่อยู่ห่างไกล ในจำนวนจังหวัดต่างๆ 72 จังหวัด มีสถานีวิทยุอยู่ 47 สถานี สามในสี่ของจำนวนนี้เป็นสถานีของทหารเหล่าต่างๆ⁴⁶

ในระยะหลังสงครามซึ่งมีสถานีวิทยุอยู่เพียง 3 สถานีที่เป็นของทางราชการทั้งนั้นคือวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วิทยุ 1 ปณ.และวิทยุจส. การช่วยเป็นสื่อเผยแพร่ผลงานเพลงให้แพร่หลายเป็นที่รู้จักมีน้อยมาก ดังที่ชาญ เย็นแขนักร้องรุ่นก่อนปีพ.ศ.2500 กล่าวว่

“สมัยนั้นวงการเพลงแคบเหลือเกินครับ สิ่งบันเทิงที่จะรุ่งโรจน์ให้คนฟังเพลงน้อยเหลือเกินครับ ก็ได้แต่เปิดทางวิทยุ 1 ปณ. จส. ของคุณการุณ เก่งระคมยั้งแล้วก็กรมประชาสัมพันธ์ มีแค่ 3-4 สถานียุคนั้นนะฮะ ก็ทำให้วงการเพลงแคบมาก ลองคิดดูสิครับขายแผ่นเสียง 500 แผ่นถึงจะมีรางวัล”⁴⁷

จนกระทั่งกิจการของบริษัทไทยโทรทัศน์เปิดดำเนินการ จึงมีสถานีวิทยุท.ท.ท.เพิ่มขึ้นอีก 1 แห่งซึ่งเป็นสถานีวิทยุแห่งแรกในประเทศไทยที่ดำเนินการโดยบริษัท (31 มกราคม 2497) ท.ท.ท.ภาคเอฟเอ็ม ส่งกระจายเสียงตั้งแต่ 19.00 ถึง 22.15 น.ด้วยความถี่ 95 เมกะไซเคิล ผลการรับฟังในระยะทางไกลเป็นผลดีดังที่มีผู้ฟังรายหนึ่งเขียนจดหมายมารายการผลการรับฟังว่า

⁴⁶ ประสงค์ หงสนันทน์, “วิทยุและโทรทัศน์ของประเทศไทย” *ไทยโทรทัศน์* (มิถุนายน 2509), หน้า 52-53,95

⁴⁷ คำให้สัมภาษณ์ของชาญ เย็นแข ในรายการครั้งที่ 310 “รำลึกถึงครูไพฑูริย์ บุครัน” (วันศุกร์ที่ 11 ตุลาคม 2528) เทปบันทึกเสียงของศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาสะพานผ่านฟ้า

“ฟังวิทยุท.ท.ท.ที่เชียงใหม่กับกรุงเทพฯ ถ้าไม่นับสถานที่ที่ไม่มีอะไรแปลกเลย”⁴⁸ การจัดรายการของท.ท.ท.ซึ่งมีแนวนโยบายตลอดคนการจัดรายการต่างๆ ไม่เหมือนสถานีวิทยุแห่งอื่นๆ ที่เป็นของราชการ อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้รับฟังเขียนจดหมายเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดรายการทำให้เป็นที่นิยมสนใจของผู้ฟังอย่างรวดเร็ว

สำหรับรายการเพลงมิได้ระบุให้แน่ชัดว่าเวลาใดเป็นเพลงชนิดใดแต่โดยปรกติแล้ว จัดเสนอเพลงหลายประเภทในคืนหนึ่ง โดยจะยุติลงด้วยเพลงคลาสสิกและเพลงประเภทได้ทมิวลิต รายการเพลงครั้งนั้นใครหาอะไรดีมาก็เอามาร่วมจัด คุณจ่านง รั้งสกุลผู้บริหารฝ่ายรายการในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายรายการและบันทึกจัดเพลงพื้นเมืองต่างประเทศมีสตีก๊อด อิตาดี ฮาวาย ฮอลันดา ฯลฯ ขณะ ศาสตราจารย์ จัดรายการลีลาศสโมสร เกษม หวังในธรรมจัดเพลงนำสมัย⁴⁹ ปรากฏว่ามีผลการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้ฟังส่งเข้ามาถึงผู้จัดรายการอยู่เสมอเช่น จดหมายจาก คุณมนัส โอราพิทักษ์ 137 เพชรพลอย สีพระยาเขียนมาว่า

“ท.ท.ท.พูดถึงการรับฟัง นับว่าใช้ได้ดีมากแล้ว

จะพูดถึงการดนตรีละก็ ขออย่าให้มีเพลงสากลมากนัก

ดังสถานีวิทยุอื่นๆ เพราะบางครั้งอยากฟังเพลงไทยสากล

หมุนไปหมดทุกสถานี มีแต่เพลงสากลทั้งสิ้น จนบางครั้ง

ผมมานึกว่า เวลานี้ฉันน่าจะอยู่บ้านหรือว่าอยู่อังกฤษ-อเมริกากันแน่ ...”⁵⁰

จดหมายของคุณพระนงจากจังหวัดราชบุรีเขียนมาว่า

“ผมติดตามรายการท.ท.ท.เสมอมา ผมสนใจรายการนั้นๆ มาก

แต่ผมมีเรื่องขี้ใจว่าเพลงต่างๆ ที่ออกอากาศที่ท.ท.ท.ทำไม

จึงมีแต่เพลงของคณะสุนทราภรณ์เท่านั้น ส่วนเพลงของคณะอื่นๆ

และนักร้องอื่นๆ ทำไมไม่เปิดให้ฟังบ้างเลย”⁵¹

การจัดอันดับเพลงทางวิทยุที่เกิดขึ้นในระยะประมาณปีพ.ศ.2497 มีผลสำคัญต่อการจัดรายการเพลงที่มีเพลงไทยสากลเพิ่มขึ้น ซึ่งการจัดอันดับเพลงในระยะเริ่มแรกนั้นเป็นการเริ่มจัดอันดับเพลงสากลตามแบบอย่างการจัดอันดับเพลงยอดนิยมในสหรัฐอเมริกา อีก 3 ปีต่อมาการจัดอันดับเพลงก็เริ่มแพร่หลายไปยังสถานีวิทยุต่างๆ แต่เป็นเพียงการจัดอันดับเพลงสากลเท่านั้น การจัดอันดับเพลงเริ่มเป็นที่สนใจในวงการเพลงไทย ก็ต่อเมื่อนักค้าแผ่นเสียงเพลงไทยสากลเห็นความสำคัญของการจัดอันดับที่ทำให้นักฟังเพลงหรือผู้ที่ซื้อแผ่นเสียงสนใจต่อเพลงที่เข้า

⁴⁸ ไทยโทรทัศน์ 28 (พฤษภาคม 2499) : 5

⁴⁹ เล็ก โคปาน, “ท.ท.ท.เมื่อ 11 ปีที่แล้ว,” ไทยโทรทัศน์ (กุมภาพันธ์ 2508) : 89.

⁵⁰ ไทยโทรทัศน์ (8 กันยายน 2497) : 6

⁵¹ ไทยโทรทัศน์ (กุมภาพันธ์ 2501) : 6.

อันดับ หากว่าเพลงที่ไม่ได้มีอันดับกับเขาเลย ป. วรานนท์จึงได้จัดอันดับเพลงไทยสากลของวิทยุ พล.1 ขึ้นมาบ้าง เหตุเพราะป.เป็นผู้จัดการบริษัทแผ่นเสียงและได้สถิติจากลูกค้าที่มาติดต่อซื้อแผ่นเสียงว่า ส่วนมากสนใจเพลงที่ได้รับอันดับนิยมในการนำเข้าอันดับของนักจัดรายการมากกว่าปรกติ อันดับเพลงไทยสากลจึงได้เริ่มขึ้นที่กองบัญชาการกองพล.1 โดยในระยะแรกนั้น โกชัย สระวาตีเป็นผู้ประกาศและเป็นคณะกรรมการร่วมกับผู้ฟังและกรรมการของสถานีที่ได้แต่งตั้งขึ้น บริษัทการค้าแห่งหนึ่งได้เห็นว่า การจัดอันดับเพลงนี้จะเป็นประโยชน์ที่ดีสำหรับโฆษณาสินค้า จึงได้ติดต่อให้ทางสถานีวิทยุจ.ศ.จัดให้มีการจัดอันดับขึ้นบ้าง และสถานีวิทยุแห่งนี้เองที่ทำให้ชื่อเสียงของทูต ทองใจเป็นที่นิยมของวงการเพลง เพราะเพลงของทูต ทองใจในขณะนั้นได้เข้าอันดับนิยมมากกว่านักร้องคนอื่นๆและมักจะติดอันดับของวิทยุจ.ศ. อยู่ครั้งละหลายๆสัปดาห์ แผ่นเสียงของทูต ทองใจ ทำลายสถิติในการจำหน่ายในขณะนั้น ตลาดแผ่นเสียงต่างจังหวัดตั้งกันมาจนกระทั่งบริษัทผลิตแผ่นเสียงทำออกให้ไม่ทัน นับว่าเป็นการปฏิวัติวงการมโหฬาร ทูต ทองใจมีค่าตัวในการร้องเพลงอัดแผ่นเสียงสูงกว่านักร้องทุกคนในขณะนั้น และมีโอกาสเลือกเพลงที่จะร้องได้ตามใจชอบเพราะนักแต่งเพลงใครๆก็อยากจะให้ร้องเพลงที่ตนประพันธ์ขึ้น เนื่องจากคนฟังที่ซื้อแผ่นเสียงกำลังสนใจกับทูต ทองใจกันมาก⁵²

การจัดอันดับเพลงทางสถานีวิทยุแพร่หลายมากขึ้นพร้อมกันกับการเกิดใหม่ของสถานีวิทยุหลายสถานี ดังที่สง่า อารัมภีร์เขียนเล่าไว้ว่า

“...หลังจากงานแจกแผ่นเสียงทองคำผ่านไปแล้ว
การจัดอันดับเพลงของสถานีวิทยุกองพลฯที่ 1
ก็เงียบหายไปไม่รู้ว่าเงียบหายไปด้วยเรื่องอันใด
ฟังๆดูจากเสียงของสถานีวิทยุแห่งนี้ก็ว่าแล้วจะจัดขึ้น
ใหม่ในโอกาสหน้า คกลงที่จะจัดอย่างเป็นล่ำเป็นสันก็ดู
เหมือนมีวิทยุ ท.ท.ท.กับวิทยุตำรวจชายแดนเท่านั้นที่
ประกาศผลทางหนังสือพิมพ์อยู่ นอกนั้นอาจจะจัดขึ้น
แต่ไม่ประกาศออกมาให้เกรียวกราวก็เลยไม่ค่อยจะรู้กัน
เพราะสถานีวิทยุมีแยะคลื่นอะไรบ้างช่างกันไม่หวาดไหว”⁵³

สถานีวิทยุต่างๆไม่ว่าส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคก็ยังนิยมเปิดเพลงสากลตามสมัยนิยมกันอยู่ไม่น้อย ดังเช่นสถานีวิทยุทางภาคเหนือชอบเปิดแต่เพลงสากลเช่น วาดูซีและพูดภาษาภาคกลาง ซึ่งมีข่าวลงหน้าหนังสือพิมพ์ว่าพลเอกประภาส จารุเสถียร รองนายกรัฐมนตรีและรัฐ

⁵² อุฬาร เนื่องจันทน์, “อันดับเพลงในเมืองไทย,” *ไทยโทรทัศน์*(พฤศจิกายน 2506) : 39,78-79.

⁵³ สง่า อารัมภีร์, “ของดีในคนตรี(ตอน3),” : 50.

มนตรีกระทรวงมหาดไทยได้ตำหนิตึ่งเพราะเห็นว่าชาวพื้นเมืองนอกเขตเทศบาลฟังไม่ค่อยรู้เรื่องและยังเสนอแนะให้เปิดเพลงพื้นเมืองและใช้ภาษาคำเมืองอีกด้วย⁵⁴

สำหรับเพลงลูกทุ่งเป็นแนวเพลงที่ได้รับความนิยมมากขึ้นเป็นลำดับ มีสถานีวิทยุหลายแห่งเปิดออกอากาศอยู่เสมอ เช่น สถานีวิทยุยานเกราะ สถานีวิทยุกองพลป.ค.อ. สถานีวิทยุกรมการรักษาดินแดน สถานีวิทยุมีศกวัน 620 สถานีวิทยุป.ช.ศ.(ใต้สะพานพุทธ) เป็นต้น สำหรับสถานีท.ท.ท.ซึ่งในปีพ.ศ.2508 มีชั่วโมงกระจายเสียงถึง 17 ชั่วโมง ภาคต่างๆเริ่ม 6 โมงเช้า ปิดสถานี 5 ทุ่ม⁵⁵ และมีเพลงลูกทุ่งเป็นรายการยอดนิยมที่ได้มีการเปิดแผ่นกระจายเสียงอยู่ด้วยดังที่ว่า

“เพลงลูกทุ่งกำลังดังที่ ท.ท.ท. ภาคละครและเพลง

นักจัดรายการที่แฟนงมมืออยู่หลายคน เช่น ขุนแผน ภูมมารักษ์
ถนอม นวลอนันต์ จดหมายมาเป็นปีกๆ...ประจวบ จำปาทอง
มีแฟนโทรศัพท์มาคึกหน้าขอฟังเพลงก่อน บางรายมาคึกพบเอาเลย...
พยงค์ มุกดาพันธ์ เลือเก่าทางค่านี ถ้ามีเวลามาจัดเองคงจะมีแฟน
เพิ่มขึ้นอีกเกรียว...ไพโรจน์ โรจนรังษี มักจะมีเรียกผู้ฟังแปลกๆ
บางทีชวนหนุ่มๆมาร้องเพลงลูกทุ่ง พอเลิกไป เตียวนี้มีวิธีใหม่
เห็นวันก่อนมีคนมารอบขะอะ บอกว่ามารอจับฉลาก...ในขณะที่เดียวกัน
การช่วยยกระดับเพลงลูกทุ่งด้วยการจัดอันดับประจำสัปดาห์ก็ยัง
มีอยู่ทุกสัปดาห์ ทุกวันเสาร์ ทางท.ท.ท.ภาคละครเวลา 12.00น.
โดยนิเวศน์ ฐาปนวิวัฒน์ เป็นผู้ดำเนินการ...ทุกวัน ทวีศักดิ์ มลาสถานต์

ก็ยังนำขบวน “ลูกทุ่งพาเหรด” มาอีกในเวลา 11.00น....
ประกอบ ไชยพิพัฒน์ เตียวนี้สนใจเพลงลูกทุ่งมาก ได้ยินเสียงเขาเสมอ
ในรายการท.ท.ท. ภาคหลังเที่ยงคืน...

ลองเอาแผนผังรายการกระจายเสียงท.ท.ท.มาดูเล่นๆ

ทุกภาคควรมีรายการที่จะต้องเปิดเพลงลูกทุ่งกันอย่างไรบ้าง
ก็พบว่าท.ท.ท.ภาคละครและเพลงซึ่งเป็นภาคเพลงลูกทุ่งแท้ๆ
เปิดเพลงลูกทุ่งวันหนึ่งๆ 160 แผ่น ภาคปกคิเกือบ 100 แผ่น
ส่วนภาคพิเศษเกือบ 50 แผ่น รวมวันหนึ่งๆทั้ง 3 ภาค เป็นจำนวน
ถึง 300กว่าแผ่น แน่ละ บางแผ่นก็เปิดเพลงซ้ำกัน เพราะเพลงไหนฮิต
นักจัดรายการก็มักจะเอามาเปิดกันบ่อย เช่น สมัยหนึ่งกำลังฮิตเพลง

⁵⁴ ไทยรัฐ (27 มกราคม 2509) : 3.

⁵⁵ เล็ก โคปาน, “ท.ท.ท.เมื่อ 11ปีที่แล้ว” ไทยโทรทัศน์(กุมภาพันธ์ 2508) : 89.

“แบ่งสมบัติ” ก็ได้ฟังกันวันละหลายๆหนเป็นของธรรมดา...”⁵⁶

วิทยุเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ผลงานเพลงลูกทุ่งเพราะสามารถแพร่กระจายออกไปได้อย่างกว้างขวาง ชาวบ้านที่อยู่ชนบทต่ำลงก็ไม่รู้จะทำอะไร ไฟฟ้าไม่ถึงก็ไม่มีโทรทัศน์ดู ก็เปิดทรานซิสเตอร์ฟังไปตามเพลง บุคคลในวงการเองก็สนใจจัดรายการวิทยุเพื่อเผยแพร่ผลงานเพลงและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในที่ต่างๆทราบว่าจะไปเปิดทำการแสดงวงดนตรีที่ใด

“เดิมทีเดียวยานัดหม่อมมี ห้างขายยาอุดมพันธ์เขาจ้างผมไปพูด

ผมก็แทรกไปว่าวันนี้ผมไปไหน พรุ่งนี้ผมไปไหนถือเป็นผลพลอย

ได้ไปในตัว สุรพลก็ทำบ้าง ใครๆก็ทำกัน กลายเป็นขอฟังเพลง

บอกรายชื่อเพลงมาให้ร้อง”⁵⁷

แม้จะต้องออกเดินทางไปยังจังหวัดก็จะบันทึกเสียงเอาไว้เปิดแทนหรือให้คนอื่นจัดแทนเสมอ ดังที่มีข่าวเขียนว่า “พองค์ มุกดาพันธ์ คุณวงดนตรีไปได้ก็จริง คงจัดลูกน้องออกรายการวิทยุไม่ขาด”⁵⁸

สุรพล สมบัติเจริญเป็นอีกคนหนึ่งที่จัดรายการวิทยุ โดยจัดรายการที่สถานีวิทยุสวน มีสกรวัน เวลา 10.00-10.30 น. ทุกวัน สถานีวิทยุ ว.พ.ท. 705 เวลา 9.00-11.00 น. ทุกวัน อาทิตย สถานีวิทยุยานเกราะ 540 เวลา 13.00-14.00 น. ถ้าหากคิดสุระหรือออกเดินทางก็จะบันทึกเสียงให้คนอื่นเปิดแทนไม่มีขาด⁵⁹

เมื่อปีพ.ศ. 2511-2512 สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจวิทยุและโทรทัศน์ที่วราชอาณาจักร พบว่ารายการเพลงลูกทุ่งเป็นรายการยอดนิยมที่ประชาชนทั่วไปให้ความสนใจติดตามรับฟังไม่น้อยไปกว่ารายการอื่นๆหรือในบรรดาบทเพลงแนวอื่นๆที่แพร่หลายอยู่ด้วยเลย โดยเฉพาะในส่วนภูมิภาค นอกเขตเทศบาลนั้นเพลงลูกทุ่งเป็นรายการที่ได้รับความสนใจมากที่สุด ในบรรดารายการวิทยุทั้งหมดเลยทีเดียว ความสนใจรับฟังรายการเพลงลูกทุ่งของประชาชนในแต่ละเขต/ภูมิภาคอาจจำแนกเป็นอัตราส่วนเปรียบเทียบกับผลการสำรวจแนวเพลงอื่นๆที่ได้ทำการสำรวจพร้อมกันเป็นตารางดังต่อไปนี้

⁵⁶ อุบะ, “อินไซด์ท.ท.ท.” ไทยโทรทัศน์ 173 (มิถุนายน 2511) : 67

⁵⁷ คำให้สัมภาษณ์ของพองค์ มุกดา ในรายการครั้งที่ 198 “คุยกับนักร้องเพลงลูกทุ่ง” (วันศุกร์ที่ 15 กรกฎาคม 2526) พบบันทึกเสียงของศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาสะพานผ่านฟ้า

⁵⁸ ไทยโทรทัศน์ (มิถุนายน 2511) : 9.

⁵⁹ สัมภาษณ์ศรีนวล สมบัติเจริญ วันที่ 4 สิงหาคม 2541

ตารางที่ 4

ผลการสำรวจการรับฟังรายการเพลงทางวิทยุของประชาชนทั่วราชอาณาจักรพ.ศ.2511-12

พื้นที่ภาค	จำนวนครัวเรือน ที่มีเครื่องรับวิทยุ	รายการ เพลงลูกทุ่ง	รายการเพลงหรือ ดนตรีไทยสากล	รายการเพลงหรือ ดนตรีไทยเดิม	รายการเพลง อื่นๆ
ในเขตเทศบาล(รวมทุกภาค)	425,110	90	89	28	29
ภาคกลาง	298,896	72	91	28	32
พระนคร และธนบุรี	210,845	69	93	28	37
จังหวัดอื่นๆ ในภาค กลาง	70,051	80	86	29	19
ภาคเหนือ	50,330	82	89	25	17
ภาคตะวันออกเฉียง เหนือ	42,228	90	84	42	33
ภาคใต้	42,656	80	78	19	19
นอกเขตเทศบาล(รวมทุกภาค)	1,979,789	93	54	12	12
ภาคกลาง	719,110	92	60	17	1
ภาคเหนือ	497,949	96	55	10	31
ภาคตะวันออกเฉียง เหนือ	552,708	95	45	10	8
ภาคใต้	210,022	82	53	8	11

ที่มา : คัดแปลงจากตาราง 9 อัตราส่วนร้อยละของจำนวนครัวเรือนที่ชอบหรือสนใจรับฟังรายการต่างๆในสำนักงานสถิติแห่งชาติ สรุปรายงานผลการสำรวจวิทยุและโทรทัศน์ทั่วราชอาณาจักรพ.ศ.2511-2512. (กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2515), หน้า 44-48.

นอกจากนี้ โทรทัศน์เป็นสื่อสมัยใหม่อีกประเภทหนึ่งที่ช่วยในการเผยแพร่เพลงลูกทุ่งถึงแม้จะมีแพร่หลายจำนวนน้อยกว่าวิทยุก็ตาม สำหรับความเป็นมาของโทรทัศน์นั้นมียุโรป

ไทยนับเป็นประเทศแรกในเอเชียอาคเนย์ที่เริ่มบริการทางโทรทัศนซ์ขึ้น กิจการโทรทัศนซ์เริ่มขึ้นโดยบริษัทไทยโทรทัศนซ์จำกัด ช่อง4 เริ่มกิจการครั้งแรกเดือนมิถุนายน 2498 ในครั้งนั้นมีคนบางคนคิดว่าเป็นความคิดที่เลื่อนลอยและเป็นโครงการที่สุรุ่ยสุร่าย เพราะเห็นว่าในขณะนั้นกระแสไฟฟ้าในกรุงเทพฯก็ยังมีไม่เพียงพอ จะเอาเงินมาสร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้าหรือแม้แต่บางทีเอามาสร้างโรงเรียนเสียไม่ดีกว่าหรือ อย่างไรก็ตามได้เริ่มงานไปตามโครงการ สถานีโทรทัศนซ์แห่งแรกคือไทยทีวี ช่อง4 ได้เริ่มกิจการโดยอยู่ในความอำนวยการของบริษัทไทยโทรทัศนซ์ จำกัด ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อพ.ศ.2497โดยมีกรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ หลังจากนั้นต่อมาอีก 3 ปี ในพ.ศ.2501 สถานีใหม่ช่อง7 โดยมีกองทัพบกเป็นเจ้าของจึงได้เริ่มดำเนินงาน และในการพัฒนาขึ้นต่อมาสถานีต่างจังหวัดอีก 3 สถานีก็ได้ตั้งขึ้น คือที่ขอนแก่นทางภาคอีสาน ลำปาง-ภาคเหนือและหาดใหญ่-ภาคใต้⁶⁰

เครื่องรับวิทยุโทรทัศนซ์ในระยะเริ่มแรกมีราคาค่อนข้างแพงแต่ก็ได้รับความสนใจจากประชาชนอยู่ไม่น้อยโดยเฉพาะคนเมืองซึ่งตื่นเต้นกับวิทยุการของใหม่อยู่เสมอ สถิติการจำหน่ายเครื่องรับโทรทัศนซ์ของบริษัทไทยโทรทัศนซ์ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการขาย ในปี2498ขายได้เป็นเวลาอันรวดเร็วถึงจำนวน 2,000 เครื่อง⁶¹ และในปีพ.ศ.2499ศิลปินเพลงตลาด พงศ์ มุกดา นักร้องผู้กำลังมีชื่อเสียงได้ไปออกรายการแสดงทางโทรทัศนซ์ ปรากฏว่าทางสถานีช่อง4 ได้รับจดหมายติและชมรายการเป็นจำนวนมาก ดังเช่น จดหมายจากคุณไพฑูริย์ 427 หลานหลวงเขียนมาว่า

“ดิฉันเป็นผู้หนึ่งที่ดูโทรทัศนซ์เป็นประจำ ครั้งแรกรู้สึกว่าจะดีรายการได้ดีมาก ถึงแม้บางครั้งอาจมีลิเกบ้าง ข้อนี้นิชอบคำหานี้แต่อย่างใด แต่การที่น่าวonderใจคือ พงศ์ มุกดา ซึ่งมีศรีธอางค์และสมยศมาออกโทรทัศนซ์นี่ซิคะ ดิฉันขอเรียนว่า ไม่อยากให้มีเลย”⁶²

การแสดงของวงดนตรีพงศ์ มุกดา ยังจะได้รับการชื่นชมจากผู้ชมบางส่วนด้วยดังเช่นจดหมายจากคุณสงัด 49 นพวงษ์ที่เขียนมาว่า

“ผมได้ชมรายการของวงดนตรีคณะพงศ์ มุกดาทางโทรทัศนซ์แล้วรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินดีมาก ขอให้จัดรายการเช่นนี้ตลอดไป”⁶³

⁶⁰ ประสงค์ หงสนันทน์, “วิทยุและโทรทัศนซ์ของประเทศไทย” ไทยโทรทัศนซ์ (มิถุนายน 2509) : 52-53.

⁶¹ ไทยโทรทัศนซ์ (ตุลาคม 2498) : 3.

⁶² ไทยโทรทัศนซ์ (พฤศจิกายน 2509) : 6

⁶³ เรื่องเดียวกัน

ทางสถานีได้อ้างว่ามีปัญหาหนานาประการทำให้ต้องเลิกจัดรายการไปซึ่งก็คงจะมาจากเสียงนิยมของผู้ชมรายการโทรทัศน์ในขณะนั้นซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนเมืองที่ไม่คุ้นและไม่ชอบแนวเพลงลูกทุ่ง ที่ชอบก็คงจะมีคนน่าจะน้อยกว่าไม่ชอบ ทำให้ต้องเลิกจัดรายการไปนั่นเอง ซึ่งการนำเสนอรายการของทางสถานีรายการอื่นๆก็ได้รับคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ชมกันเข้ามาต่างหนานาค้างเช่นการจัดรายการดนตรีที่อาศุทธราภรณ์ซึ่งเป็นวงดนตรีโด่งดังและนิยมกันมากของคนเมืองมาแสดง ก็ไม่วางถูกวิจารณ์ ดังเช่น

“...ได้กล่าวมามากมายแล้ว ถึงรายการที่ไม่มีคนนิยม ขอสรุปไว้ว่ารายการละครต่างๆไม่ว่าจะเป็นละครชีวิต ละครตลก ละครร่ำ หรือแม้แค่ลิเก จะมีแฟนชมกันแน่นขนัดทุกครั้ง คนในบ้านผมเวลาเดินผ่านกันมักจะถามกันว่าคืนนี้มีอะไร ถ้าตอบว่า รายการดนตรี ไม่ว่าจะป็นวงกรรมเกษม, วาสุบุตร, ลูกฟ้าหรือสุนทราภรณ์ เป็นดองยี่แล้วก็เดินผ่านไป ถ้าคืนไหนมีละครละก็ แม้นใครวักก็โฉบขานกันวักใครเล่นใครแสดง...”^{๕๔}

แต่ก็คงเนื่องจากผู้ชมโทรทัศน์ชอบมากกว่า ไม่ชอบทำให้สุนทราภรณ์ไม่ได้ถูกยกเลิกออกไปแต่ครองแชมป์ออกรายการโทรทัศน์มาตั้งแต่ยุคต้นตลอดเรื่อยมา

สำหรับศิลปินเพลงตลาดซึ่งมาออกรายการโทรทัศน์อีกครั้งในรายการเพลงลูกทุ่งพ.ศ. 2507 ซึ่งก็มีจดหมายเขียนติชมรายการกันเข้ามายังผู้จัดรายการอยู่ไม่น้อยในระยะแรก เช่นจดหมายจากนายจูน หัวรอ อยุธาเขียนมาว่า

“ผมขอบคุณโทรทัศน์ช่อง 4 ที่ได้กรุณาจัดให้มีรายการ “ร้องเพลงลูกทุ่ง” ออกทางอากาศ รู้สึกว่ามันช่างถูกอารมณ์ พวกเราชาวบ้านนอกเสียจริงๆครับ...”^{๕๕}

จดหมายจากเบ็ญจภรณ์ สูงส่ง ปทุมธานีเขียนมาว่า

“รายการ “เพลงลูกทุ่ง” ก็เป็นรายการที่น่าดูอีกอย่างหนึ่ง เพราะว่าแปลกคิณะ นักร้องที่เห็นทางโทรทัศน์เป็นประจำ ก็ซำๆหน้ากันจนบางครั้งนึกเบื่อคิณะ เมื่อมีรายการ “เพลงลูกทุ่ง” ขึ้นมาก็ทำให้มีโอกาศได้เห็นนักร้องหลายๆคนคิณะ...”^{๕๖}

หรือจดหมายจากผู้ชมรายการอีกท่านหนึ่งที่ไม่ได้ออกนามเขียนมาว่า

“คุณกรุณาช่วยบอกคุณประกอบ ไชยพิพัฒน์ด้วยคิณะ

^{๕๔} ไทยโทรทัศน์(พฤษภาคม 2502) : 16.

^{๕๕} ไทยโทรทัศน์(กรกฎาคม 2507) : 34.

^{๕๖} ไทยโทรทัศน์(พฤศจิกายน 2507) : 97.

ว่ารายการเพลงลูกทุ่งสมควรแก่เวลาที่จะเลิกได้แล้วค่ะ
 ไม่ได้ให้ความบันเทิงแต่อย่างใดเลย ไม่ว่าจะ เป็นเนื้อเพลง
 คนร้อง ไม่เรียบร้อยเลย อย่างเช่นเมื่อครั้งหนึ่งนักร้องชายชื่อ
 ชาย เมืองสิงห์ร้องเพลง ทำมุมเท่า ไหร่จัดไม่ได้ เลยถือง
 ต้องถ่ายเฉพาะหน้า 2 ครั้ง 3 ครั้ง ก็ยังไม่ยอมเปลี่ยนท่า บางคราว
 นอนร้องเพลงก็มี มันเป็นภาพที่ไม่น่าทัศนาเลยคะ ถ้าจะส่งเสริม
 ศิลปะเพลงไทยล่ะก็ จัดอย่างอื่นดีกว่าเพลงประเภทนี้ ไม่ชวนฟังเลย
 ถ้าคุณจะจัดรายการตามใจผู้ชมต่างจังหวัด รายการเถิกทางทีวีดีที่สุด
 แล้วคะ เห็นใจพวกเราบ้างเถอะคะ พอถึงเวลารายการเพลงลูกทุ่งที่ไร
 ก็ยังนึกว่าดีกว่านั่งดูโฆษณาทางช่องอื่นหน่อย พวกเราเป็นแฟนช่อง 4
 โดยจริงใจ ที่กล้าเขียนมาก็เพราะว่า ทางวิทยุท.ท.ท.ไม่เคยเปิดเพลง
 ประเภทนี้เลยใช่ไหมคะ แล้วทำไมถึงมาออกรายการทางทีวีได้ก็ไม่ทราบสงสัยจริงๆ”⁶⁷

หรือ

“เมื่อไร คุณจะจัดรายการยาใหญ่ทีละคะ คุณไม่นำรายการแบกเล่นกล
 กลับมาอีกครั้งหรือคะ แทนรายการเพลงลูกทุ่งก็ได้คะ จะสนุกกว่าเป็นไหนๆ”⁶⁸

และจดหมายจากผู้ที่ใช้ชื่อนามว่าหลานคนเก่าที่เอามาเล่าใหม่เขียนมาว่า

“รายการเพลงลูกทุ่งไทย สนุกที่สุดคะ ใครว่าไม่สุภาพไม่จริงคะ
 ถ้าจะแปลความหมายโดยฟังให้ดีๆก็จะได้ความหมายที่เหมาะสมมาก
 การแต่งกายนั้นที่ว่าไม่เหมาะสมกาลเทศะ แต่คิดันว่าเหมาะสมคะ
 เพราะฉากสมมติให้เป็นห้องนาห้องทุ่ง จะให้แต่งกายสากลมาร้อง
 และฝ่ายหญิงให้แต่งชุดราตรีมานั่งร้องที่กองฟางจั้นหรือคะ
 ใครไม่ชอบก็ปิดเสียสิ”⁶⁹

จดหมายของคุณมัทนา สุวรรณศาสน์เขียนมาว่า

“รายการเพลงลูกทุ่งไม่น่าจะมีเลยคะ เพราะหยาบคาย
 คิดันสงสัยว่าอีกหน่อยเพลงลูกทุ่งคงเต็มบ้านเต็มเมืองกระมัง”⁷⁰

และจดหมายจากผู้ชมรายการอีกท่านหนึ่งที่สนใจและเขียนมาแนะนำผู้จัดรายการเกี่ยวกับเทคนิคด้านเสียงซึ่งก็คงจะไม่คุ้นเคยกับลีลาเสียงร้องของนักร้องเพลงลูกทุ่งนั่นเอง ที่ว่า

⁶⁷ ไทยโทรทัศน์(กุมภาพันธ์ 2509) : 93.

⁶⁸ เรื่องเดียวกัน

⁶⁹ ไทยโทรทัศน์(กุมภาพันธ์ 2510) : 104.

⁷⁰ ไทยโทรทัศน์ (เมษายน 2510) : 47.

“ผมเป็นแฟนเพลงลูกทุ่งทางช่อง 4 มาตลอด ขอดิฉันกำกับเสียง
 หน่อยครับ ปรับเสียงเพลงลูกทุ่งไม่เอาไหนเลย เสียงที่ออกมาแหม
 บี้ ยังไงขอบกลไม่เหมือนกับรายการอื่นๆเลย สังเกตได้ชัดครับ
 ถ้าคอนแทกซ์รายการคอนแทกซ์มาเข้ารายการเพลงลูกทุ่ง ระบบเสียง
 คนละระบบเลย ขอให้ไม่ต้องไปปรับเสียงอย่างอื่นหรือ ขอให้ปรับปรุง
 รายการอื่นก็แล้วกันในด้านเสียง เพราะเพลงจะได้ฟังเพราะและนี่มีหูขึ้นอีกเยอะ”(ตอบ จะ
 บอกความจริงสักอย่าง อย่าไปบอกใครนะครับ ช่วงที่ปรับเสียงรายการนี้ขอเพลงลูกทุ่งเป็นชีวิต
 จิตใจเลยเชียว เชื่อผมเถอะว่ามันต้องมีอะไรสักอย่างผิดปกติ ไม่ใช่ช่างของเราแน่)⁷¹

แม้จะมีจดหมายแสดงความไม่เห็นด้วยกับการจัดรายการเพลงลูกทุ่ง ประกอบ
 วิทยุพัฒนาผู้จัดรายการขณะนั้นยืนยันที่จะจัดรายการต่อเพราะเพลงกำลังแพร่หลายเป็นที่นิยมกัน
 มากซึ่งเสียงวิทยุวิจารณ์ก็ลดน้อยหายไปที่สุดในที่สุด ทั้งนี้เพราะส่วนหนึ่งนั้นรายการโทรทัศน์มิให้
 เลือกหลายรายการมากขึ้นด้วยก็เป็นได้ สำหรับทางด้านเครื่องรับโทรทัศน์ก็แพร่หลายในหมู่
 ประชาชนวงกว้างกว่าเดิมรวมทั้งในส่วนภูมิภาค จากการสำรวจสถิติเครื่องรับโทรทัศน์รวมกัน
 ทุกจังหวัดถึงวันที่ 15 มกราคม 2502 เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 30,040 เครื่อง⁷² ในปี 2509 เพิ่มขึ้นเป็น
 จำนวนประมาณ 130,250,000 เครื่อง⁷³ ในปี 2509 ผู้ที่สามารถรับชมโทรทัศน์ได้มีจำนวน
 ประมาณ 12 ล้านคน หรือ 40 เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมด และผู้ได้ชมโทรทัศน์เป็นประจำ
 จริงๆนั้นมีประมาณสองถึงสี่ล้านคน⁷⁴ โทรทัศน์เป็นสื่อนำเสนอผลงานเพลงและการแสดงของ
 นักร้องที่เข้าถึงผู้ฟังผู้ชมอีกรูปแบบหนึ่งที่ไม่ได้แพร่หลายกว้างขวางนักในหมู่ชาวชนบททั่วไป
 ไปเท่ากับวิทยุก็ตาม ผลการสำรวจการชมรายการเพลงทางโทรทัศน์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
 ที่ปรากฏออกมารายการเพลงลูกทุ่งเป็นรายการที่ได้รับความสนใจอยู่ไม่น้อยเลยทีเดียว

สถาบันวิทยุบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷¹ ไทยโทรทัศน์(กุมภาพันธ์ 2510) : 110.

⁷² ไทยโทรทัศน์(มิถุนายน 2502) : 68.

⁷³ ประสงค์ หงสนันท์, “วิทยุและโทรทัศน์ของประเทศไทย,” หน้า 53.

⁷⁴ เรื่องเดียวกัน

ตารางที่ 5

ผลการสำรวจการชมรายการเพลงทางโทรทัศน์ของประชาชนที่วราขอาณาจักรพ.ศ. 2511-2512

พื้นที่/ภาค	จำนวนครัวเรือนที่มี เครื่องรับโทรทัศน์	รายการ เพลงลูกทุ่ง	รายการเพลงหรือ ดนตรีไทยสากล	รายการเพลงหรือ ดนตรีไทยเดิม	รายการ เพลงอื่นๆ
ในเขตเทศบาล(รวมทุกภาค)	185,606	72	94	41	43
ภาคกลาง	167,410	72	95	40	43
พระนครและ ธนบุรี	141,474	70	95	39	44
จังหวัดอื่นๆ ในภาคกลาง	25,936	80	96	47	37
ภาคเหนือ	5,533	63	93	40	38
ภาคตะวันออกเฉียง เหนือ	8,571	80	88	57	56
ภาคใต้	4,092	61	91	34	27
นอกเขตเทศบาล(รวมทุกภาค)	40,273	79	85	33	12
ภาคกลาง	33,692	79	84	34	9
ภาคเหนือ	2,084	76	93	32	25
ภาคตะวันออกเฉียง เหนือ	4,047	80	92	27	29
ภาคใต้	450	61	74	22	24

ที่มา : คัดแปลงจากตาราง 4 อัตราส่วนร้อยละของจำนวนครัวเรือนที่ชอบหรือสนใจรับชมรายการต่างๆใน สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สรุปรายงานผลการสำรวจวิทยุและโทรทัศน์ที่วราขอาณาจักรพ.ศ.2511-2512 (กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2515), หน้า28-32.

ด้วยองค์ประกอบคือวงดนตรีที่ได้ออกเดินสายไปทุกหนทุกแห่งและสื่อที่ทันสมัยต่างๆ ทำให้เพลงลูกทุ่งแพร่หลายออกไปเป็นที่สนใจของผู้ฟังชาวชนบทอย่างกว้างขวาง ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการบันเทิงของคนในสังคมชนบทที่สำคัญอีกวาระหนึ่งด้วยที่เคยมีสิ่ง

บันเทิงพื้นบ้านพื้นเมืองนานาประเภทในแต่ละที่แต่ละถิ่นก็ได้หันมาสนใจศัพย์สิ่งบันเทิงเป็นรูปแบบเดียวกันทั้งหมด

นอกจากนี้บทเพลงยังมีอิทธิพลต่อหนุ่มสาวชาวชนบทที่มีหลายต่อหลายคนคิดฝันเพื่อที่จะเป็นนักร้องเพลงลูกทุ่งกันด้วย ดังที่ปรากฏให้เห็นเป็นข่าวบนหน้าหนังสือพิมพ์ดังเช่น “ทุกบ่ายวันเสาร์ที่นั่น...สถานีวิทยุของพลปดอ. หนาแน่นด้วยนักร้องหน้าใหม่วัยรุ่นที่ฝึกฝใจจะเป็นนักร้องไปออกกันอยู่หน้าประตูข้าง ในห้องการแสดงข้าง ที่สนามหญ้าข้าง...”⁷⁵ หรือข่าวนางสาวค่าแปลงเดินทางจากจังหวัดราชบุรีเพื่อมาสมัครเป็นนักร้องกับนายจาริกหัวหน้าวงดนตรีจักรวาลศิลป์ที่สถานีวิทยุรักษาดินแดนโดยหวังมีชื่อเสียงบ้าง⁷⁶ และสาวรุ่นคลังเพลงอยากเป็นนักร้องในคณะของโฆษกเสียงเสน่ห์ เทียนชัย ถมยาประเสริฐจุดสำหรับพิเศษจากโคราชเข้ากรุง⁷⁷ เป็นต้น

มีหนุ่มสาวจากห้องไร่ห้องนางานวนไม่น้อยที่ชื่นชมศุรพล สมบัติเจริญและมุ่งหมายใฝ่ฝันที่จะเป็นนักร้องเช่นเขาหรือให้ได้รับการสนับสนุนจากเขาบ้าง ดังเช่นมีข่าวหนังสือพิมพ์ลงข่าวเกี่ยวกับนายมนต์ชัย พุทธา หนุ่มวัย 18 ปีปลาย บ้านเกิดอยู่ที่ต.นาทุ่ง อ.เมือง จ.ชุมพร บิดามารดาทำไร่ สำหรับตัวเขาใฝ่ฝันที่จะเป็นนักร้องเพลงลูกทุ่ง วันๆเขาแค่ร้องเพลง ร้องมันได้ทั้งวัน อาศัยจำเอาจากวิทยุ ไม่เคยจดเนื้อร้อง เพลงลูกทุ่งของศุรพล สมบัติเจริญ หรือของใครก็ตาม สมองของเขาบันทึกเอาไว้หมด ทั้งเนื้อร้องและท่วงทำนอง สำหรับเพลงเดือนหงายที่ในริมโขงของศุรพลนั้นเขาร้องเหมือนท่องมนต์ของชีวิตรได้เลย เมื่อได้ข่าวว่าศุรพลจะรับนักร้องใหม่เขาเก็บเสื้อผ้าใส่กระเป๋ารับรถเมย์มุ่งเข้ากรุงเทพฯด้วยเงิน 75 บาท ศุรพล สมบัติเจริญรับอุปการะเป็นศิษย์เพราะร้องเพลงได้ดีและด้วยความเป็นคนน่าสงสารพิการมาแต่กำเนิด ลัคนัย กุลมาเพื่อนของศุรพล สมบัติเจริญตั้งชื่อให้ว่า เคียง เสียงทอง⁷⁸ เมื่อมีประกาศรับสมัครนักร้องใหม่ของวงดนตรีศุรพล สมบัติเจริญเมื่อใดก็มักจะมีผู้คนมาสมัครกันมากมายที่พลาดหวังไปก็มีไม่น้อยเลย ซึ่งการรับนักร้องเข้าประจำวงนั้นจะรับเป็นรุ่นๆโดยให้ประกวดแข่งขันกันไม่ว่านักร้องชาย-หญิง โดยให้สมัครส่งชื่อประกวดตามงานวัดต่างๆที่วงดนตรีศุรพล สมบัติเจริญไปแสดง แล้วศุรพล สมบัติเจริญก็จะประกาศวิทยุยานเกราะ 540 หรือยานเกราะขวัญใจชนบทเรียกตัวให้เข้ามาร้องแข่งขันในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ไปร้องที่สำนักงานคือที่บ้านที่วงเวียนใหญ่ ซอยสารภี 3⁷⁹ ปรากฏว่ามีผู้สนใจมาสมัครเป็นจำนวนมากเสมอซึ่งศุรพล สมบัติเจริญจะเป็นผู้คัดเลือกด้วยตนเองทุก

⁷⁵ ไทยรัฐ (25 กรกฎาคม 2509) : 13.

⁷⁶ “สาวบ้านนาอยากเป็นนักร้องลูกสุนับบ” ไทยรัฐ (กุมภาพันธ์ 2508) : 1

⁷⁷ ไทยรัฐ (วันศุกร์ที่ 25 มิถุนายน 2508)

⁷⁸ ไทยรัฐ (26 ธันวาคม 2508)

⁷⁹ สัมภาษณ์กั้ววาลไพร ลูกเพชร วันที่ 20 มิถุนายน 2541

คน โดยพิจารณาจากน้ำเสียง บุคลิกและนิสัย^{๓๐} มีหลายคนใจรักอยากจะเป็นนักร้องแต่ร้องเพลงไม่เป็นสุรพล สมบัติเจริญก็ได้รับเอาไว้และฝึกฝนให้ร้องเพลงบ้างหรือให้ช่วยทำงานด้านอื่นในวง สำหรับผู้ที่ร้องเพลงได้ดีก็สนับสนุนให้บันทึกเสียง^{๓๑}

การเปิดโอกาสหรือการสนับสนุนแก่คนหนุ่มสาวชาวชนบทที่มีความตั้งใจอยากเป็นนักร้องถือเป็นคุณูปการที่สำคัญประการหนึ่งของสุรพล สมบัติเจริญ ซึ่งสำหรับตัวเขานั้นเป็นนักร้องเพลงลูกทุ่งคนหนึ่งที่ได้รับคามนิยมนิยมจากประชาชนทั่วไปเป็นอันมาก เพลงลูกทุ่งที่ได้แพร่หลายอย่างกว้างขวางดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นได้ว่าเขามีส่วนดำเนินการอยู่ด้วยไม่น้อยเลยทั้งการสร้างสรรคับทเพลง การเผยแพร่และยังจะได้เป็นต้นแบบที่สำคัญของเหล่านักร้องเพลงลูกทุ่งทั้งหลายอีกด้วยแม้เมื่อเสียชีวิตลง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๓๐} สัมภาษณ์ศรีนวล สมบัติเจริญ วันที่ 4 สิงหาคม 2541

^{๓๑} สัมภาษณ์กั้ววลาไพร ลูกเพชร วันที่ 20 สิงหาคม 2541 และคำให้สัมภาษณ์ของละออวงดาว สกาวเดือน โสธรบุญในรายการครั้งที่ 485 “อมตะเพลงลูกทุ่งครั้งที่ 7” (วันศุกร์ที่ 28 เมษายน 2532) เทปบันทึกเสียงของศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาสะพานผ่านฟ้า

4.4 สุรพล สมบัติเจริญ : ศิลปินผู้มีบทบาทในการสร้างและเผยแพร่เพลงลูกทุ่ง

สุรพล สมบัติเจริญเป็นศิลปินนักร้องและนักแต่งเพลงที่ได้สร้างสรรค์ผลงานเพลงลูกทุ่ง อันเป็นที่นิยมชมชอบของผู้ฟังแฟนเพลงอย่างมากมายทั้งยังเผยแพร่เพลงลูกทุ่งให้เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วประเทศ สำหรับตัวเขานั้นได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่นั้น กระทั่งได้เสียชีวิตลงในวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ.2511 ปฏิกริยาของมวลชนและวงการเพลงต่อการเสียชีวิตของเขาสะท้อนให้เห็นความนิยมศรัทธาที่มีต่อตัวเขาอย่างชัดเจน

สุรพล สมบัติเจริญหรือนามเดิมคือนายดำควน สมบัติเจริญ เกิดวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2473 เป็นบุตรคนที่ 2 ในจำนวนบุตร 6 คนของนายเปลื้อง นางวงศ์ สมบัติเจริญ มีภูมิลำเนาอยู่ที่ จังหวัดสุพรรณบุรี บิดารับราชการอยู่ที่แผนกสรรพากรจังหวัดสุพรรณบุรี มารดาประกอบอาชีพค้าขาย นายดำควน สมบัติเจริญจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนกรรมวิเศษศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี จากนั้นไปสอบเรียนต่อที่โรงเรียนช่างก่อสร้างอุเทนถวายตามคำแนะนำของบิดา เรียนได้ประมาณปีเศษก็ออกแล้วเขาย้อนกลับไปเป็นครูสอนหนังสือที่โรงเรียนจีนแห่งหนึ่งในจังหวัดสุพรรณบุรีชื่อว่าโรงเรียนสุพรรณกงลิเสียว สอนได้ครึ่งปีก็ลาออก ซึ่งตัวเองเคยให้สัมภาษณ์ถึงเหตุผลที่ลาออกจากการเป็นครูครั้งนั้นไว้ว่า “ตอนเดินตรวจดูความเรียบร้อยของโรงเรียนระหว่างอยู่แคว้นละซี ไม่รู้เข็ญตัวไหนเอาก็ยะไปแวนไว้บนยอดเสาธงของโรงเรียน ตามใครก็ไม่รับเลยเขียนนักเรียนจนครบหมดแล้วเดินออกไปเลย ...หลังจากนั้นผมหวนกลับมาใช้ชีวิตที่กรุงเทพฯอีกครั้ง ไปสมัครเป็นนักเรียนจำหน่ายเรืออยู่พักหนึ่ง ชีวิตมันสนุกโตดโผนจนเกินขอบเขตไปหน่อยจนติดคุกแหละคุณโดนเข้าไปเกือบเดือนสบายไป พอพ้นโทษก็ถูกปลดออกจากนักเรียนจ่ามาเป็นพลทหารเพราะอายุครบเกณฑ์พอดี”^{๕๒} จากนั้นได้ไปสมัครเป็นคนงานทำหน้าที่เดินหนังสือในกรมช่างอากาศโยธิน กองทัพอากาศ ในระหว่างนี้เขาได้ฝึกแต่งเพลงและร่วมร้องเพลงกับคณะต่างๆอยู่เสมอ เขาได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการแต่งเพลงของเขาเอาไว้ว่า

“ผมน่าจะมันชอบมาตั้งแต่อยู่ชั้นประถมแล้ว พุคแล้วเหมือนไม้ค้ำ

หัดแต่งตั้งแต่อยู่โรงเรียนประสาทวิทย์ แล้วก็ฝึกๆหาทำนองมาใส่ร้องกันฟังในชั้น...สมัครเป็นคนงานกองทัพอากาศอยู่พักหนึ่ง ระหว่างนั้นใครมีงานร่ำวงที่ไหนผมต้องไปช่วย รู้จัก ไม่รู้จัก ไม่สำคัญ ขอให้ได้ร้องเป็นใช้ก็ได้ วางก็หัดแต่งเพลงดูเพราะรู้สึกว่ามันเห็นยากเขียนขึ้นใจอะไรเลย เรืออากาศตรีปราโมทย์ วรรณพงษ์ยศสมัยนั้น เห็นผมฝึกไผ่ในทางนี้มากขึ้นก็เลยส่งเคราะห์แนะนำตัวให้ย้ายไปอยู่กองดุริยางค์ คิดบั้งให้หนึ่งบั้ง เพลง “ซุชกสองกุมาร”

^{๕๒} รวี พลเลิศ, “นักแต่งเพลง สุรพล สมบัติเจริญ.” ไทยโทรทัศน์ 154(พฤศจิกายน 2509)

ซึ่งเป็นเพลงแรกของผมสำเร็จขึ้นตอนนั้น สบคบกับเพื่อนช่วยกันใส่ทำนอง แล้วนำไปเสนอค.เง็กชวน ได้ค่าเหนื่อยมา 400 บาท ปีต่อมาผมเขียนเพลง “หรีดรัก” ให้สุเทพร้องดังอยู่พักหนึ่งแล้วก็เขียนมาเรื่อยๆโดยไม่หยุด ราวงมิ่ง ไทยสากลมิ่ง ตอนท้ายเบนหางเสือนักไปในทำนองลูกทุ่ง รวมๆแล้วในราว 400 เพลงเห็นจะได้ครับ แต่งเองร้องเองเสียเป็นส่วนมาก จนกระทั่งตั้งวงของตัวเอง ได้สำเร็จคอนเป็นจำอาภาศอก...เมื่อออกเล่นข้างนอกบ่อยๆชื่อซึกคิมิ คนรู้จัก งานหลวงมันก็เลยบกพร่อง จึงได้คัดสินใจลาออกตอนได้ยศเป็นพันจ่าอากาศโท ออกหากินทางเล่นดนตรี ร้องอัดแผ่นเสียแล้วก็แต่งเพลงขาย”³³

ต่อคำถามถึงว่าเพลงแบบลูกทุ่งไม่อยู่ในระดับมาตรฐานดังที่มีการพูดถึงกันนั้น ทรพล สมบัติเจริญแสดงทัศนะว่า

“เพลงก็คือเพลง จะไปยกให้มันลอยเลิศหรือประเมินคุณค่าให้มันติด อยู่ผิวๆคินนะ ไม่ถูกหรือครับ ผมเที่ยวเล่นมามากขอยืนยันว่าตาม ต่างจังหวัดนิยมกันมาก ไม่ใช่ลูกทุ่งของผมคนเดียว หมายถึงเพลงลูกทุ่ง ของคนอื่นด้วย ถ้าใครว่าเกรดเพลงลูกทุ่งต่ำคนนั้นก็ดูถูกคนภูธรเกือบ ทั่วประเทศ พุคก็พูคเถอะครับถ้าสมมติว่าเอาเพลงที่ยกระดับขึ้นคิมิมาตรฐาน ไปตั้งวงเล่น แข่งกัน ผมกล้าพูคออกไปได้เลยว่าตาย เพลงลูกทุ่งแหมออกโกรธ”³⁴

จากข้อเขียนดังกล่าวเพลงซุกคิมิสองกุมารเป็นผลงานการสร้างสรรคขึ้นเป็นเพลงแรก (พ.ศ.2496)

แม่จ๋าโอ้แม่มีทริลูกขอให้ช่วยปรานีมาช่วยลูกที่แม่คุณทูนหัว
พ่อสิ้นเอ็นดูไปอยู่กับซุกซิว เพราะมันมาขอตัวหากแม้นไม่ไปมันก็เขียนตี
ปากร้องเรียกหาแม่จ๋าอยู่ไหนมาช่วยเร็วไวเพราะหนูกำลังโดนเขียนตี
โอ้ยแม่จ๋าแม่มีทริสิ้นรักแล้วหรือนี่จึงปล่อยเขาคิดหนูแทบตาย
ซิวจะเข้าเด็กน้อยอย่าทำสาออยเดี่ยวจะโดนรอยหวาย โอ้ย..โอ้ย...แทบว่าจะสิ้นใจตาย
ลุงจ๋าอย่าทำหนูเลยโอ้ลุงเออยจงปล่อยหนูไป นี่เนาะโอ้วายร้ายเดี๋ยวลีเสียให้ตายแล้ว
ยังมาทำสาออย

โอ้ลุงจ๋าอย่าคะตาคำหรือว่าลูกน้อย ป่านนี้แม่หนูคงคอย โอ้พ่อผมน้อยจงปล่อยหนูไป
หนอยเนาะโอ้ตัวดีมาว่ากูนี้หัวล้านได้ มานี่ตีให้ตายจะเอาไว้อโอ้เด็กต้นคาน(จ๋า)

³³ เรื่องเดียวกัน : 39,90.

³⁴ เรื่องเดียวกัน : 90.

จากการค้นคว้าของเจนภ จบกระบวนวรรณ²⁵ เพลงแรกที่สุรพล สมบัติเจริญร้องบันทึกแผ่นเสียงคือเพลงนำตาลาวเวียง(2496)

หนาวลมพัดผ่านแหล่งแสงลม	ตัวข้อยมานั่งเดี่ยวเหมิดเพื่อน
ยามยากใจ	ไผ่ไผ่บ่เหลือคน
ข้อยทุกขทนสันใจเค้	บ่มีผู้ไค้มาเอือน
ข้อยเบิ่งเว้าสาวเจ้าถึงเฮือน	เจ้ามาเลือนข้อยไปใจข้อยข้าเค้
ไอ้ละเนอผู้สาวเอ่ย	ช่างมาลิมค่าเว้าแค่เฮาสักกันปางพุ่น
ลิมวาจา	ฮียฮียช่างบ่อาย
ลวงบ่าวชายให้ฮ้ายน้ำตาหลัง	เหลือแสงมกนางเว้าวอน
ไอ้แม่สาวบ่จอรบเคยเป็นเช่นคั่งจ่านรรจ์	ใจข้อยข้าเค้
โอข้อยมาเสียใจ	เผิ่นจิงซ่งบ่คเจ้าไปมีบ่าวชมผู้อื่น
ลมโชนมา	หวิวหวิวแหล่งแสงลม
เบิ่งนกอ้อยก็ยั้งคงงอยอยู่เคียง	ข้อยระกำทนกล้ำกลืน
ไอ้แผ่นฟ้าจงเป็นพยานเจ้าแปรผันมาพื้นมาผืน	ใจข้อยข้าเค้

เอกพล สันวราช บุตรชายนายห้างต.เง็กชวนบันทึกเล่าถึงความตั้งใจในการแต่งเพลงของสุรพล สมบัติเจริญที่เขาได้เห็นเมื่อครั้งมาขอให้ช่วยสนับสนุนบันทึกแผ่นเสียงครั้งนั้นเอาไว้ว่า

“เนื่องจากเขาเขียนโน้ตเพลงไม่ได้ การคิดแต่งเพลงจึงใช้วิธีร้องเป็นคำร้อง และทำนองเพลงไปตามที่คิดขึ้นในขณะนั้น ปากร้องไปมือก็เคาะจังหวะไป เมื่อได้ประโยคคำร้องและทำนองเพลงตอนหนึ่ง เขาจะจดคำร้องนั้นลงบนกระดาษ ปฏิบัติเช่นนี้เรื่อยไป บางครั้งกลับย้อนมาร้องตอนต้นๆใหม่ ครงไหนที่ไม่ถูกใจหรือเห็นว่าไม่ไพเราะก็จะแก้ไขใหม่ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนกว่าจะถูกใจ ข้าพเจ้าเฝ้าสังเกตการคิดแต่งเพลงของเขาอยู่เสมอรู้สึกว่ามันองของเขาช่างเต็มไปด้วยเสียงเพลงเสียจริงๆ บางเพลงใช้เวลาคิดแต่งอยู่หลายวัน แต่บางเพลงก็พรุ้งพรูออกมาช่างรวดเร็วเหลือเกิน ที่ข้าพเจ้าอดไม่ได้ที่จะกล่าวชมเขาไว้ในที่นี้ก็คือ เขามีความทรงจำดีมาก เพลงทุกเพลงที่เขาคิดแต่งขึ้นมา เขาจะจดทำนองเพลงได้หมดทั้งๆที่ไม่ได้บันทึกโน้ตไว้เลย”²⁶

²⁵ เจนภ จบกระบวนวรรณ, “สุรพล สมบัติเจริญกับเพลงดกสำรวง,” อนุปนิทัศน์ 12 (มิถุนายน 2530) : 25-32.

²⁶ เรื่องเดียวกัน

จากเพลงซุกซนของกุมภาพันธ์ทำให้ชื่อเสียงของตุรพล สมบัติเจริญได้เป็นที่รู้จักของผู้ฟังเพลงในสังคมขึ้นมาในระดับหนึ่ง ในราวปีพ.ศ.2503 เขาได้แต่งเพลงไหนว่าไม่ลืมให้ผ่องศรี วรรณุชร้อง แก่กับเพลงไม่ลืมที่สำเนียง ม่วงทองแต่งให้เขาร้องมาก่อนแต่ไม่ดัง และด้วยเพลงดังกล่าวนี้ทำให้ตุรพล สมบัติเจริญและผ่องศรี วรรณุชโด่งดังขึ้นมาด้วยกันทั้งคู่

เพลงไหนว่าไม่ลืม ขับร้องโดยผ่องศรี วรรณุช

ไหนว่าไม่ลืม... ไม่ลืมไม่เลือนเหมือนเดือนคู่ฟ้า

ไม่ทันแสงเดือนจะเลือนหลักคดียอ ไม่ทันเมฆน้อยจะคล้อยผ่านตา

ไม่ทันตะวันลับฟ้าก็ลืม

(ผู้ชายนะ ไช้ผู้ชาย ไม่ทันเท่าไรก็ลืม)

ไหนว่าไม่ลืม... ไม่ลืมไม่เลือนชั่วเดือนและปี

ไม่จริงเหมือนคำพูดเคยสักครั้ง ไม่จริงเหมือนดังพูดเคยสักที

ไม่ทันถึงปีแล้วพี่ก็ลืม

(ไม่ทันถึงพี่ก็ลืม)

นำคำผู้ชาย พูดง่ายฟังยาก (ผู้ชายนะ ไช้ผู้ชาย)

พูดจาซ้ำซากปากว่าไม่ลืม(ปากว่าไม่ลืม ไม่ลืม)

พอมีรักสองมาครองอกเขา ก็พลันทิ้งเราเปลี่ยนใจหลงลืม

นี่แหละนิสัยผู้ชายชอบลืม

(ผู้ชายนะ ไช้ผู้ชาย ไม่ทันเท่าไรก็ลืม)

ไหนว่าไม่ลืม... ไม่ลืมสัญญาที่เคยผูกพัน

จะเอาแน่นอนอะไรกับเขา เมื่อยามใกล้เราก็ทำปากหวาน

พูดพร่ำรำพันว่าจะไม่ลืม

(ผู้ชายนะ ไช้ผู้ชาย ไม่ทันเท่าไรก็ลืม ผู้ชายนะ ไช้ผู้ชาย

ไม่ทันเท่าไรก็ลืม ผู้ชายนะ ไช้ผู้ชาย ไม่ทันเท่าไรก็ลืม)

ไหนว่าไม่ลืม...

ตุรพล สมบัติเจริญยังจะได้แต่งเพลงร้องแก่อีกเพลงหนึ่งตามมาคือเพลงลืมไม่ลงซึ่งขับร้องเองด้วย เพลงลืมไม่ลง

ไม่ลืม ไม่ลืมไม่เลือนเหมือนเดือนคู่ฟ้า ไม่ลืมรตรรักที่เคยฝากฝัง

ไม่ลืมความหลังที่เคยผ่านมา จวบจนชีวาสิ้นก็ ไม่ลืม(ไม่ลืมไม่ลืมไม่ลืมๆๆ)

ไม่ลืม ไม่ลืมไม่เลือนชั่วเดือนและปี ไม่ลืมรักเราที่เคยสุขสันต์

ไม่ลืมความฝันเมื่อครั้งก่อนนี้ ก็เดือนก็ปีฉันก็ ไม่ลืม(ไม่ลืมไม่ลืมไม่ลืม)

ขอเพียงแต่ขออย่าผลอลืมก่อน (อย่าลืมอย่าลืมอย่าลืม)

ส่วนฉันแน่นอนไม่เคยจะลืม(ไม่เคย ไม่เคยจะลืม)ยังจำรตรหวานอันซึ่งซ่านใจ

ไม่เคยแหงนหน้าเปลี่ยนใจหลงลืม คุณลืมเพียงนี้หรือพี่จะลืม(ไม่ลืมไม่ลืมไม่ลืมๆๆ)

ไม่ลืม ไม่ลืมสัญญาที่เคยผูกพัน ว่าเราสองคนจะครองมันหมาย

กอดคอกันตายไม่คลายจากกัน ตราบสิ้นชีวิตฉันก็ไม่ลืม(ไม่ลืมไม่ลืมไม่ลืม)

การร้องเพลงแก้กันนี้ พยงค์ มุกดาเล่าว่าการจะร้องเพลงแก้กันต้องเป็นคนละเนื้อคนละทำนอง แต่สุรพล สมบัติเจริญเป็นคนทำเพลงแก้ในทำนองเดียวกันขึ้น ก่อนจะร้องเพลงแก้กับ ผ่องศรี วรนุช สุรพลเคยร้องเพลงได้กับเบญจมินทร์ซึ่งหาว่าสุรพลร้องเพลงเลียนแบบ และการร้องเพลงแก้คู่กับผ่องศรีถือเป็นชายหญิงที่ร้องเพลงแก้กันคู่แรกและหลายเพลงก็โด่งดังมาก จากนั้นก็มีนักร้องคู่กันหลายคน เช่น ชัยชนะ บุญนะโชติกับศรีสองงค์ ศรีเนตรเป็นต้น^๗

สุรพล สมบัติเจริญยังได้แต่งเพลงแก้ให้กับนักร้องในวงดนตรีของเขาเป็นจำนวนมากหลายเพลง ซึ่งลักษณะเพลงร้องแก้กันนี้อาจถือเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่โดดเด่นของวงดนตรีสุรพล สมบัติเจริญ ดังเช่นเพลงหมั่นไส้ที่เขาแต่งให้นักร้องหญิงในวงดนตรีของเขาร้องแก้เพลงเสียไว้ที่เขาร้องล้อเลียนการแต่งตัวของผู้หญิงสมัยใหม่ ที่ว่า

หมั่นไส้จริงจังจริง	ก่อนผู้หญิงท้วงติงว่ากล่าว
นี่ละหนานี่หนาคคนเรา	มันเรื่องของเราไม่น่ากล่าวเปรียบเปรย
จะมุงสั้นหรือฉันมุงยาว	จะขาดำขาขาวเห็นแล้วควรเฉยเฉย
ขาขาวขาขากี่ขาฉัน	จะต่างคำช่างมันไม่หนักกระบาลใครเลย
หมั่นไส้เต็มทน	ยิ่งพวกขั้บรยยนต์ตามถนนหนทาง
มัวแค้นมองมัวแค้นองขามแม่นาง	ใจลอยแคว้งคว้างจนลืมทางหมดเลย
ขอเดือนเพื่อนแท้ก็ทุกคน	อย่ามีน้อยคนตาสี่คนเหมือนสุรพลนักร้อง
ช่วย จะช่วยกันทุกคน	ถ้ามีน้อยคนตาสี่คนรดต้องชนกันคามเคย
หมั่นไส้เหลือเกิน	ก็ยังมีเงินฉันจะซื้อของฉันใส่
ไม่ใช่เรื่องไม่ใช่เรื่องของใคร	ทุทโธผู้ชายช่างปากร้ายจังเลย
ฉันละผ้าถุงหันมามุงมินิสเกิด	จะปิดหรือเปิดเห็นแล้วควรเฉยเฉย
หากเดี๋ยวนี้มีตามล้อ	แม่จะนั่งชุกอให้ตัวงอหมดเลย

เพลงอื่นๆ อาทิ เพลงคนดีของแม่(ศรีไพร ลูกราชบุรี) แก้กับ เพลงแน่ต้องมาขอ (สกาเวเดือน ไตรชนบุญ เพลงอุตรดิตถ์(ศรีไพร ลูกราชบุรี) แก้กับ เพลงสาวอุตรดิตถ์(สกาเวเดือน ไตรชนบุญ) เพลงสามพราน(ศึกดีชาย วันชัย) แก้กับ เพลงสามพราน(สกาเวเดือน ไตรชนบุญ)

^๗ คำให้สัมภาษณ์ของพยงค์ มุกดา ในรายการครั้งที่ 198 “คุยกับนักร้องเพลงลูกทุ่ง”(วันศุกร์ที่ 15 กรกฎาคม 2526) เทปบันทึกเสียงของศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพจำกัด สาขาสะพานผ่านฟ้า

เพลงสาวท่าทาง(ละอองดาว โสทรบุญ)แก้กับ เพลงไม้ส้มท่าทาง(พนมไพร ลูกเพชร)เพลงหนุ่มบ้านแพน(แพน นครปฐม) แก้กับ เพลงสงสารพี่แทน(นางเยาว์ ดาวสุพรรณ) เพลงไม้ส้มสวนแดง(แสงจันทร์ ดาวลอย) แก้กับเพลงสาวสวนแดง(สุรพล สมบัติเจริญ) ฯลฯ

ห้องศรี วรรณขันธ์ร้องเพลงแก้กับสุรพล สมบัติเจริญหลายเพลงจนเป็นคู่พระคู่นางที่คอยชูโรงเรียกความสนใจจากผู้ชมผู้ฟังที่เข้ามาดูการแสดงของวงดนตรีอย่างถล่มทลาย สำหรับห้องศรี วรรณ(5 มิถุนายน 2482-ปัจจุบัน)²² เป็นชาวอม.มโนรมย์ จ.ชัยนาท ครอบครัวมีอาชีพทำไร่พอเรียนจบชั้นม.3ก็ได้หันเหชีวิตมาร่วมอยู่กับคณะละครเร่ชื่อคณะคุณหนูเป็นละครเร่แสดงอยู่ทางภาคเหนือตอนล่าง โดยเธอเป็นคนชักฉากบ้าง วิ่งช่วยซื้อของและทำงานจิปาตะ และเธอได้มีโอกาสฝึกฝนการร้องเพลงกับวัลลภ วิชชุกรไปด้วย จากนั้นวัลลภ วิชชุกรได้พาเข้ากรุงเทพฯมาฝากตัวให้เป็นลูกศิษย์มงคล อดิชาติกุล ห้องศรี วรรณไม่ได้ร้องเพลงประจำอยู่วงดนตรีใดแต่จะตระเวนร้องไปกับวงดนตรีต่างๆหลายวง รวมทั้งวงดนตรีสุรพล สมบัติเจริญด้วยและสุรพล สมบัติเจริญยังได้แต่งเพลงให้เธอขับร้องหลายเพลง ดังเช่นเพลงกรุงเทพฯและเพลงคว่นพิศวาสก็แต่งขึ้นจากคำบอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับชีวิตจริงของเธอ

“สุรพลเป็นคนหัวทันทสมัย สมมติในยุคนั้นมีอะไรขึ้นมา แกก็จะเอามาแต่งเป็นเพลง เช่นมีคนชอบใส่ถุงน่อง ใส่กระโปรงสั้น แกก็จะแต่งและเปรียบเทียบกับเลย เพราะหัวแกทันสมัย ระหว่างนั่งรถไปแสดง แกจะมองภาพต่างๆ เมื่อเห็นทุ่งนาเว้งว่าง แกจะคิดเป็นจินตนาการออกมา บางครั้งแกไปได้ประสบการณ์อะไรจากสิ่งที่เห็นมานี่ ชีวิตของคน อย่างเวลาแต่งเพลง เพราะแกเห็นชีวิตของพี่ที่ผิดหวังมา พี่ก็เล่าให้แกฟัง เอาเพลงนี้นะพี่พล พี่ เพลงแต่งเนื้อหาอย่างนี้นะ ชีวิตที่ผิดหวัง เพลงกรุงเทพฯ พี่ชอบมาก เพราะอะไร นี่หนูเข้ามากรุงเทพฯ หนูคิดว่ากรุงเทพฯนี้มันคงจะทำให้หนูสบาย แต่งจริงๆ แล้วทำให้ดีได้ ทำให้คนชั่วได้ มันอยู่กับสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่กรุงเทพฯจะทำให้คนเสียหมด ขึ้นกับตัวเรา พี่ก็บอกแต่งเพลงนี้นะ ความที่ไม่ฝันอยากจะทำกรุงเทพฯ เสร็จแล้วต้องมาผิดหวัง มีแฟนแฟนนอกใจ อะไรต่ออะไรอย่างนี้ พี่พลเขาก็รู้ดี แกเลยแต่งเพลงนี้ให้แต่งคว่นพิศวาส เราต้องจากกันละนะ ไม่มีโอกาสได้เจอกันแล้ว ตอนนั้นพอแฟนพี่เลิกกันไปแล้ว พี่ก็ตั้งใจจะกลับบ้านนอก เพราะ

²² คำให้สัมภาษณ์ของห้องศรี วรรณ ในรายการครั้งที่ 360 “อมตะเพลงลูกทุ่งครั้งที่ 2” (วันศุกร์ที่ 10 ตุลาคม 2529) เทปบันทึกเสียงของศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาสะพานผ่านฟ้า

กรุงเทพฯ เราไม่รู้จักใคร ไปไหนก็ไปไม่ถูก ถ้าหากเราไม่มีเขา เราจะ
ไปไหนได้ แม่เราที่มาอยู่ด้วยก็คนบ้านนอก(ชาวชัยนาท)นี่ละ ที่พล
ก็เลยแต่งเพลงชีวิตจริงของพี่”^{๒๒}

เพลงกรุงเทพฯ

กรุงเทพฯ เมืองนี้นั้นมีความหลัง ครั้งในอดีตที่ฉันขอปิดเป็นเส้นขนาน
มิพานอยากพบ ไม่ขอเยี่ยมกราย หมายไปสยบ ทรายร่างฉันกลบดินสูญสิ้นวิญญาน
กรุงเทพฯ เมืองนี้มีมนต์ขลัง ผั่งใจให้คิด ที่ฉันหลงผิดคิดว่ามันสวย
หลงเพลินอยู่นาน ถลาคัวชั่วไปหัวใจตายด้าน กรุงเทพฯ ประหารฉันจนเสียนวล
สาวเหนือเข้าใจ สาวได้ข้าทรวง ตกบ่วงมารรัก ร้องไห้มานักจนนับไม่ถ้วน
เพราะกรุงเทพฯ มีมนต์ คลใจให้ทรวญ จึงต้องเสียนวลเพราะความใฝ่ฝัน
กรุงเทพฯ เมืองนี้มีอาถรรพ์ ฉันขอเข็ดแล้ว ปักใจแน่นแน่วไม่เหيوب
อีกแล้ว หนีเมืองสวรรค์ ขอเดือนเพ็ญห้อง เพศหญิงทุกท่านอย่าได้ใฝ่ฝันไปเลย
กรุงเทพฯ

เพลงควนพิศวาส

เสียงรดควนขบวนสุดท้าย แว่วดังฟังแล้วใจหายหัวใจนี้แทบขาด
พี่จำลาแล้วน้องแก้วต้องจำนิราศ คังถูกสายฟ้าฟาดหัวใจน้องจะขาดแล้ว
น้ำตาหลังรินรดหยดซ้ำ อาบนองสองปรางชุ่มฉ่ำแอ่อล้นท่วมพันดวงแก้ว
หัวใจสั่นหวิวเมื่อต้องลมฉิวพัดแผ่ว เสียงหวูดรดคังแว่วฟังแล้วมันบาดใจ
พี่จำน้องขอลาก่อน ลาแล้วเคหาห้องนอนที่เคยพักผ่อนอาศัย
น้องเป็นผู้แพ้ แพ้รักสุดห้ามหักใจ ขืนอยู่ดูหน้าพี่ไปน้องคงเข้าใจตายแน่พี่จำ
เสียงรดควนขบวนสุดท้าย บอกเดือนเหมือนกำหนดหมายหยาดน้ำตาไหลนองหน้า
ขออำลาแล้วดวงแก้วมณีล้ำค่า หากว่า मैंนชาติหน้ามีจริงค่อยเจอกัน...

สรุปผล สมบัติเจริญมักหยิบยกเรื่องราวแง่มุมต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมมาแต่งเป็นเพลงและ
มักจะสอดแทรกแนวคิดหรือทรรศนะในการมองสังคมของเขาเข้าไปด้วยเสมอ ดังเช่น การกล่าว
คำหนิ สังสอนรวมทั้งการกล่าวล้อเลียนและเสียดสีหญิงชาวไทยที่รับวัฒนธรรมตะวันตกโดยเห็น
ว่าเป็นสิ่งทันสมัย แสดงความเป็นผู้มีรสนิยมสูง ไม่คำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรม
ของสังคมไทย ดังบทเพลงหนุ่มเห่อแฟน เพลงสาวสมัยใหม่ เพลงเสียใจใส่ ฯลฯ ซึ่งบทเพลงที่
กล่าวติเตียนหรือล้อเลียนเสียดสีในลีลาของเขาฟังแล้วตกขบขันมากกว่าจะทำให้โกรธหรือฟัง

^{๒๒} เลิศชาย คชบุท, “พื้นเกร็ดชีวิตราชาเพลงลูกทุ่ง สุรพล สมบัติเจริญ อัจฉริยะในการ
แต่ง ร้องเพลง แคนนี่ส์ ‘ขี้คิด’ “ชะมัดขาด”ไทยลูกทุ่ง(กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2538),
หน้า 123.

แล้วเกิดความเครียดกับชีวิตมากขึ้น อีกทั้งบทเพลงจำนวนมากของเขาเป็นทำนองร่าวกพื้นบ้าน ทำนองสนุกๆอยู่แล้ว บทเพลงที่สุรพล สมบัติเจริญแต่งขึ้นจึงสามารถก่อให้เกิดความพึงพอใจ เป็นที่นิยมของผู้ฟังโดยทั่วกัน หรือแม้แต่เรื่องที่เป็นปัญหาชีวิต เช่นเรื่องเศรษฐกิจเงินทองเขาก็ นำเสนอเป็นบทเพลงที่สนุกสนานตามลีลาของเขา ดังเช่น เพลงเศรษฐกิจเงินกับ

ไอ้ยกลุ่มเหลือเกินมีเงินไม่รู้จะเอาไปไว้ที่ไหน

จะฝากแบงก์หรือก็กลัวเงินหายจะฝังดินไว้ก็กลัวไส้เดือนเอาไปกิน

ไอ้ยกลุ่มเสียจังมีแต่ทางได้เงินไม่รู้จักสิ้น

อยากซื้อรถไ้ที่มันมีปีกบินเพราะคนเขาหมิ่นว่าเรานั้นมันยากจน

รวยผมรวยกว่านี้สักหน่อยจะเอาแบงก์ร้อยเที่ยวเดินแจกไปตามถนน

จะหาอิเหนามาเคียงคู่วันละร้อยคนจะซื้อรถยนต์ให้เธอนั้นขี้คนละคัน

ไอ้ยกลุ่มเสียจังยิ่งรวยก็ยิ่งมีเงินตั้งหลายล้าน

กลุ่มเหลือเกินผมกลัวใช้เงินไม่ทัน นั่งนับทั้งคืนทั้งวันจนหัวจะล้านอยู่แล้วเพราะเงิน

(นั่งนับทั้งคืนวันเงินก็บทั้งนั้นแหละคุณ)

เพลงอัฐยายบนมยาย

แม่ยายครับโปรดฟังทางนี้ ผมมีเงินอยู่ไม่ถึงหมื่น

ผมรักลูกสาวคุณแม่เต็มกลืนลูกสาวแม่อีกผมอยู่เต็มกลืน

แต่เงินผมมีครึ่งหมื่นพอจะเป็นลูกเขยได้หรือยัง

ผมรักลูกสาวของแม่เต็มทน ผมมันจนผมไม่ค่อยมีศดางค์

เห็นใจผมหน่อยอย่าปล่อยให้ผมผิดหวัง

อย่าให้ผมนอนฝันค้างอยู่เลยแม่เฮียแม่ยาย

แม่ยายครับอย่าเรียกสินสอดแพงนัก แม่ยายที่รักอย่าทำเป็นคนใจร้าย

ชาวบ้านเขาถือว่าแม่ใจคืออกจะคายช่วยออกสินสอดให้ผมก่อนจะได้ไหม

อัฐยายบนมยายไม่ซำก็คงมีหลานชายไว้เชย

ขอผ่อนเงินคาวนสักครึ่งได้ไหม รวยเมื่อไรแล้วผมจะให้หมดเลย

แล้วผมจะได้เป็นที่ตำแหน่งลูกเขย อย่าโกรธอย่าเกลียดผมเลยแม่เฮียแม่ยายใจดี

นอกจากการหยิบยกเรื่องราวทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงมาบอกเล่า ในบทเพลงพร้อมๆกับสอดแทรกทัศนะของเขาต่อเรื่องต่างๆนั้นแล้ว เขายังได้แต่งเพลงใน ลักษณะที่สร้างสัมพันธ์กับท้องถิ่นชนบทหลายลักษณะ ได้แก่ สารระเหือหาที่กล่าวถึงเรื่องราว ท้องถิ่นชนบท ซึ่งในลีลาการขับร้องของเขาบทเพลงจะค่อนข้างเป็นภาพที่ตี สนุกสนาน มีความ สุขสงบดังเช่น

เพลงเขมรไล่ควาย

เราชาวนาอยู่กับควาย พอหมดงานไถเราทุ่งฝูงควายคืนบ้าน(เฮ้ย เฮ้ย เฮ้ย)

พออาบน้ำควายสำราญ แล้วเสร็จการงานเบิกบานร้องเพลงรำวง(ชะ ชะ ชะ)
 เราชาวนาสุขสบาย คินค้ำเดือนหงายเราขีหลังควายร้องส่ง
 ฉาบฉิ่งทั้งกลองฆ้องโหม่งชะเท่งมวงรำวงแสนเพลิดเพลินใจ(ชะ ชะ ชะ ชะ)
 แม้นใครอิจฉามันนำหัวเราะ จะเยาะพวกเรามิได้
 ลมเย็นเย็นร้องเขมรไล่ควายแปลกใจควายมันไม่อาทร
 เจอกองนอนก่อนว่าคนว่าโง่งเป็นควาย โยไม่มีกอายุคำก่อน(ชะ ชะ ชะ ชะ)
 ควรชั่งยังใจไว้ก่อน โฉมแม่บังอรสิ้นนอนแล้ว ได้ขี่ควาย(เฮ้ย เฮ้ย เฮ้ย)

เพลงอีสานคืนกรุง

ที่อยู่อีสานบ่เคยพบพานเมืองกรุง เห็นแต่ห้องทุ่งเห็นเขามุงบ้านด้วยฟาง
 พอมาเมืองหลวงต้องตะลึงตาค้าง เห็นหลังคาบ้านเมืองมุงด้วยกระเบื้องสีแดง
 เมืองหลวงลานตาไปด้วยไฟฟ้ามากมี ไปไหนสักทีต้องนั่งแท็กซี่พกแบงค์
 จะกินอาหารหรือก็แสนจะแพง ต้องควักใบแดงกระเป๋านหึ่งเป็นมัน
 ที่อยู่อีสานเที่ยวทั้งวันทั้งคืน เก็บผักหักพินนึ่งหลังเกี่ยวนสุขสันต์
 ห้าสิบสตางค์เที่ยวไปได้ทั้งวัน ไม่เหมือนเมืองสวรรค์ต้องพกเงินพันตลอดปี

กล่าวเสียดสีผู้ที่ละทิ้งถิ่นฐานจากบ้านเกิดมาในเมือง เช่น

เพลงลูกชานา

ลูกชานาอย่างพี่	คงไม่มีหวัง
จะสู้ผู้มีสตางค์	เขาได้ยังงแม่คุณเออ

พี่เป็นลูกชานาหน้าตาดำ ผิวก็คล้ำเหลือเออ
 แดงกายไม่โก้จะเดินโชว์ก็เขย ไม่น่าควงเลยลูกชานา
 ลูกผู้มีเงินเขาร่ำรวยแสน ถ้าได้เกี่ยวแขนคงสบาย
 ไม่ต้องเลี้ยงควาย ให้เบือระอา
 อยู่กับพี่นึ่งเกี่ยวไม่มีแก่ง นื่องหวันเกรงขายหน้า
 เลยเข้าเมืองหลวงหาเสียดวงคิดว่า นึ่งเบนซ์เต๊ะทำลิ้มบ้านคง
 อย่างทำหยังนีกเลยแม่กาหลง ทำทะนงลิ้มตัวจะเข้าใจ
 อยู่บ้านนาเรานี้คิดมไป คงอยากรอยไซ้ใหม่จึงจากจร
 กลับบ้านนาเถิดหนา แก้วตาเอ๋ย
 อย่างหลงเลยลิ้มบ้าน มิวเพลิดสำราญไธ้งามงอน
 เมื่อยังสะยังสวยคนเล่าโลม เฝ้าชมโฉมเนื้ออ่อน
 เมื่อเข้าสิ้นสาวเขาก็หนีตาจร ทิ้งให้ร้าวรอนทิ้งให้บังอรต้องออกกรม

กล่าวถึงปัญหาที่เกิดในชนบทจากการขยายตัวของเศรษฐกิจทุนนิยมเช่น
 เพลงควายหาย

ที่นาแห่งนี้ก่อนเคยได้ไถอยู่เป็นประจำ พี่นาคู่มั่วทุกปีผมเคยไถทำไมหน่าย
แต่ปีกลายนี้ช่างมีโชคร้าย เหตุเพราะว่าเจ้าควายเกิดล้มเจ็บลงไป
คกมาปีนี้ทุ่งนาได้นำขุมถ่านักหนา ผมคิดไว้ว่าเข้าขึ้นไปนาไถให้สมใจ
คืนขึ้นคอนเข้าเจ้าควายหายไป ไม่รู้ว่าผู้ใดแอบค้อนควายคองกลางคืน
ชะ ชะ ชะ ใครวะขโมยควายไป ชวนคิดแค้นเป็นพินไฟผมไม่อาจฝัน
ชะ ชะ ชะ ใครลักกริบเอามาคืน ถ้ารู้ตัวเป็นโคนป็นรีบคืนเร็วไว
พวกหนังสือพิมพ์ช่วยลงข่าวที่ว่าควายคตสา ขโมยใจกล้าลักไปแล้วยังมีคืนมาให้
ช่วยลงแจ้งความข่าวด่วนเร็วไว ให้รีบคืนควายไปไม่สนใจเอาความเลย

ความลีลาเฉพาะตัวของสุรพล สมบัติเจริญนั้นจะร้องเพลงสนุกสนานและมองปัญหาให้ดู
เป็นเรื่องง่ายๆ ขณะที่อีกด้านหนึ่งนั้นบทเพลงที่สะท้อนชีวิตในลีลาที่แสดงความรู้สึกขบถ
ความรันทดของชาวชนบทมีจำนวนมากหลายเพลงที่แต่งให้กับลูกศิษย์หลายคนในวงดนตรีของเขา
ซึ่งก็เป็นลีลาการขับร้องของแต่ละคน นอกจากนี้เขายังได้สอดแทรกทำนองพื้นบ้านพื้นเมืองอื่นๆ
นอกจากเรื่องราวที่เป็นแนวเพลงตามถนัดของเขาด้วย ดังเช่น
เพลงกลับเถิดเรียม

เสียงนี้ที่ดังเรียมเอ๋ยเฝ้าฟังง่าได้หรือเปล่า

เสียงนี้เป็นเสียงบอกข่าวว่าข้ามารับเจ้ากลับสุพรรณ
พ่อแม่เฝ้าคอยว้าวควายไรรานาเฝ้านั้น ไม่มีใครเขาจัดการ
รีบกลับสุพรรณเสียเถิดเรียม

ข้านี้ตามเฝ้าจนแทบทั่วกรุงมุ่งมาหมายมัน
เกือบปีแล้วที่บุกบัน คามหาเฝ้านั้นผิวกร้านหม่นเกรียม
กลับเถิดสุพรรณอย่ามัวนั่งฝันเลยเรียม กลับไปแบกขอบ
แบกเสียม พลิกพื้นผืนนาคึกว่าอยู่กรุง

สุพรรณบ้านเราแม้จะเป็นห้องทุ่งนา เรียมเอ๋ยยังดีเสียกว่า
พอถึงเวลามีข้าวใส่ชั่ง อย่าหลงอยู่เลยสวรรค์เมืองฟ้าเมืองกรุง
กลับคืนบ้านนาบ้านทุ่ง มุ่งสู่สุพรรณเสียเถิดโฉมงาม

แถวนี้มีคนเป็นหญิงชื่อเรียมอยู่บ้างหรือเปล่า
หากพบคุณช่วยบอกข่าวว่าคนสุพรรณนั้นเขามาตาม
ให้กลับสุพรรณบ้านเดิมเสียเถิดนงราม
อย่าให้เขาคอยติดตามอยู่เลยคนงามจังหวัดสุพรรณ

เพลงนี้ขับร้องโดยเมืองมนต์ สมบัติเจริญ หรือจตุณ สุจริต (พ.ศ.2481-2513) เกิดใน
ครอบครัวชาวนาบ้านบางศาล ต.คอนกระดัง อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี เรียนทางธรรมจนจบระดับนัก
ธรรมเอก ด้วยใจรักทางการร้องรำทำเพลงจึงได้เดินทางมุ่งหน้ามาฝากตัวเป็นศิษย์สุรพล

สมบัติเจริญ ซึ่งสรุปผล สมบัติเจริญยกย่องเสมอด้วยน้องชายบุญธรรมและให้ใช้นามสกุลพร้อมกับตั้งชื่อให้ใหม่ว่าเมืองมนต์ สมบัติเจริญ เพลงนี้เป็นเพลงแรกที่สรุปผล สมบัติเจริญแต่งให้ขับร้อง และก็เป็นเพลงโด่งดังของเขาคือ⁹⁰

เพลงคำเดือนของพี่

ก่อนจะอำลาน้องนางบ้านนาของพี่ น้องเฮ้ยโปรดฟังให้ดี
คำเดือนของพี่นี้มาจากใจ พี่ห่างเพียงตัว หัวใจพี่นี้อยู่ใกล้
ถึงแม้พี่จะห่างไกล มิใช่ว่าใจพี่จะห่างตาม

ก่อนจะอำลาน้ำตาพี่รินไหลร่วง
แสนรักแสนห่วงพุ่มพวงจนทรวงนี่ยอกเหมือนเหน็บด้วยหนาม
เจ็บแสนแปลบใจเหลือทนจนมิอาจห้าม
ก่อนลาน้องแม่โหมงามพี่ขอห้ามเดือนตักนิตถิดกลอย
(ท่านองรานิกเถลิง)

ช่างเหน็บแถมแถมประชด อรุณเฮ้ยแบบบทของแม่ช่างหยดช่างช้อย
ไอ้นกเขาที่เคยหน่ออย่าเลยลิ้มคู่ แม่นกเขาที่เคยคู่อยู่ที่คูโคนบ้อย
แค้นที่พี่เคยจูบหน่อเคยจูบเคยคล้ำ น้องจงถนอมแค้นงามอย่าให้มันซ้ำเป็นรอย
อย่าให้เป็นขีดเป็นข่วนอย่าให้ผิวนวลน้องคล้ำ แค้นตรงไหนที่มันค้ำน้อง
จงถนอมมันหน่อย น้องจงเอาแป้งคอยจูบ อย่าให้ใครจูบซ้ำรอย
ก่อนจะอำลาน้องนางบ้านนาของพี่ น้องเฮ้ยโปรดฟังให้ดี
คำเดือนของพี่แม้มีคำน้อย โปรดจงทำตามแม้วันละนิตละหน่อย
น้องจะมีค่าเลิศลอยสูงกว่าเพชรพลอยเป็นดาวบ้านนา

เพลงนี้ขับร้องโดยไพรวลัย ลูกเพชรหรือนายสมนึก นิลเขียว(17 ธันวาคม 2484-ปัจจุบัน) เป็นชาวจังหวัดเพชรบุรี หนีพ่อเข้ากรุงเทพฯเพราะอยากเป็นนักร้องและสามารถร้องประกวดชนะเลิศทำให้สมพงษ์ วงศ์รักไทยแห่งวงดนตรีบางกอกชชะชะซ่ารับเข้าประจำวงประมาณพ.ศ. 2502 ต่อมาวงดนตรีบางกอกชชะชะซ่ายุบวง สมพงษ์ วงศ์รักไทยจึงทำมาฝากไว้กับสรุปผล สมบัติเจริญ(ประมาณปี2503) ไพรวลัย ลูกเพชรนั้นเคยเล่นดนตรีไทยประจำคณะลิเกจึงมีความสามารถทางการร้องและเล่นดนตรีไทยอีกทั้งยังร้องกลอนลิเกได้อีกด้วย⁹¹ เมื่อมาเป็นนักร้องประจำวง

⁹⁰ เจนภพ จบกระบวนวรรณ, "เพลงแรกในชีวิตของเมืองมนต์ สมบัติเจริญ," สยามรัฐ 38 (3 กันยายน 2530) :13.

⁹¹ เจนภพ จบกระบวนวรรณ, "ไพรวลัย ลูกเพชร ศิลปินอีกคนที่กำลังร้องขอความเห็นใจ," สยามรัฐ 39(4 สิงหาคม 2531) : 13.

คนตรีสุรพล สมบัติเจริญ สุรพล สมบัติเจริญแต่งเพลงให้ร้องหลายเพลงดังเช่นเพลงแรกคือเพลง
เพลงเสียงจากไพรวัลย์ซึ่งเสมือนเป็นเพลงประจำตัวของเขาที่มีเนื้อร้องว่า

(ไพรวัลย์พูด) ที่รัก ขณะนี้เธอกำลังหลับหรือตื่น
ถ้าหากว่าเธอกำลังหลับก็ขอให้เธอหลับฝันถึงพี่บ้าง
ถ้าหากว่าเธอตื่น จำเสียงพี่ได้ไหมจะที่รักว่าเสียงนี่คือใคร
ถ้าหากว่าเธอจำเสียงพี่ไม่ได้ พี่จะบอกเธอด้วยเพลงนี้ยังงั้นละ ฟังนะจะ ที่รัก
(เพลง) พี่คือไพรวัลย์ น้องจำจำเสียงได้ไหม
ถึงพี่จะอยู่แสนไกล แต่ใจพี่อยู่ใกล้เธอ
ฟังเพลงพี่หน่อย อย่าเพิ่งเหงาหงอยละเมอ
อย่าให้พี่ต้องร้องเก้อ ผลอกายอยู่เพียงลำพัง

.....

เพลงรอยไถ

พื้นดินแห่งนี้มีรอยไถตาก รอยนี้ข้าเคยได้ฝาก
ความทุกข์ยากไว้ด้วยรอยไถ แม้จะเกือบปีถึงจะมีรอยคนไถใหม่
แต่นานี้ข้าทิ้งไปเพราะหมดกำลังใจที่จะทำ
พื้นดินแห่งนี้เคยมีอดีต เป็นเหมือนรอยเดือนที่ขีดด้วยคมมีด
กริดใจให้ข้า แม้จะเกือบปี รอยไถนี้ข้าเคยจดจำ สุดทนเหลือที่จะทำหวาน
และคำทำมันต่อไป
(เพลงเรือ) เห็นผืนนาแล้วพาเศร้า ซากรอยไถเก่ายังเตือนใจ
รอยเขี่ยรอยนี้ที่ข้าเคยไถตากหวานคำข้าซอกยังจำได้
สองคนกับน้องพี่ยังร้องเพลงให้ฟัง สุขใจเสียจึ่งสองตาบ
น้องเคยชมพี่ว่าเป็นคนขยัน พี่ก็ชมน้องนั่นสวยเหลือใจ
ชีวิตชีวาของเรานั้นหนาสุขสันต์ ข้าวใหม่ปลามัน แกงไถ่
พอถึงหน้าไถน้องก็ไถเคียงข้าง ถึงหน้าเกี่ยวนวลนาง
เกี่ยวใกล้ๆพอข้าวเกิดผลสองคนรีบมุ่งขนข้าวใส่ยุ้งเก็บไว้ขาย
มีเงินล้านเหลือเพราะพี่เชื่อนวลน้อง เก็บเอาไปซื้อทองให้น้อง
ใส่น้องบอกกับพี่ว่าน้องนี่อยากได้บุญ พี่จึงถามแม่คุณว่าทำอย่างไร
น้องให้พี่บวชให้น้องสักพรรษาเพื่อเป็นญาติศาสนาจะได้ไหม
เพราะความรักน้องพี่จึงไม่ขiongไม่ขัด พี่จึงรีบเตรียมจัดซื้อผ้าไตร
ช่างดีจริงนะแม่คุณจะของพี่ บวชเพียงแค่นี้จะเป็นไร
พี่บอกกับน้องงออยู่กับห้องกับหอ อย่าได้ไปติดต่อกับชายใด
พี่ลาสิกขาที่จะมาหาน้อง เพียงสามเดือนอย่าหมองอย่าร้องไห้

ที่บวชเป็นพระแม่คุณจีระงโศบาทร เมื่อพี่ออกโปรดสัตว์จึงจำไว้
เหมือนนางสังหรมเมื่อตอนที่พี่บวช อุปัชฌาย์คู่สวดท่านร้องไห้
ไม่ถึงพรรษาพี่หลับตาฝันเห็น ฝันว่าแม่เนื้อเอ็นเข้าอกใจ
เพราะหนุ่มเมืองหลวงเขาเข้ามาทวงค่าเช่า ค่าที่นาค้ำง่าก็ยังไม่ได้ให้
พี่ฝันว่าเขาไม่เอาค่าเช่าเป็นเงินทองขอแต่เพียงให้น้องตามเขาไป
พี่ตกใจตื่นลุกขึ้นปลงอาบัติ ตื่นเช้าบิณฑบาต ไม่เห็นสายใจ
พอผมกลับวัดผมเข้าไปหาอุปัชฌาย์ บอกว่าผมขอลาสิกขาไป
ผมเที่ยวคั่นคั่นไปจนถึงบางกอก ปากตะโกนร้องบอกเมียอยู่ไหน
ที่นั่งแถวนี้โปรดจงเห็นใจ ผมชื่อกังวาลไพร เห็นเมียผมบ้างไหมเอ๋ย

เพลงรอยไถขับร้องโดยกังวาลไพร ลูกเพชร หรือปัญญา รุไพศุภย์(28 มกราคม 2487-
ปัจจุบัน)²² เป็นชาวจังหวัดเพชรบุรี ครอบครัวประกอบอาชีพทำสวน หลังจากเรียนจบชั้นมัธยม
ที่จังหวัดเพชรบุรีเพื่อนชวนมาสมัครเป็นนักร้องแบบไม่ค่อยมั่นใจเท่าไร แต่พอประกวดออกมา
ได้ใน3ทำให้เข้ามาเป็นนักร้องประจำวงดนตรีสุรพล สมบัติเจริญตั้งแต่ประมาณปีพ.ศ.2506-07
จนกระทั่งสุรพล สมบัติเจริญเสียชีวิต เพลงรอยไถนี้เป็นเพลงที่สอง เพลงแรกที่สุรพล สมบัติ
เจริญแต่งให้ขับร้องคือเพลงเสียงสะท้อนของเด็กเพชรที่บ่งบอกถึงถิ่นที่มาของกังวาลไพร ลูก
เพชรที่มาจากเพชรบุรีจังหวัดที่มีการทำน้ำตาลมะพร้าวกันมาก สุรพล สมบัติเจริญแต่งให้เป็น
เพลงแนะนำตัวหรือฝากตัวกับผู้ฟังแฟนเพลงเช่นเดียวกันกับที่เขามักจะแต่งให้กับนักร้องลูกวง
คนอื่นๆด้วย เพลงเสียงสะท้อนจากเด็กเพชรมีเนื้อร้องว่า

ผมเด็กบ้านนอกขอบอกท่านตรงๆ ศักดิ์ศรีผมไม่สูงส่ง
เพราะอยู่ในคงของแคนน้ำตาล เข้ามาเมืองหลวงทั้งๆที่ใจห่วงบ้าน
ละทิ้งกระบอกเพราะผมต้องการอยากมาร้องเพลง

ผมเด็กเมืองเพชรอย่าขีดผมเลยนะคุณ ชื่อเสียงยังไม่หอมกรุ่น
ท่านโปรดการดูผมเถิดอย่าเกรง โปรดจงอภัยเพราะผมยังร้องไม่เก่ง
หากได้เป็นนายนักร้องพี่น้องคงจะดีใจ
(ต้นรามิเกลิงลิเก) ผมเป็นตัวแทนจากเพชร ถึงเสียงจะไม่เด็ดเหมือนคนก่อน
ผมขอกราบเท้าอ่อนวอน โปรดฟังผมก่อนท่านทั้งหลาย
ท่านที่เปิดเครื่องรับฟังอีกทั้งที่นั่งอยู่ที่นี้ ปีเสียงเด็กเพชรบุรี
มีนามว่ากังวานไพร กังวานไพร นามนี้คุณครูสุรพลเขาตั้ง

²² คำให้สัมภาษณ์ของกังวาลไพร ลูกเพชร ในรายการครั้งที่ 391 (อมตะเพลงลูกทุ่งครั้งที่
4” (วันศุกร์ที่ 29 พฤษภาคม 2530) เทปบันทึกเสียงของศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด
สาขาสะพานผ่านฟ้า

ถ้าหากต่อไปผมตั้งแล้วท่านผู้ฟังเข้าใจ คนอย่างผมคนชื่อนับถือครูบาอาจารย์
ผมขอให้สัจย์ปฏิญาณต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ถ้าหากผมเป็นคนคบ
ขอให้ผมหมดชื่อเสียง อย่าให้อยู่เหลือแม้เพียงเสียงที่ไพเราะแจ่มใส
ชีวิตของผมยากจน ผมเคยทุกข์ทนมามากชีวิตของผมลำบาก
แทบจะไม่อยากสาขยาย อรุโณทัยยังไม่ออก ผมหิวกระบอกน้ำตาล
หวังเพียงอย่างเดียว น้ำหวาน อุดร่าห์ป่ายป็นขึ้น ไป สองมือผมป่านป็นคัน
ทนขึ้นไปปาดปลายวง หยอดหนึ่งน้ำตาลไหลร่วง โชเอ๋ยน้ำตาลผมไหล
ผมมาขอทานชื่อเสียงพี่น้องทั้งหลายอย่าเกียดงเห็นใจ

เพลงเด็กท้องถิ่น

ชีวิตเด็กท้องถิ่น เกิดมาท่ามกลางสายลมแสงแดด
อยู่กับพี่น้องร่วมท้องสองคนฝาแฝด ท่ามกลางสายลมแสงแดดที่แผดเผาอยู่กลางทุ่งนา
เข้าคืนขึ้นค้อนควายแบกไถ ไปทุ่งหวังมุงค้ำกล้า
กลิ่นโคลนสาบควายติดกายนำอายุขายหน้า มุงค้ำสวมค้ำไว้ค้ำ
วาสนาอาภัพอับจนเด็กท้องถิ่น เกิดมาช่างเหมือนมิกกรรม
คากแดดหน้าค้ำชอกซ้าห้วงอกเหลือทน
ใครจะว่าช่างเขาเพราะเรามันจน เกิดมาทั้งที่เป็นคนกลัวอะไรกับเรื่องจนมี
ชีวิตเด็กท้องถิ่น ศึกษาที่เพียงแค่ชั้นป.4
อักษรตัวก.ถึงข.พอแล้วน้องพี่ จะจนกันแค่นั้นหรือมี มีใจอยู่ที่ปริญญา

เพลงเด็กท้องถิ่นขับร้องโดยละอองดาว สกาวเดือน โสทรบุญ หรือจำปี-จำปา โสทรบุญ
(ตุลาคม 2491-ปัจจุบัน)⁹³ สองพี่น้องฝาแฝดมาจากครอบครัวชาวนาที่ต.โพรงอากาศ อ.บางน้ำ
เปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา เดินทางอย่างมุ่งมั่นที่จะเป็นนักร้องวงดนตรีสุรพล สมบัติเจริญตั้งแต่อายุ
ประมาณ 12-13 ปี ซึ่งสุรพล สมบัติเจริญก็ได้รับอุปการะเป็นบุตรบุญธรรมและฝึกฝนให้ร้องเพลง
ทั้งๆที่ร้องเพลงไม่เป็นกันมาก่อนเลย สุรพล สมบัติเจริญแต่งเพลงให้ร้องหลายเพลง เพลงเด็ก
ชาวนาเป็นการร้องคู่กันครั้งแรก เพลงที่สุรพล สมบัติเจริญแต่งให้เขอทั้งสองขับร้องและทำให้
เป็นที่รู้จักมากขึ้นได้แก่เพลงปัญหาหัวใจ(ร้องคนละท่อนในเพลงเดียวกัน)

(น้อง) พี่จำน้องขอลามหน้อยได้ไหม

(พี่) จะถามอะไรถามฉิพี่จะตอบให้

(น้อง) น้องอยากจะถามเรื่องความรัก เรื่องความใคร่ถ้าหากน้องพอใจ

⁹³ คำให้สัมภาษณ์ของละอองดาว สกาวเดือน โสทรบุญ ในรายการครั้งที่ 485 “อมตะ
เพลงลูกทุ่งครั้งที่ 7” (วันศุกร์ที่ 28 เมษายน 2532) เทปบันทึกเสียงของศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคาร
กรุงเทพ จำกัด สาขาสะพานผ่านฟ้า

จะเลือกผู้ชายแบบไหนกันดี...

(ท่านองรานิกเถิง)

(น้อง) ผู้ชายในโลกเรามี มันมีทั้งดีและชั่ว จะเลือกเอามาเป็นลูกเป็นสาว
จะต้องคิดให้ถ้วนถี่

(พี่) ถูกแล้วจะน้องจำ เพราะเราเกิดมาเป็นหญิง ถ้าหากไปเจอคนไม่รักจริง
แล้วจะยิ่งซ้ำทวี

.....

สรุปผล สมบัติเจริญยังสร้างสัมพันธ์กับท้องถิ่นด้วยการแต่งเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ
การเฉพาะ ดังเช่น เพลงเดือนหงายที่ริมโขง

ไอ้เวียงจันทน์ แคนนี่ฉันเคยได้ไป

ไอ้เวียงวิไล แคนทีฉันนั้นเคยได้พัก เจอะคนรักที่เวียงราศรี

ไอ้เวียงจันทน์ คืนนั้นเดือนหงายแจ่มฟ้าทอแสงมากระทบลำโขง

โขงเข้าเอยไหลเอื่อยไหลเรื่อยเป็นลำคดโค้ง เหมือนเชื่อมโยงหัวใจพี่ให้รักเข้าจนสิ้นชีวา

เจอะเจ้าพี่ตามฝากฮัก พี่พักเข้าด้วยสายคาใจว่าพี่จะเข้าสู่

ฮักหนูพี่จึงข้ามมาเห็นเดือนเจิดจ้าที่ริมฝั่งโขง พี่จึงทอโยงสายเรือ

จับรดท่าเรือมาหาขวัญใจ

เจอะเจ้าพี่ตามฝากฮักน้องรักฮักพี่บ้างไหม พี่ถามว่าฮักพี่มีเข้าตอบว่าฮักพี่หลาย

พี่ถามว่าฮักเท่าใดเข้าตอบว่าฮักเท่าฟ้า ไอ้ขวัญคาๆของเรียมนี้เอ๋ยแม่ขนางอนผู้งามเอย

ไอ้เวียงจันทน์ แคนนี่ฉันเคยได้ไป

ไอ้เวียงวิไล แคนทีฉันนั้นเคยได้พัก เจอะคนรักก็ทีเวียงราศรี

เจอะกันเพียงเดียวเดียว เกลียวรักยังไม่ทันทวี

อย่าเพิ่งนึกคำว่าพี่หน้ายหน้านี้ น้องเอ๋ยคนดีเป็นเพราะหน้าที่จึงทำให้พี่ต้องจากเวียงจันทน์

ท้องถิ่นภูมิภาคต่างๆไม่ว่าจะเป็นภาคเหนือ ภาคอีสานหรือภาคใต้ และที่ต่างๆในภาค
กลางก็ไม่วั้นที่จะกล่าวถึงด้วยโดยเขากำหนดให้ตนเองเป็นคนภาคกลางที่เดินทางไปถึงและเกิด
ความประทับใจในทีนั้นๆไม่ว่าบรรยากาศของสถานที่หรือโดยเฉพาะผู้หญิงซึ่งมีหมดทุกภูมิภาค
ดังมีบทเพลงที่กล่าวถึงความรักของหนุ่มภาคกลางกับสาวชาวเหนือ เช่นเพลงคนไต้ใจซื่อ

เมื่อพี่ได้มาเวียงเหนือ งามเหลือจริงแม่ขวัญอ่อน

โยเข้ามาควนศักรอน ฟังคำพี่ก่อนอย่าร้อนรุ่มใจ

คนไต้ใจซื่ออย่างนี้ คนดีน้องเกรงไปได้

คนไต้ไม่เคยหลอกใคร(ซ้ำ) น้องจงเชื่อใจพี่หน้อยคนดี

ตัวพี่ไม่เคยมิน้อย ใจน้อยจริงนะน้องพี่

รักเจ้าเทียบเท่าชีวิต(ซ้ำ) เชื่อคำของพี่เถิดแก้วตา

พี่นี่รักจริง พี่ไม่ทอดทิ้งเจ้าทรอกหนา
 จะหาผู้ใหญ่มา(ซ้ำ) น้องจงตั้งคารอคอยพี่มาเวียงเหนือ
 หมู่ภาคกลาง ไปรักใคร่ชอบพอกับสาวอีสาน ได้แก่เพลงมนต์รักจากอีสาน
 หัวดินแดนร้อยพันหมื่นแคว้นที่เคยพบมา บ่ครึ่งคราเหมือนดังข้อยมาเที่ยวอีสาน
 ป่าดงพฤษภพงศตสวย หัวยคล่องหนองบึงดำธาร
 เทียวเพลลิ่งใจ ชมเบาชมไพรสำราญ
 ช่างงามแสนเหมือนแคว้นวิมาน โสภณาลัยด้วยพรณพฤษภา
 แคว่เพลงแคนหัวใจสุขแสนเมื่อยามข้อยฟัง แคว่แคนมาเหมือนดังข้อยฟังเพลงสวรรค์
 สุขใจหาใดจะเหมือน เมื่อยามแสงจันทร์เือนหล้า
 โย้นวลเออย ข้อยนี้บ่เคยได้มา
 เทียวอีสานสำราญอุรา พบพักตร์สักบณาคิดคราครึ่งใจ
 ช่างงามจริงสวยเกินกว่าหญิงที่เคยพบมา ดังบุญพาข้อยมาให้เจอยอดหญิง
 ร่างนางสำอางค์ฉนิคนาย จะมองไหนองงามทุกสิ่ง
 ข้อยได้ฟัง คำว่าเจ้า ไพรเพราะยัง
 คั่งไซ่ทองคล้อยใจประวิง หมายถึงใกล้อิงแอบแนบนวนนาง
 โย้ทราชมเขยข้อยยังบ่เคยซักไฟ โย้ทราชม้วยหัวใจข้อยซักเจ้าหลาย
 โปรคจงเมตตาเถิดน้อง ข้อยปองซักเจ้าบ่หน่าย
 ถิ่นอีสาน ข้อยบอฮิดเป็นเพื่อนคาย
 หากว่าน้องเห็นใจซักข้อย ถึงตัวสิดายข้อยบ่ยอมจากนาง

หรือหมู่ภาคกลางกับสาวชาวใต้ก็มี เช่น เพลงมนต์รักเมืองใต้

คร่ำครวญทุกวันยังฝืนฝืนถึงแดนรักเมืองใต้ รักฝังใจไม่คลายมนต์เมืองใต้ครึ่งใจไม่ลืม
 เคยสุขสันต์ฝากสัมพันธรักกันคู่คี่ม ถึงจะจากไกลไม่ลืมไม่ลืมรักอันสุขใจ
 จากไกลเสียนานคืนและวันคิดถึงทุกเช้าค่ำ ยังฝังใจจดจำรักขึ้นหน้าครึ่งใจไม่คลาย
 ใต้เขื่อนอีกครั้งลืมหรือยังหนอแฟนเมืองใต้ ครั้งหนึ่งยังจำ ได้มีเคยฝากหัวใจรักให้แก่กัน
 ยังไม่ลืมไม่ลืมแคว้นแดนเมืองใต้ โย้เมืองสงขลาหาดใหญ่เมืองเคยให้ซึ่งความสุขสันต์
 ฉันทเคยหลงผิดคิดจากใต้สู่เมืองสวรรค์ควนสายใต้เมื่อคราวก่อนนั้นสุดจาบัลย์ฉันทยังปวดใจ
 แต่บัดนี้ไปไม่ขอไกลเมืองใต้อันล้ำค่า ขอรักด้วยศรัทธารักจนกว่าชีวิตมลาย
 ว่าชีวิตจิตของคนรักคนเมืองใต้ ไม่ว่าชาตินี้ชาติไหนฝากหัวใจรักใต้ไม่ลืม

ในการแต่งเพลงที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับถิ่นต่างๆ เขามักจะใช้ภาษาของท้องถิ่นนั้นๆ
 ไปด้วยซึ่งมีทั้งภาษาถิ่นเหนือและถิ่นอีสานเป็นจำนวนมาก ซึ่งการใช้ภาษาถิ่นในบทเพลงอาจถือ
 เป็นลักษณะเฉพาะตัวของสรุปผล สมบัติเจริญประการหนึ่ง ทั้งๆที่มิได้เป็นคนในท้องถิ่นนั้นๆ
 อาจเป็นเพราะต้องการให้เกิดบรรยากาศความสมจริงและสร้างความเป็นกันเองให้เกิดขึ้นกับผู้ฟัง

โดยเฉพาะคนอีสานซึ่งมักอพยพไปทำมาหากินอยู่ตามภูมิภาคต่างๆทั่วประเทศ บทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นต่างๆ มีการใช้คำภาษาถิ่นตลอดจนทำนองเพลงพื้นบ้านพื้นเมืองต่างๆเป็นการสร้างความประทับใจแก่ผู้ฟังเพลงชาวชนบทท้องถิ่นต่างๆและทำให้ต้องติดตามผลงานของเขาต่อไปอีกด้วย

นอกจากความน่าสนใจของลีลาการขับร้องและบทเพลงที่มีลักษณะสัมพันธ์กับท้องถิ่นดังกล่าว การนำวงดนตรีออกเดินสายของเขาซึ่งเดินทางไปทั่วประเทศก็ได้รับการตอบรับจากแฟนเพลงเป็นอย่างดี ซึ่งวงดนตรีของเขามีสิ่งน่าสนใจหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นนักร้องร่วมวงจำนวนมากมาย อาทิ ยงยุทธ เขียวชาญชัย, เตือนใจ บุญพระรักษา, ไพรวัดย์ ลูกเพชร, เมืองมนต์ สมบัติเจริญ, เรืองรัตน์ กิตสง่า, มนต์ไพโร ลูกราชบุรี, กุหลาบคำ หนามคม, ก้องไพร ลูกเพชร แสงจันทร์ ดาวลอย, อุไรวรรณ บัวเนียม, โสณน้อย เมืองสุพรรณ, เนตรแก้ว แว่วสุดา ยงยุทธ เขียวชาญชัย, แทน นครปฐม, นงเยาว์ ดาวสุพรรณ, ชูจิต ชูศรี ทองแถม, เรียม คาราน้อย, กังวาลไพโร ลูกเพชร ฯลฯ นักร้องวงดนตรีสุรพล สมบัติเจริญทุกคนต่างร้องเพลงที่เขาแต่งให้ซึ่งมีลักษณะที่น่าสนใจดังที่ได้ยกตัวอย่างมาแล้ว นอกจากนี้ก็มีคลอก มีการแสดงละครเพลงอันเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของเขาที่พยายามหาวิธีเรียกความสนใจจากผู้ชมคนดู ซึ่งในทัศนะของกังวาลไพโร ลูกเพชรนักร้องประจำวงดนตรีสุรพล สมบัติเจริญ ความนิยมของแฟนเพลงที่ให้การตอบรับแก่วงดนตรีสุรพล สมบัติเจริญเมื่อไปเปิดการแสดงที่ใดๆได้รับอย่างดียิ่งไม่น้อยกว่าวงใดๆเลยนั้นก็เพราะคนดูสนใจ ตั้งใจมาดูมาฟังสุรพล สมบัติเจริญซึ่งเป็นจุดเด่นเรียกความสนใจจากแฟนเพลงอย่างชัดเจน “จุดเด่นของวงดนตรีสุรพล สมบัติเจริญก็คือครูสุรพลนั่นเองเพราะสามารถสร้างความสนุกสนานให้กับผู้ฟังผู้ชมได้โดยทำได้หลายอย่าง ครูเป็นคนมีพรสวรรค์มากทั้งคำพูด การร้องเพลง แสดงละครเพลง เล่นคลอกทั้งยังพูดโน้มน้าวคนดูให้สนใจได้อย่างยอดเยี่ยมซึ่งเป็นบุคลิกความสามารถเฉพาะตัวที่ยากจะหาใครเหมือนได้เลย”^๙

นอกจากการเดินสาย การจัดรายการวิทยุเป็นวิธีการเผยแพร่ผลงานเพลงของเขาที่ทำให้ใกล้ชิดกับผู้ฟังอีกทางหนึ่งและเป็นการโฆษณาผลงานเพลงให้แฟนเพลงได้รู้จักและจะได้ประชาสัมพันธ์ให้ทราบว่าวงดนตรีจะเดินทางไปแสดงที่ไหน เมื่อไหร่ได้ด้วย

ศิลปินเพลงลูกทุ่งผู้มากไปด้วยความสามารถได้จบชีวิตลงเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2511 ซึ่งคืนวันนั้นวงดนตรีสุรพล สมบัติเจริญได้รับการว่าจ้างจาก ร.ค.ท.ชั้น จันทร์หอม ผ.บ.หมวดประจำสภ.อ.กำแพงแสน จ.นครปฐมให้ไปแสดงที่วิกแสงจันทร์ซึ่งเป็นวิกชั่วคราวริมถนนมาลัยแมนตรงข้ามวัดหนองปลาไหล จ.นครปฐม และมีแฟนเพลงเข้าชมการแสดงอย่างแน่นขนัดเช่นเคย การแสดงได้ยุติลงเมื่อเวลาประมาณ 01.00 น. สุรพล สมบัติเจริญได้เดินทางไปที่รถยนต์ส่วน

^๙ สัมภาษณ์กังวาลไพโร ลูกเพชร วันที่ 20 มิถุนายน 2541

ตัวกับลูกน้องประจำวงคือทองใบ รุ่งเรืองกับป่าน หนูทอง ในขณะที่กำลังไขกุญแจรถอยู่นั้นมีชายถือถังปุ๋ยมะพร้าวเข้ามาอิงและเขาได้จับชีวิตลงทันที ศพของเขาถูกนำไปตั้งบำเพ็ญกุศลที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ นานหนึ่งเดือนเต็มโดยมีแฟนเพลงและบุคคลในวงการร่วมเคารพศพกันเนืองแน่นแทบทุกวัน⁹⁵ บรรยากาศของความโศกเศร้าอาลัยอาวรณ์สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาที่มีต่อตัวเขาอย่างชัดเจน เหตุการณ์เสียชีวิตของเขานั้นได้มีการสันนิษฐานกันออกเป็น 2 ประเด็นคือเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางธุรกิจกับเรื่องผู้สาวซึ่งหนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆติดตามรายงานข่าวความคืบหน้าของการสืบคดีอย่างไม่ปล่อยวางนานนับเดือนดังที่มีข่าวเขียนว่า “เป็นประวัติการณ์ของโลกศิลปินนักร้อง นักเล่น ตุรพล สมบัติเจริญ ขุนแผนสมัยใหม่ นักร้องคนละผู้ไม่มีพรหมแดน ตกเป็นอาหาร น.ส.พ.ทุกวัน”⁹⁶

มีสถานีวิทยุหลายแห่งเปิดเพลงของเขาเพื่อไว้อาลัย สำหรับรายการโทรทัศน์มีผู้ชมเขียนจดหมายเข้ามาขอชมการแสดงของตุรพล สมบัติเจริญอีกด้วย เช่นจดหมายจากนายทิม สมองทิวเขียนมาว่า “ทำไมช่อง 4 ไม่นำคนศรีลูกทุ่งตุรพล สมบัติเจริญออกอากาศบ้าง หากนำมาออกอากาศทางช่อง 4 กรุณาอัดเทปไว้เปิดดูตอนเช้าวันธรรมดาด้วยนะครับ..ผู้จัดตอบว่า...ตุรพลมาร้องเพลงลูกทุ่งกับช่อง 4 ไม่รู้กำหนดก็หนดในรายการเพลงลูกทุ่งที่คุณประกอบ โชยพิพัฒน์เขาจัดคุณคงไม่ได้เป็นนักดูทีวีแท้จริงถึงไม่รู้ แล้วมาตั้งคำถามว่า “ทำไมๆ” กับผม พอเขาตายจากคุณไปเกิดจะอยากฟังคนศรีวงเขาขึ้นมาอีกยังงั้น แปลกแท้ๆ”⁹⁷ นอกจากนี้มีใครเพลงชาวดำเนินสะดวกได้ร่วมกันสร้างรูปปั้นของเขา มีแฟนเพลงบางกลุ่มบางคนจะร่วมกันทำเหรียญและชนบัตรขวัญถุงเพื่อแจกจ่ายเป็นอนุสรณ์สำหรับเพลง 16 ปีแห่งความหลัง ซึ่งเป็นเพลงบันทึกแผ่นเสียงเพลงสุดท้าย และเรื่องราวชีวิตของเขายังถูกนำไปสร้างภาพยนตร์เรื่อง 16 ปีแห่งความหลัง นำแสดงโดยมิตร ชัยบัญชาดารายอดนิยมแห่งยุค และสำหรับวงดนตรีตุรพล สมบัติเจริญยังคงทำการแสดงต่อในนามวงดนตรีศิษย์ตุรพล สมบัติเจริญได้รับการตอบรับจากแฟนเพลงคือมาระยะหนึ่งก็เลิกทำการแสดงประมาณปีพ.ศ.2514

ภายหลังเหตุการณ์การเสียชีวิตของตุรพล สมบัติเจริญเพลงลูกทุ่งได้เป็นที่สนใจของคนในสังคมไทยขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง สำหรับในวงการเพลงลูกทุ่งนั้นจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ามีความตื่นตัวอย่างมาก มีศิลปินนักร้องเกิดใหม่จำนวนมากและมีบางส่วนที่ร้องเพลงเลียนแบบเขาหลายคนทั้งนักร้องเก่าและนักร้องใหม่ เช่นกังวาลไพร ลูกเพชร พรหม ลูกบ้านแพน สาคร พรเจริญ พร ไพโรจน์ พรไพโรจน์ เพชรดำเนิน นพพล นาวิ บรรจบ เจริญพร ฯลฯ ตลอดจนถึงลักษณะการทำงานของเขาที่ได้ทำหลายๆอย่างจนมีทรัพย์สินมากมายซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จอย่างสูงในวง

⁹⁵ เอลิวิธ (วันที่ 19 สิงหาคม 2511)

⁹⁶ ไทยโทรทัศน์ (ตุลาคม 2511) : 8.

⁹⁷ ไทยโทรทัศน์ (พฤศจิกายน 2511) : 100.

การเพลงลูกทุ่งที่ต่างก็อยากจะมีกันขึ้นมาบ้าง ดังจะเห็นได้ว่าภายหลังการเสียชีวิตของเขามีนักร้องหลายคนแยกตัวจากวงดนตรีคันตึงก็ออกไปตั้งวงดนตรีกันเองกันหลายต่อหลายคนซึ่งก็จะนำไปสู่พัฒนาอีกก้าวหนึ่งของวงการเพลงลูกทุ่งที่เข้าสู่ภาวะการแข่งขันกันในระบบนายทุน ซึ่งกล่าวได้ว่าสุรพล สมบัติเจริญ นั้นนอกจากจะมีบทบาทต่อวงการเพลงลูกทุ่งในฐานะผู้สร้างและผู้เผยแพร่ผลงานเพลงให้เป็นที่นิยมสนใจอย่างกว้างขวางแล้ว เขายังมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้เพลงลูกทุ่งได้เติบโตต่อไปในสังคมไทยอีกด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 1

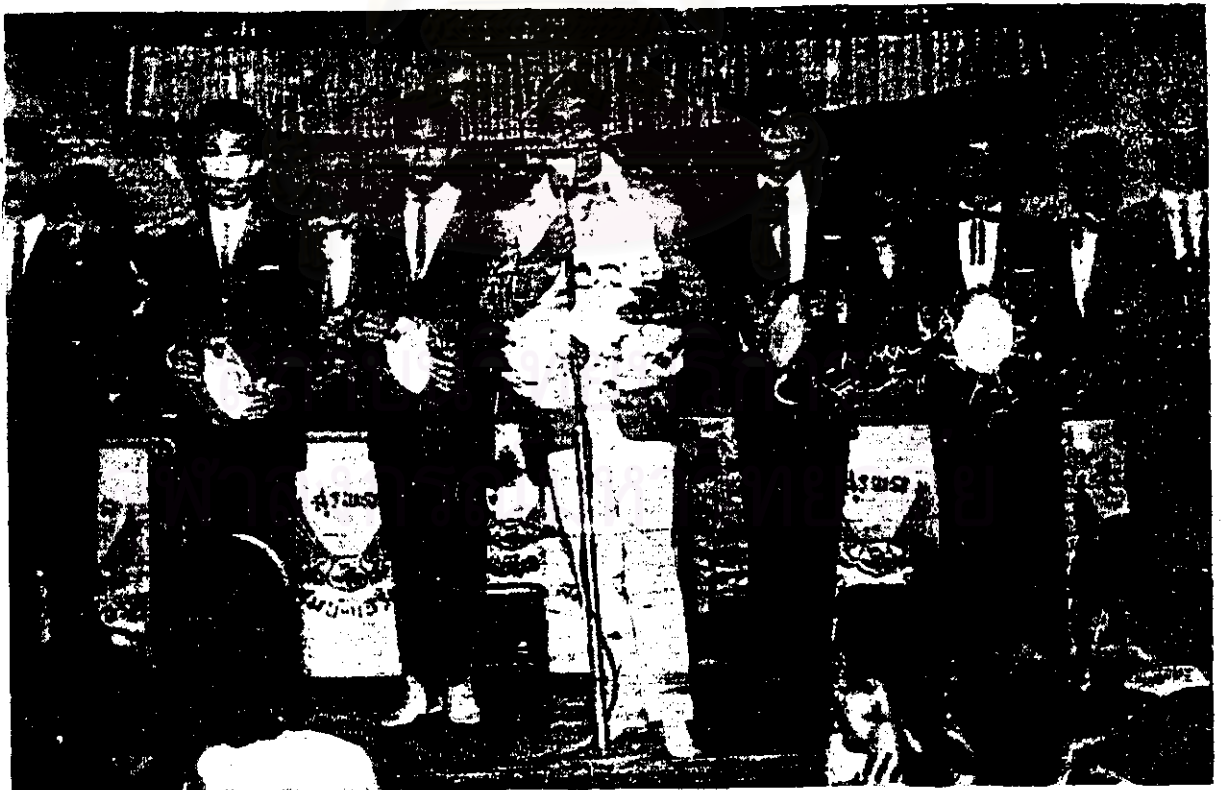

ภาพที่ 2

ที่มา : เจนภพ จภกระบวนวรรณ, "ผลพวงจากงานนิทรรศการ 19 ปีสุรพล สมบัติเจริญ."
ถนนคนตรี 1,12(ตุลาคม 2530)

ภาพที่ 3

ที่มา : ชีวิตการต่อสู้ของสุรพล โดย ก. แก้วประเสริฐและวิจิตร ขุมทรัพย์ (พระนคร :
โอเคียนการพิมพ์, 2512)